

Keskusteluaiheita Discussion papers

Sinikka Salo

SEKTOREITTAISET RAHOITUS-
VIRRAT V. 1970-77

No 39

4.6.1979

This series consists of papers with limited circulation, intended to stimulate discussion. The papers must not be referred or quoted without the authors' permission.

SEKTOREITTAISET RAHOITUSVIRRAT V. 1970-77

sivu

1. JOHDANTO JA SELVITYKSEN TAVOITE	1
2. RAHOITUSTILINPIDON MENETELMÄ	4
2.1. Rahoitustilinpitokehikko	4
2.2. Rahoitustilinpidon sektorit	9
2.3. Vaadejako ja rahoitustilinpidon aineisto	14
2.3.1. Vaadejaon perusteet	14
2.3.2. Rahoitusvirta-aineisto	18
3. RAHOITUSTILINPITO V. 1970-77	19
3.1. Sektoreittaiset taseet	19
3.1.1. Kotitaloussektori	19
3.1.2. Yritykset	26
3.1.3. Pankit	34
3.1.4. Vakuutuslaitokset	36
3.1.5. Muut rahoituslaitokset	38
3.1.6. Julkinen sektori	40
3.1.7. Suomen Pankki	45
3.1.8. Ulkomaat	49
3.2. Yhteenvedo rahoituksen välittymisestä	51
4. TIIVISTELMÄ	55
KIRJALLISUUTTA	59
Liite I Rahoitustilinpidon aineisto vaateittain	60
Liite II Rahoitustilinpidon taulut v. 1970-77	81

1. JOHDANTO JA SELVITYKSEN TAVOITE

Reaalitalouden ja rahoitusmarkkinoiden vuorovaikutusten tarkastelemiseksi kehitettiin USA:ssa 1940- ja 1950-lukujen vaihteessa rahoitustilinpito. Sen avulla pyritään systemaattisesti tarkastelemaan kansantalouden tulojen ja niiden jakautumisen vaikutuksia rahoitussaamisten ja velkojen hankintaan. Toisaalta tarkastellaan rahoitusmarkkinoilla tapahtuvien ilmiöiden heijastumista reaalitalouteen: hyödykkeiden kysyntään, säästämiseen, investointeihin jne.

Rahoitustilinpidon käyttöönotto Euroopassa tapahtui 1960-luvulla. Tällöin lähinnä Englannissa alettiin tuottaa entistä yksityiskohtaisempia rahoitusmarkkinatilastoja¹⁾.

Suomessa sysäyksen rahoitustilinpidon kehittämiseksi antoi Tilastollisen neuvottelukunnan v. 1969 asettama rahoitustilastokomitea. Muistios-

1) Englannissa parin viime vuoden aikana julkaistuista rahoitustilinpitoa käsittelevistä tutkimuksista mainittakoon:

United Kingdom Flow of Funds Accounts: 1963-1976, Bank of England, London 1978 (selostettu Englannin keskuspankin nykyisin soveltama rahoitustilinpito).

Johnson, Christopher: Anatomy of UK Finance 1970-75, The Financial Times Ltd., London 1976.

Mason, Sandra: The Flow of Funds in Britain, Elek Books Ltd., London 1976.

saan rahoitustilastojen kehittämisestä¹⁾ komitea toteaa "eri käyttäjäryhmien tarvitsevan tilastoja, joiden avulla voidaan selvittää rahoitusmarkkinoiden kokonaisrakenne ja sen muutokset sekä kytkeä rahoitusmarkkinoiden kuvaus reaalityn muuttujia koskevaan kuvaukseen". Muistiossa esitetään suuntaviivat rahoitustilinpidoon laatimiseksi Yhdistyneiden Kansakuntien tilastokomission esittämien suositusten²⁾ mukaan.

Tilastokeskuksessa on laadittu vuotuinen rahoitustilinpito muistion suosituksia suppeammassa muodossa ensimmäisen kerran vuotta 1970 koskevana. Näiden tilastojen käyttöä rajoittaa paitsi niiden vaadejaon karkeus (esim. talletusten ja ulkomaisten pääomaliikkeiden osalta) ennen muuta se, että niiden ilmestymisviive perustilastojen hitaan valmistumisen vuoksi on 2-3 vuotta.

Rahoitustilinpitoa on sovellettu Suomen Pankissa, jossa on laadittu rahoitustilinpitoa koskevat aikasarjat vuodesta 1960 lähtien. Suomen Pankki on julkaissut rahoitustilinpidoon käyttöä pohtivia artikkeleita³⁾, mutta ei ole julkistanut tilastoaineistoaan.

-
- 1) Ks. Muistio rahoitustilastojen kehittämisestä, muistio 1971:9, Tilastokeskus, Helsinki 1971.
 - 2) A System of National Accounts, United Nations, New York 1968, ns. uusi SNA.
 - 3) Suomeksi julkaistuja ovat mm. Huomon, Korhosen, Pohjolan ja Rantalan artikkelit teoksessa Rahoitustilinpito analyysivälineenä, Suomen Pankin julkaisu D:41, Suomen Pankki 1976 ja Airikkalan artikkeli "Suomen Pankin rahapolitiikan teoreettisista perusteista", Kansantaloudellinen aikakauskirja 1:1978, Kansantaloudellinen yhdistys 1978.

ETLAn rahoitusryhmässä aloitettiin muutama vuosi sitten rahoitustilinpidon soveltaminen lähinnä suhdanne-ennusteen reaali- ja rahoituspuolien konsistenssin tarkistamiseksi. Viime ennustekierroksella rahoitustilinpitoa käytettiin ensimmäistä kertaa tässä selvityksessä esitettävän laajuuisena kehikkona.

Kuten edellä todettiin, rahoitustilinpidon aineistoa ja soveltamista koskevia empiirisiä selvityksiä ei juuri ole julkaistu. ETLAn rahoitustilinpidon menetelmän ja aineiston raportointi, siinä esiintyvine heikkouksineenkin, edistää rahoitustilinpidon käyttöönottoa ja kehittämistä. Selvityksen tarkoituksena on luoda katsaus rahoitustilinpidon perusteisiin ja raportoida rahoitustilinpidon tilastoaineisto vuosilta 1970-77 (sekä esitellä rahoitustilinpidon käyttöä ETLAssa).

Raportin rakenne on seuraava:

Luvussa 2 tarkastellaan rahoitustilinpitomatriisin muodostamista, sovellettavaa sektorijakoa ja taloustoimien ryhmittelyä reaali- ja rahoitusliiketoimiin.

Luku 3 sisältää vuosia 1970-77 koskevien sektoreittaisten rahoitustaseiden ja niiden yhdistelmänä saatavan rahoitustilinpidon tarkastelun.

Luku 4 on tiivistelmä rahoitustilinpidon soveltamisesta ETLAssa.

2. RAHOITUSTILINPIDON MENETELMÄ

2.1. Rahoitustilinpitokehikko

Rahoitustilinpidolla yleisesti määriteltynä tarkoitetaan koko kansantalouden rahoitusvirtojen ja -varantojen systemaattista kuvausjärjestelmää vastaavien reaalitaloudellisten muuttujien yhteydessä¹⁾. Tämä määrittely sisältää siten sekä rahoitusvirtatilinpidon (englanniksi flow of funds accounts) että varantotilinpidon (englanniksi balance sheets accounts). Rahoitustilinpidossa talousyksiköt on ryhmitelty rahoitusrakenteeltaan mahdollisimman homogeenisiin sektoreihin institutionaalisen sektorijaon pohjalta. Tavallisesti erotetaan ainakin kotitaloussektori, yritykset, rahoituslaitokset, julkinen sektori ja ulkomaat. Toinen luokittelu koskee taloustoimia, jotka jaetaan tulonmuodostusta ja tulonsiirtoja sekä tulojen käyttöä kulutukseen ja fyysisen pääoman muodostukseen kuvaaviin reaaliliiketoimiin sekä rahoitusliiketoimiin. Rahoitusliiketoimet jaotellaan edelleen sen mukaan, mitä rahoitusvaatteita liiketoimet koskevat.

1) Ks. esim. Muistio rahoitustilastojen kehittämisestä, muistio 1971:9, Tilastokeskus, Helsinki 1971.

Tässä selvityksessä tarkastellaan kohdassa 2.2. esitettävän sektorijaon puitteissa kiinteän pääoman ja varastojen lisäyksen sekä rahoitusvaateiden hankinnan kautta syntyvää bruttovarallisuuden muodostusta sektoreittain eli sektorin rahoituksen käyttöä. Toisaalta tarkastellaan sen rahoittamista kyseisen sektorin säästämällä, kiinteän pääoman kulumisella ja saaduilla pääomansiirroilla sekä sektorin luottorahoituksen lisäyksellä. Näitä eriä kutsutaan rahoitustilinpidoissa rahoituksen lähteiksi. Eri sektoreiden bruttovarallisuuden rahoitustilien yhdistelmästä käytetään tässä selvityksessä yleisen käytännön mukaan¹⁾ nimitystä rahoitustilinpito, vaikka täsmällisempi nimitys olisikin rahoitusvirtatilinpito.

Rahoitustilinpidon reaali- ja rahoituspuolien kytkennän tarkastelemiseksi laajennetaan edellä määriteltyjä rahoituksen lähteitä sisältämään koko sektorin käytössä olevat tulot, jolloin kulutus on vastaavasti rahoituksen käyttöerä. Sektorin i käytettävissä oleva tulo muodostuu palkka- ja muista tuotannontekijätuloista (Y_i) ja sektorin saamista nettotulonsiirroista (T_i). Sektorin muita rahoituslähteitä ovat kiinteän pääoman poistot (D_i) ja sektorin saamat nettopääomansiirrot (K_i). Sektorin velkojen lisäys ja rahoitussaamisten vähennys muodostavat edellä mainittuihin lähteisiin verrattavissa olevan rahoituslähteen. Merkitään näitä rahoitusvaateiden muutoksia s_{ki}^+ :lla, missä k viittaa vaateeseen, joiden lukumäärä rahoitustilinpidoissa on r ja i sektoriin, $i = 1, \dots, n$.

Sektorin rahoituksen käyttö sisältää kulutusmenot (C_i), investoinnit (brutto) kiinteään pääomaan ja varastoihin (I_i) ja rahoituspuolella sektorin rahoitussaamisten lisäyksen ja velkojen vähenemisen. Merkitään vii-

1) Mm. Suomen Pankin ja Tilastokeskuksen noudattama käytäntö.

maksimainittuja sektorin i rahoitusvaateiden muutoksilla s_{ki}^- :lla, $k=1, \dots, r$.

Kotimaisten sektoreiden (sektorit $i = 1, \dots, n-1$) osalta sektorin tulot ja niiden käyttö voidaan em. symboleja käyttäen esittää identiteettinä, sektorin budjettirajoituksena

$$(1) \quad Y_i + T_i + D_i + K_i + \sum_{k=1}^r s_{ki}^+ = C_i + I_i + \sum_{k=1}^r s_{ki}^-, \quad i = 1, \dots, n-1.$$

Ryhmitellään rahoituksen lähteet ja käyttöerät uudelleen siten, että reaali- ja rahoitusmuuttujat tulevat yhtäläisyysmerkin eri puolille ja vähennetään sektorin käytettävissä olevista tuloista kulutusmenot. Sektorin rahoitustase voidaan nyt kirjoittaa tavallisimmin esitetystä muodostaan, jossa sektorin nettoluotonanto muille sektoreille¹⁾ (F_i) on muodostettu kahdella tavalla: reaalipuolelta bruttosäästämisen ($S_i + D_i$) ja investointien (I_i) erotuksena saatavasta rahoitusjäämästä yhdessä sektorin saamien (netto)pääomansiirtojen (K_i) kanssa sekä rahoituspuolelta rahoituksen käytön ($\sum_{k=1}^r s_{ki}^-$) ja lähteiden ($\sum_{k=1}^r s_{ki}^+$) erotuksena

$$(1') \quad \underbrace{Y_i + T_i - C_i + D_i - I_i + K_i}_{S_i} = \sum_{k=1}^r s_{ki}^- - \sum_{k=1}^r s_{ki}^+$$

eli kun merkitään $s_{ki}^+ = s_{ki}$ ja $s_{ki}^- = -s_{ki}$ ²⁾

$$F_i = S_i + D_i - I_i + K_i = - \sum_{k=1}^r s_{ki}$$

1) Usein termi nettoluotonanto samaistetaan termiin rahoitusjäämä.

2) Sektorin velkojen lisäykset ja saamisten vähenemiset tulevat huomioonotetuksi positiivisina rahoituksen lähteinä, velkojen vähenemiset ja saamisten lisäykset negatiivisina käyttöerinä.

Ulkomaiden, n :n sektorin kannalta Suomen tuonti (M) on tuloa ja vienti tulojen käyttöä. Ulkomaat-sektorin "budjettirajoitus" on seuraava

$$(2) \quad M + T_n + K_n + \sum_{k=1}^r s_{kn}^+ = X + \sum_{k=1}^r s_{kn}^- .$$

Ryhmittelemällä termit uudelleen saadaan vastaavasti kuin edellä ulkomaat-sektorin rahoitustase

$$(2') \quad \underbrace{M - X + T_n + K_n}_{-V} = \sum_{k=1}^r s_{kn}^- - \sum_{k=1}^r s_{kn}^+$$

eli

$$F_n = -V + K_n = - \sum_{k=1}^r s_{kn}^- ,$$

missä V on Suomen vaihtotaseen ylijäämä.

Sektorien nettoluotonannot summautuvat koko kansantalouden huoltotase-identiteetiksi

$$(3) \quad \sum_{i=1}^n F_i = \sum_{i=1}^n Y_i + \underbrace{\sum_{i=1}^n T_i}_{=0} + \underbrace{\sum_{i=1}^n K_i}_{=0} + \sum_{i=1}^{n-1} D_i$$

$$+ M - \sum_{i=1}^{n-1} C_i - \sum_{i=1}^{n-1} I_i - X$$

$$= Y + D + M - C - I - X = 0 \quad , \quad Y = \text{nettokansantuote markkinahintaan} .$$

Koko rahoitustilinpitokehikko voidaan siten kirjoittaa identiteetiksi

$$(4) \quad \sum_{i=1}^n F_i = \sum_{i=1}^{n-1} (S_i + D_i - I_i + K_i) - V + K_n = - \sum_{i=1}^n \sum_{k=1}^r s_{ki} = 0 ,$$

jossa sektoreittaiten budjettirajoitusten (identiteetit (1) ja (2)) lisäksi jokaiselle rahoitusvaateen muutokselle on voimassa ns. markkina-
rajoitus

$$(5) \quad \sum_{i=1}^n s_{ki} = 0$$

eli jonkin sektorin rahoitussaaaminen on jonkin toisen tai toisten sektoreiden velkaa.

Kuten edelläolevasta tarkastelusta käy ilmi rahoitustilinpito on selvästi kytketty kansantalouden huoltotaseeseen. Rahoitustilinpitokehikkoa havainnollistaa edellä oleva kaavio, jossa rahoitustilinpito on esitetty tavallisimmassa pääomanmuodostuksen rahoitusta esittävässä muodossaan. Se voitaisiin, kuten edellä todettiin, esittää myös kehikkona, johon sisältyisi myös tulojen käyttö kulutukseen. Jotta tilinpitomatriisi ei laajenisi liikaa, näin ei yleensä menetellä, vaikka pääomanmuodostuksen ja kulutuksen erottaminen usein on hankalaa.

2.2. Rahoitustilinpidon sektorit

Rahoitustilinpito perustuu eri päätöksentekoyksiköiden muodostamien homogeneenisten ryhmien välisten rahoitusliiketoimien tarkasteluun. Rahoituksen välittyminen rahoitusali jäämäisten ja -yli jäämäisten sektoreiden välillä näkyy näiden sektoreiden välisten velallis- ja velkojasuhteiden muutoksina. Sektorijaon kannalta on tärkeää huomata se, että tarkastellaan sektoreiden välisiä rahoitusvirtoja. Sektorin sisäiset rahoitusvirrat on

nettoutettu pois. Sektorijaon tulee siten olla niin disaggregoitu, että mikään rahoitustilinpidon kulloisenkin soveltamisen kannalta olennainen rahoitusreitti ei jää havainnoimatta.

Päätöksentekoyksiköiden muodostamia ryhmiä tarkastelemaan institutio-naaliseen sektoriluokitukseen ollaan siirtymässä myös uuden SNA:n mukaisessa kansantalouden tilinpidossa¹⁾. Toistaiseksi meillä sovelletussa kansantalouden tilinpidossa kuvataan kuitenkin tulojen muodostuminen ja käyttö pikemminkin liiketoimien homogeenisuuden kannalta. Tämä aiheuttaa useita käytännön vaikeuksia rahoitustilinpidon ylä- ja alapuolien sektorijaon yhteensovittamiselle. Seuraavassa esitetään tässä selvityksessä sovellettu sektorijako.

Tulojen hankinta ja käyttö kulutukseen ja aineellisen pääoman muodostukseen tapahtuu varsinaisesti kotitalouksien, kauppa- ja teollisuusyritysten sekä julkisten viranomaisten toimesta.

Kotitaloussektori on historiallisesti useissa maissa ollut nettoluotonantaja. Kotitaloussektorin kulutusmenot ja investoinnit ovat pienempiä kuin niiden käytettävissä oleva tulo. Niiden rahoitusylijäämä välittyy suoraan mm. talletusten kasvuna pankeille, jotka välittävät sen edelleen luotoina lähinnä yrityksille. Lisäksi kotitaloudet voivat suoraan rahoittaa esimerkiksi julkista sektoria hankkimalla valtion obligaatioita.

1) Institutionaalisen sektorijaon mukainen kansantalouden tilinpito vuosilta 1970-78 on valmisteilla Tilastokeskuksessa.

Tässä selvityksessä kotitaloussektori on pyritty saamaan kansantalouden tilinpidon mukaiseksi. Palkansaajakotitalouksien lisäksi siihen kuuluvat myös elinkeinonharjoittajakotitaloudet sekä yksityiset voittoa tavoittelemattomat yhteisöt. Tärkeänä erityispiirteenä mainittakoon, että asunto-osakeyhtiöt on sisällytetty kotitaloussektoriin.

Yrityssektori, jolla tässä tarkoitetaan kauppa- ja teollisuusyrityksiä, on päinvastoin kuin kotitaloudet ollut rahoitusali jäämäinen Suomessa. Yrityssektorin käytettävissä olevat tulot, voitot ja kiinteään pääoman poistot eivät riitä kokonaan rahoittamaan yritysten investointeja kiinteään pääomaan ja varastoihin. Yrityksiin on tässä jaottelussa luettu tavaroita ja palveluksia tuottavien yksityisten yritysten lisäksi myös valtionyhtiöt. Kansantalouden tilinpidossa yrityssektori sisältää myös rahoituslaitokset, joiden suhteellisen vähäiset reaali liiketoimet on rahoitustilinpidon yläosaa muodostettaessa vähennetty kansantalouden tilinpidon mukaisista yritysten reaali liiketoimista.

Kotitaloudet ja yritykset poikkeavat rahoituskäyttäytymiseltään olennaisesti toisistaan. Rahoitustilinpidolle asetettavia keskeisiä vaatimuksia on näiden sektoreiden liiketoimien tarkasteleminen erillisinä. Tämä on myös tämän selvityksen tärkeimpiä pyrkimyksiä, jonka toteuttaminen tilastotietojen riittämättömyyden vuoksi kuitenkin on hankalinta.

Julkinen sektori sisältää tässä valtion, kansaneläkelaitoksen, kunnat ja kuntainliitot sekä julkiset liikelaitokset. Keskushallinnon ja paikallishallinnon yhdistämistä yhdeksi sektoriksi rahoitustilinpidossa on usein perusteltu sillä, että kuntien ja kuntainliittojen merkitys rahoituksen välittymisessä valtioon verrattuna on pieni. Lisäksi niiden rahoitus-

käyttäytyminen osin kytkeytyy valtion toimenpiteisiin. Kuntia ja kuntainliittoja ei ole tässä erotettu omaksi sektoriksi myöskään sen vuoksi, että tilastotiedot ovat puutteellisia.

Edelliset ns. reaalityalouden sektoreihin kuuluvat talousyksiköt ovat vain harvoin rahoitukseltaan tasapainossa siten, että niiden tulot täysin vastaisivat menoja. Rahoitusylijäämän siirtyminen rahoitukseltaan alijäämäisen yksikön käyttöön ei kuitenkaan tapahdu suoraan. Esimerkiksi kotitalouksien luotonanto suoraan yrityksille muodostaa vain pienen osan kotitalouksien rahoitussaamisista ja yritysten veloista. Rahoituksen välittyminen tapahtuu pääasiassa erilaisten rahoituslaitosten toimesta. Rahoituslaitosten reaalityliiketoimilla ei rahoitustilinpidon kannalta ole suurta merkitystä. Rahoituslaitosten tarkastelu rahoitustilinpidossa perustuu siis vähemmän niiden rahoitusylijäämään tai alijäämään kuin niiden rooliin rahoitusvirtojen välittäjänä. Tässä selvityksessä rahoituslaitokset on jaettu neljään sektoriin: pankit, vakuutuslaitokset, muut rahoituslaitokset ja Suomen Pankki.

Rahoituslaitoksista tärkeimpänä voidaan pitää pankkeja, jotka luotonlaajennusprosessin tuloksena luovat pankkirahaa. Rahoitusmarkkinoiden kireys tai keveys riippuu pääosin tästä prosessista, johon keskuspankin rahapoliittiset toimenpiteet valtaosaltaan kohdistuvat. Tässä selvityksessä pankkisektori sisältää liikepankit, Postipankin, säästö- ja osuuspankit sekä osuuskauppojen säästökassat.

Vakuutuslaitoksien ryhmään kuuluvat henki- ja eläkevakuutusyhtiöt sekä eläkesäätiöt ja -kassat. Tässä selvityksessä on poikettu uuden SNA:n suositsemasta luokittelusta, jossa kaikki sosiaaliturvarahastot¹⁾ on luokiteltu julkiseen sektoriin, siten että sosiaaliturvarahastot pl. Kansaneläkelaitos kuuluvat vakuutuslaitoksiin.

Sektorin muut rahoituslaitokset sisältää sekä yksityiset että julkiset kiinnitysluottopankit ja erityisluottolaitokset. Erityisluottolaitoksista mainittakoon kolme suurinta: Kehitysaluerahasto Oy, Suomen Vientiluotto Oy ja Teollistamisrahasto Oy, joista kaksi ensinmainittua saavat rahoituslähteensä pääosin valtiolta.

Suomen Pankki on maan tärkein rahaviranomainen. Yhteiskunnan rahaliike on viime kädessä keskuspankin velkojen, sen liikkeelle laskemien setelien muodossa. Tärkein Suomen Pankin keino yhteiskunnan rahamäärän säätelyksi on pankkien keskuspankkiaseman säätely. Rahamarkkinoiden kireyttä tai keveyttä arvioidaan Suomessa pääasiassa tämän erän muutoksina.

Rahoitustilinpito umpeutuu, kun otetaan mukaan reaali- ja rahoitusliiketoimet ulkomaiden kanssa. Myös ulkomaat-sektoria tarkastellaan rahoitustilinpidossa sen omasta näkökulmasta, joten sektorin rahoitusylijäämä on Suomen vaihtotaseen alijäämä ml. nettomääräiset pääomansiirrot ulkomaille.

1) Institutionaalisen sektoriluokituksen mukaan sosiaaliturvarahastoja ovat: Eläketurvakeskus, Erorahasto, Kansaneläkelaitos, Maatalousyrittäjäin eläkelaitos, Merimieseläkekassa, Työeläkekassat, Työttömyyskassojen keskuskassa, Työttömyyskassojen tukirahasto.

2.3. Vaadejako ja rahoitustilinpidon aineisto

2.3.1. Vaadejaon perusteet

Rahoitustilinpidon yläosassa on esitetty reaali liiketoimista säästäminen, poistot, investoinnit kiinteään pääomaan ja varastojen lisäys sekä saadut pääomansiirrot tarkasteltuna nettomääräisinä kunkin sektorin kannalta.

Rahoitustilinpidon alaosassa sovellettavan vaadejaon peruseriaatteena on rahoituksen välittymisen kuvaamisessa olennaisten vaateiden erottaminen vähemmän tärkeistä ja politiikkamuuttujien ja sopeutuvien erien tarkasteleminen erillisinä. Vaadejaon disaggregointia rajoittaa sen mukana lisääntyvä hajanaisuus ja epähavainnollisuus. Vaadejakoon vaikuttaa tarkasteltavien rahoitusmarkkinoiden rakenne ja kehittyneisyys. Pienten erien merkitys rahoitusmarkkinoiden kehityksen indikoijina voi kuitenkin olla niiden suhteellisia osuuksia suurempi.

Tässä selvityksessä on tarkasteltu 20 rahoitusvaadetta. Kaikki ulkomaiset rahoitusliiketoimet sisältyvät nimettyihin ulkomaisiin eriin (neljä).

Käteisraha
 Käteistalletukset
 Valuuttatalletukset
 Varsinaiset talletukset
 Saamiset vakuutuslaitoksilta
 Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit
 Talletukset Suomen Pankissa
 Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset
 Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset
 Muut saamiset
 Luotot pankeilta
 Luotot vakuutuslaitoksilta
 Luotot muilta rahoituslaitoksilta
 Kotitalouksien asunto-osakkeet
 Yritysten kotimaiset arvopaperit
 Luotot julkiselta sektorilta
 Luotot Suomen Pankilta
 Ulkomaiset lyhytaikaiset velat
 Ulkomaiset pitkäaikaiset velat
 Muut velat

Suomen Pankin liikkeelle laskema setelistö ja kova raha ovat käteisrahaa, Suomen Pankin velkaa muille sektoreille. Rahoitustilinpitoon liikkeellä olevan käteisrahan lisäys merkitään kohdassa 2.1. esitetyn menettelyn mukaisesti positiivisena Suomen Pankin kohdalla ja negatiivisena käyttöeränä muille sektoreille.

Käteis-, valuutta- ja varsinaisten talletusten kasvu on tärkein pankkien rahoituksen lähteistä. Käteistalletukset ovat lähinnä yritysten talletuksia ja valtion talletuksia Postipankissa, varsinaiset talletukset pääosin kotitaloussektorin. Valuuttatalletuksista suurin osa on yritysten, kotitaloussektorin osuus on noin viidennes.

Saamiset vakuutuslaitoksilta muodostuvat vakuutusrahastoista (vakuutuslaitosten vastuuvelka) ja osakesaamisista. Saamisten lisäys koostuu näiden rahastojen kasvusta eli ns. vakuutussäästämisestä ja vakuutusyhtiöiden maksullisista osakeanneista. Kyseinen vaade on vakuutuslaitosten tärkein rahoituksen lähde ja se on velkaa etupäässä kotitaloussektorille.

Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit ovat pankkien ja erityisesti muiden rahoituslaitosten kotimaisia osakkeita, obligaatioita ja debenttureja. Rahoituslaitosten kotimaiset obligatiot ovat muiden rahoituslaitosten sektoriin kuuluvien yksityisten kiinnitysluottopankkien velkoja lähinnä kotitaloussektorille. Debentuurit ja osakepääomat puolestaan ovat pääosin kyseiseen sektoriin kuuluvien julkisten rahoituslaitosten velkoja valtiolle ja pankeille.

Julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit ovat yleisöobligatioita ja joukkovelkakirjalainoja pääasiassa vakuutuslaitoksilta.

Talletukset Suomen Pankissa ovat pankkien shekkitilejä ja pankkien päivätalletuksia sekä erityistalletuksia, joita ovat mm. suhdannerahastotalletukset, tuontitalletukset, tuontimaksutalletukset ja pääomantuontitalletukset. Myös liikkeessä olevat talletustodistukset sisältyvät vaateeseen.

Luotot pankeilta, vakuutuslaitoksilta, muilta rahoituslaitoksilta ja julkiselta sektorilta ovat kyseisten sektorien saamia lähinnä yrityksiltä ja kotitaloussektorilta. Luotot Suomen Pankilta ovat pääasiassa pankkien keskuspankkivelkaa ja päiväluottoja. Suomen Pankin luotot suoraan yrityksille muodostavat vain pienen osan. Käsite "luotto" ei tässä yhteydessä sisällä joukkovelkakirjalainoja, jotka sisältyvät vaateisiin "rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit" ja "julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit". Luotonotto- ja -anto ovat tässä nettosuureita, joko luottokannan muutoksia tai muodostettu luottojen nostojen ja kuolestusten erotuksena.

Se, että rahoitustilinpidoissa tarkastellaan vain sektoreiden välisiä rahoitusvirtoja, näkyy selvästi vaateessa "kotitaloussektorin asunto-osakkeet". Koska asunto-osakeyhtiöt on sisällytetty kotitaloussektoriin, kyseisen vaateen lisäys näkyy vain kotitaloussektorin ja muiden sektorien, lähinnä vakuutuslaitosten ja julkisen sektorin välisinä varsin vähäisinä rahoitusvirtoina.

Yritysten kotimaiset arvopaperit ovat yritysten osake- ja obligaatiovelkoja muille sektoreille. Pääasiallinen arvopaperien haltijasektori on kotitaloussektori, mutta myös muilla sektoreilla, pankeilla ja vakuutuslaitoksilla on yritysten arvopapereita. Vaateeseen sisältyvät valtionyhtiöiden osakepääoman korotukset ovat pääosin valtion osakesaamia yrityksiltä.

Ulkomaiset rahoitusvirrat on erotettu omaksi ryhmäkseen, joka jakaantuu lyhyt- ja pitkäaikaisten saamisten ja velkojen lisäyksiksi. Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset muodostuvat yritysten tuontiennakoista ja vientisaamisista, pankkien ulkomaisista talletuksista ja Suomen Pankin valuuttavarannosta ja muista ulkomaisista lyhytaikaisista saamisista. Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset puolestaan ovat pääasiassa yritysten pitkäaikaisia rahoituslainoja, vientiluottoja ja suoria sijoituksia ulkomaisiin tytäryrityksiin sekä valtion kehitysluottoja ja jäsenosuuksia kansainvälisissä rahoituslaitoksissa. Lisäksi pankeilla on jonkin verran mm. ulkomaisiin rakennusprojekteihin liittyviä rahoituslainasaamisia.

Ulkomaiset lyhytaikaiset velat ovat yritysten saamat vientiennakot ja tuontiluotot, pankkien hallussa olevat ulkomaiset talletukset sekä ulkomaiset valuutta- ja markkatilit Suomen Pankissa. Ulkomaisia pitkäaikaisia velkoja ovat yritysten pitkäaikaiset rahoituslainat ja vientiluotot, sekä ulkomaiset suorat sijoitukset suomalaisiin yrityksiin, pankkien ulkomaiset obligaatiovelat, muiden rahoituslaitosten ulkomaiset obligatiot, julkisen sektorin luotot muilta valtioilta ja ulkomaisilta rahoituslaitoksilta ja Suomen Pankin ottamat pitkäaikaiset luotot, mm. ns. öljyluotot IMF:ltä ja varantoluotot.

Vaadeluettelossa on myös otettu mukaan muut saamiset ja velat, joihin periaatteessa sisältyvät ns. siirtyvät erät tai muut yllä esitettyyn vaadejakoon kuulumattomat erät. Tässä selvityksen vaiheessa näitä erä ei ole kuitenkaan otettu mukaan, vaan ne esiintyvät residuaalissa.

2.3.2. Rahoitustilinpidon aineisto

Rahoitustilinpidon yläosan eli eri sektoreiden reaali liiketoimien tiedot ovat kansantalouden tilinpidon mukaisia siten, että kansantalouden tilinpidosta saatavista koko yrityssektorin luvuista on erotettu Suomen Pankin, pankkien, vakuutuslaitosten ja muiden rahoituslaitosten säästäminen ja pääoman bruttomuodostus käyttäen apuna tilastokeskuksen rahoitustaseiden tietoja. Vuosilta 1976-77, joilta ei ole käytettävissä rahoitustaseita säästäminen ja bruttopääomanmuodostus on arvioitu tärkeimpien kuhunkin sektoriin kuuluvien laitosten tuloslaskelmien ja taseiden perusteella.

Rahoitustilinpidon alaosan vaateet on koottu eri tilastoista. Koska näissä noudatetut sektorijaot usein poikkeavat toisistaan, on eri lähteistä saatavien tietojen yhdistäminen ollut pulmallista ja siinä on usein jouduttu turvautumaan arvioihin. Rahoitustilinpidon alapuolen vaade-erien sisältö, lähteet ja konstruointi on esitetty vaateittain liitteessä I.

Kansantalouden tilinpidon luvut eroavat laadintaperusteiltaan rahoitustilastoista, jotka ovat suurimmaksi osaksi kassaperusteisia taseiden muutoksia, kun taas kansantalouden tilinpidon pääperiaate on suoriteperusteinen. Lisäksi vaikeudet ja käytetyt menetelmät eräiden rahoituserien arvostamisessa aiheuttavat virheitä. Tällaisia eriä ovat esimerkiksi tilinpidon yläosassa varastojen lisäys ja poistot ja alaosassa ulkomaanrahanmääräiset vaateet. Näinollen budjettirajoitus ei välttämättä päde, vaikka ylä- ja alapuolen sektoriluokitukset olisikin periaatteessa saatu yhdenmukaisiksi.

3. RAHOITUSTILINPITO V. 1970-77

Seuraavassa tarkastellaan edellä esitetyin perustein laadittuja sektoreittaisia rahoitustaseita ja tilinpitomatriisia vuosilta 1970-77. Rahoitustilinpitotaulut on esitetty liitteessä II. Kuten on todettu rahoitustilinpito on lähinnä eri sektorien pääomanmuodostuksen rahoitustilien yhdistelmä. Kun seuraavassa puhutaan rahoituksen lähteistä ja käytöstä tarkoitetaan siis pääomanmuodostuksen rahoituksen lähteitä ja rahoituksen käyttöä varallisuuden hankintaan. Rahoitusliiketoimista sektorin rahoituksen lähteitä ovat velkojen lisäys ja saamisten väheneminen ja käyttöä saamisten lisäys ja velkojen väheneminen kuten edellä esitettiin. Kuvioissa on kuitenkin selkeyden vuoksi poikettu tästä menettelystä siten, että tarkasteltavan vaateen lisäys ja supistuminen on merkitty samalle puolelle joko lähteisiin tai käyttöön.

3.1. Sektoreittaiset rahoitustaseet v. 1970-77

3.1.1. Kotitaloussektori

Kotitaloussektorin pääomanmuodostuksen rahoituksen lähteistä tärkein on säästäminen. Tarkasteluaikana säästämisen, poistot mukaanluettuna, osuus

kaikista rahoituksen lähteistä on ollut 60-75 %. Luotonotto pankeilta so. pankkiluottojen lisäys on vaihdellut 16 %:sta 24 %:iin, luotonotto julkiselta sektorilta on ollut 5-12 % muun luotonoton ollessa 2-4 %.

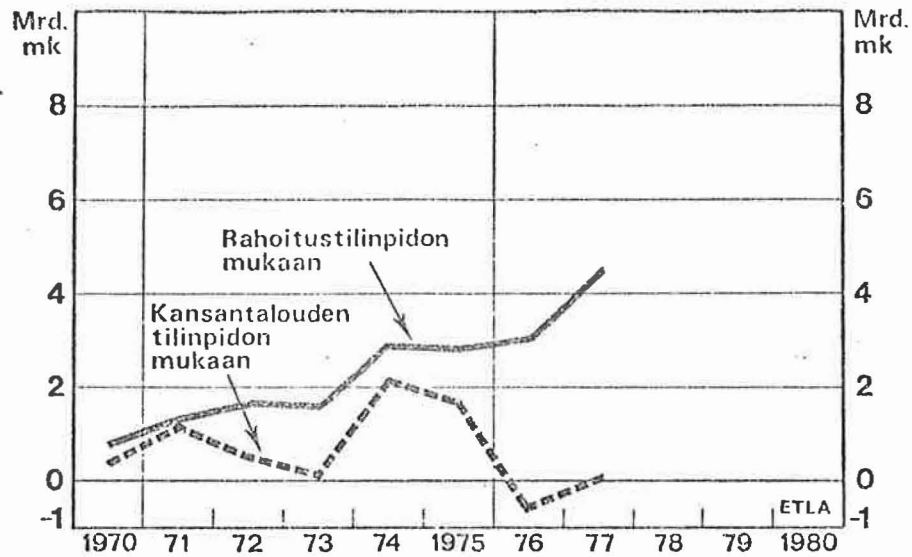
Rahoituksen käytöstä suurin erä on investoinnit, jotka lähinnä ovat asuntoinvestointeja. Niiden osuus on ollut tarkasteluaikana 51-58 %, pankkitalletusten lisäyksen osuuden muodostaessa 21-28 %. Loppuosa rahoituksesta käytetään pääasiassa arvopaperisijoituksiin ja vakuutus-säästämiseen.

Näitä prosenttilukuja tarkasteltaessa on otettava huomioon, että sektorin rahoituksen lähteet ja käyttö eivät muodostu samoiksi, kuten budjettirajoitus edellyttäisi. Residuaali johtunee paitsi sektorijaon eroavuuksista edellä viitatuista kirjauseroista kansantalouden tilinpidon ja rahoitustilastojen välillä. Esimerkiksi suoriteperusteisessa kansantalouden tilinpidossa metsähakkuista syntyvät tulot tulevat kirjatuksi kotitaloussektorille vasta hakkuiden tapahtuessa, vaikka metsäyritykset olisivat maksaneet niistä suurimman osan jo etukäteen. Rahoitustilinpidon alaosassa tämä pitäisi ottaa huomioon kotitaloussektorin siirtosaamisien muutoksina. Kuten kohdasta 2.3. ilmenee, siirtosaamisia ei ole tässä yhteydessä selvitetty, vaan ne sisältyvät residuaaliin.

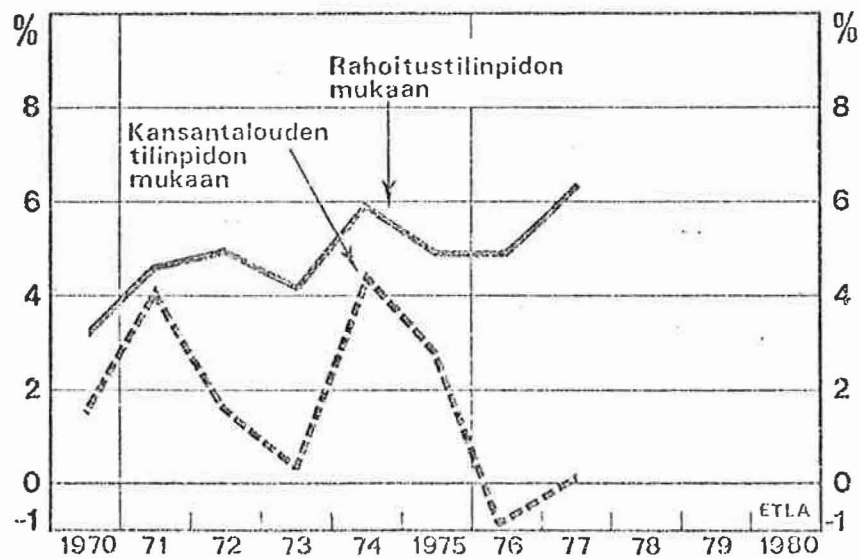
Rahoitustilinpidon puolelta arvioiden näyttäisi siltä, että kotitaloussektorin rahoitusjäämä olisi kansantalouden tilinpidossa arvioitua suurempi. Tarkasteluaikana se on ollut vuosittain keskimäärin 5 % sektorin käytettävissä olevasta tulosta arvioituna rahoituspuolelta. Kansantalouden tilinpidon puolelta saatavat luvut ovat useita prosenttiyksikköjä alhaisempia (kuvio 1).

Kuvio 1: Kotitaloussektorin nettoluotonanto muille sektoreille v. 1970-1977

a) mrd. mk

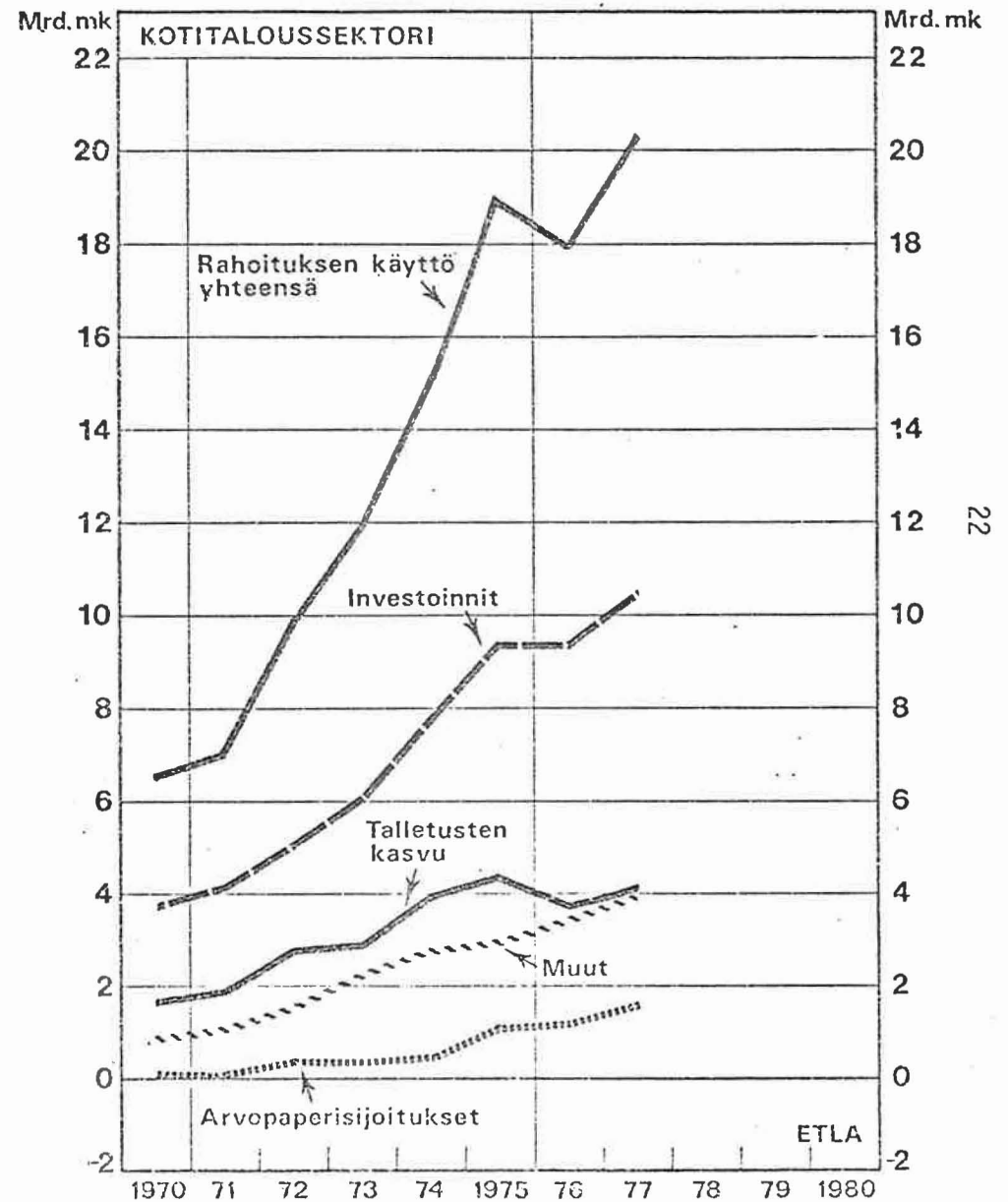
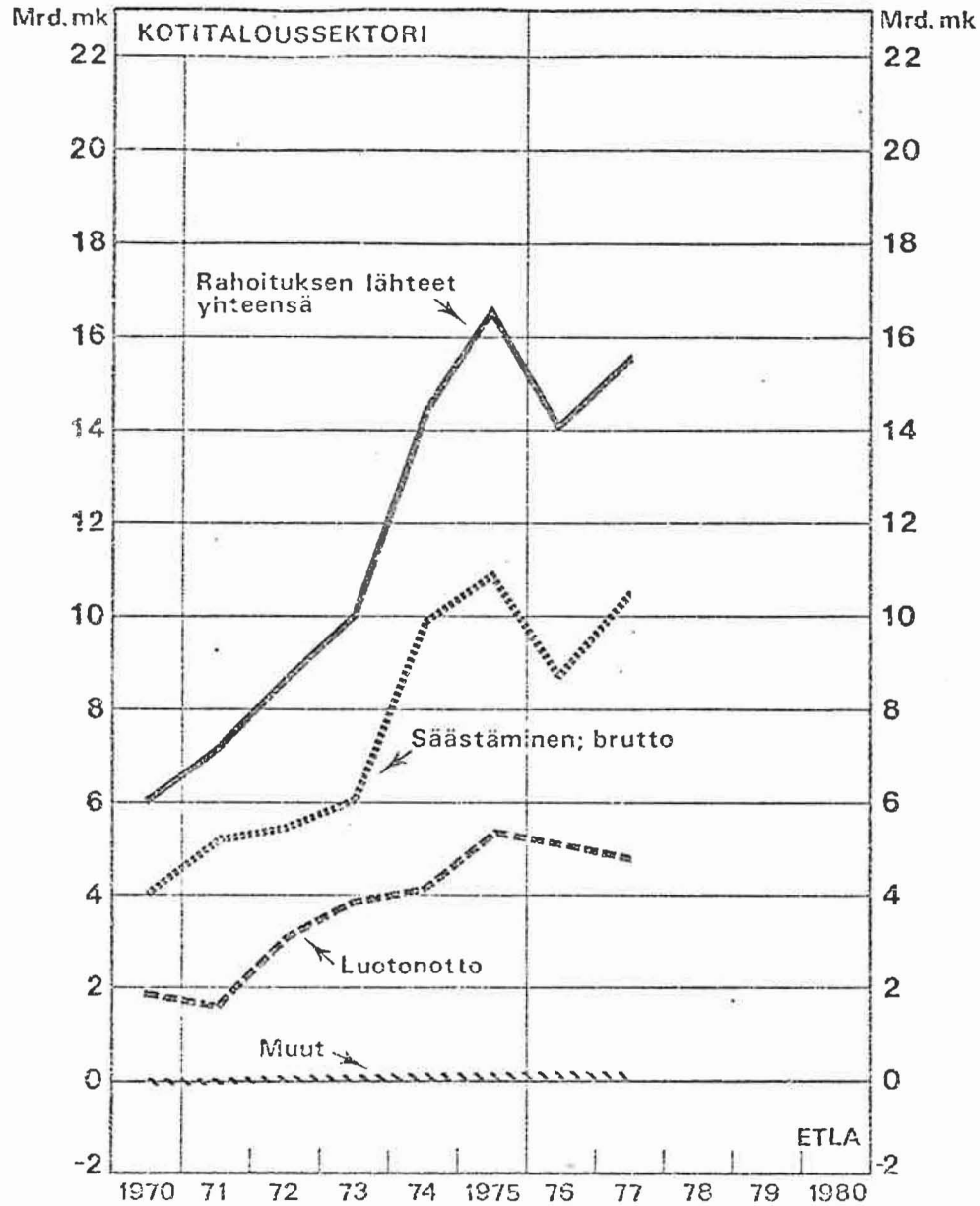
b) suhteessa sektorin käytettävissä oleviin tuloihin

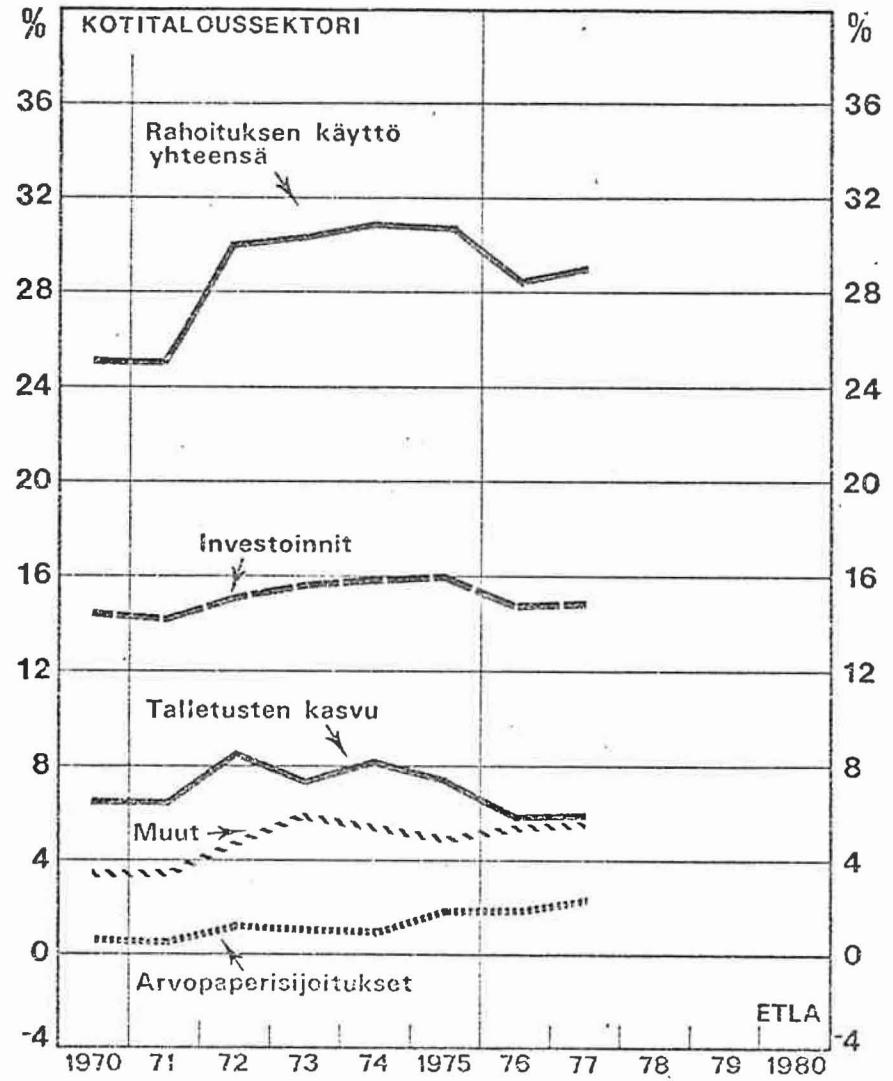
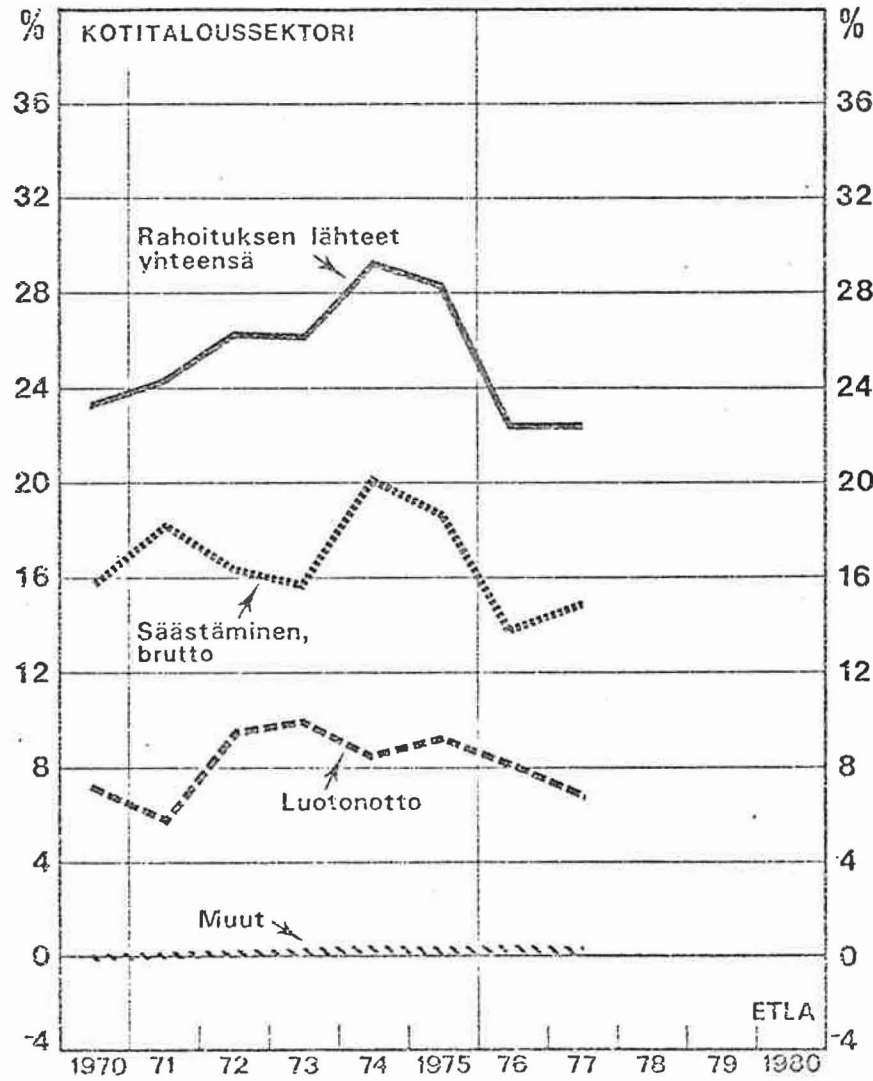
Kuviossa 2 on esitetty kotitaloussektorin rahoituksen lähteet ja käyttö tarkasteluajanjaksona sekä käyvin hinnoin (kuvio 2 a) että suhteutettuna sektorin käytettävissä oleviin tuloihin (kuvio 2 b).

Kuvio 2: Kotitaloussektorin rahoituksen lähteet ja käyttö v. 1970-1977

a) mrd.mk

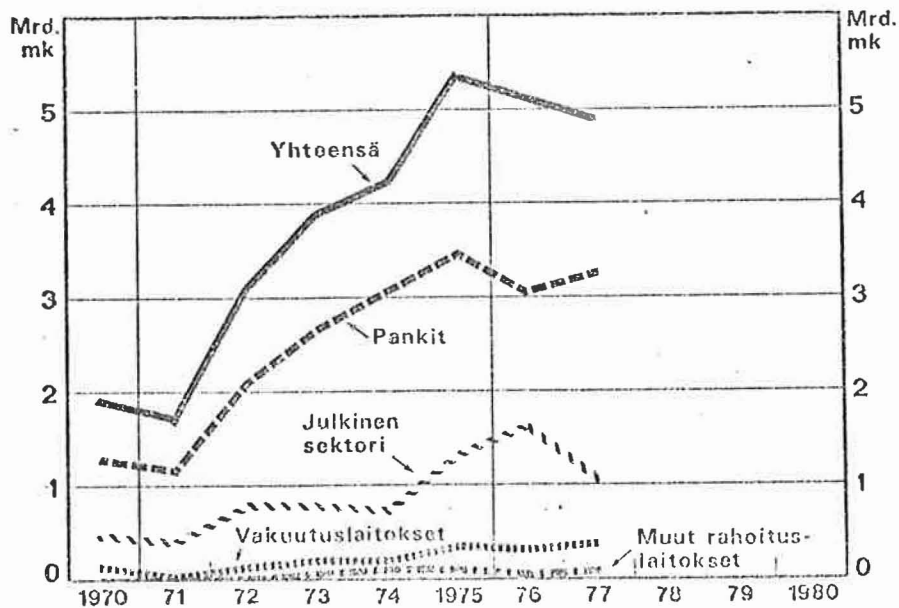
b) suhteessa sektorin käytettävissä oleviin tuloihin

Yleispiirre on, että taloudellisen laman vaikutus kotitaloussektorissa näkyy ennenkaikkea kansantalouden tilinpidon mukaisen säästämisen voimakkaana alenemisena v. 1975-76 ja luotonoton hitaana supistumisena. Säästämisaste näyttää heti seuraavana vuonna 1977 kääntyneen nousuun, kun taas luotonoton supistuminen vielä jatkui. Rahoituksen käyttöpuolella lähteitä vastaava supistuminen näkyi talletusten kasvun pienenemisenä, sensijaan kotitaloussektorin investoinnit, jotka pääasiassa ovat asuntoinvestointeja, ovat pysyneet koko tarkasteluajan varsin suurina. Sektorin investointiaste aleni vain vähän v. 1976-77 ja oli tuolloinkin vielä korkeampi kuin 1970-luvun kahtena ensimmäisenä vuotena.

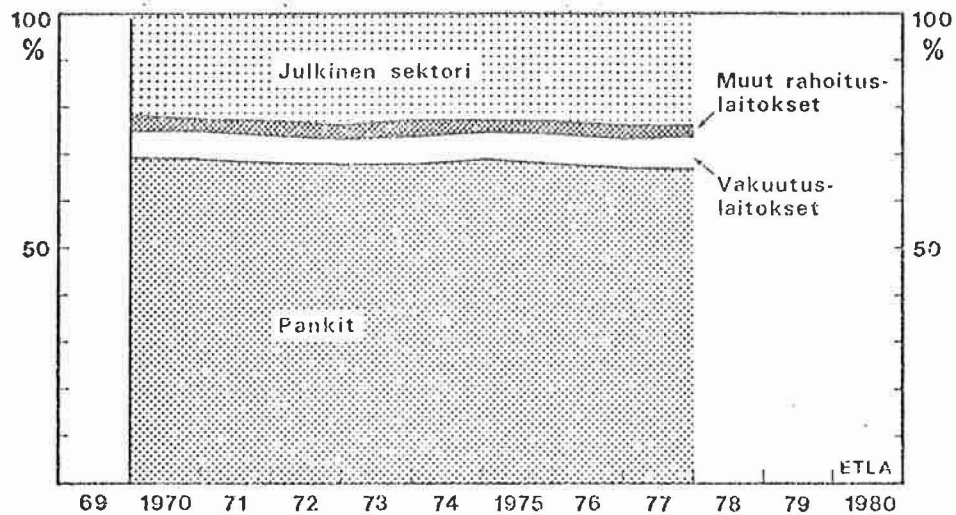
Luotonoton vähenemiseen v. 1976 vaikutti ennenkaikkea se, että kotitaloussektorin luotonotto pankeilta vähentyi lähes miljardin, mitä julkisen sektorin luotonannon lisääntyminen ei korvannut. Pankkiluottojen kasvun kääntymisen takaisin nousuun seuraavana vuonna ei kuitenkaan lisännyt kotitaloussektorin luotonottoa, sillä luotonotto julkiselta sektorilta jäi edellisvuotista huomattavasti vähäisemmäksi (kuvi 3).

Kuvi 3: Kotitaloussektorin luotonotto eri sektoreilta v. 1970-77

Kuviossa 4 ja 5 on täydennykseksi esitetty kotitaloussektorin luottojen ja rahoitussaamisten kantojen %-jakaumat.

Kuvio 4: Kotitaloussektorin luotot muilta sektoreilta v. 1969-77 lopussa, %-jakauma

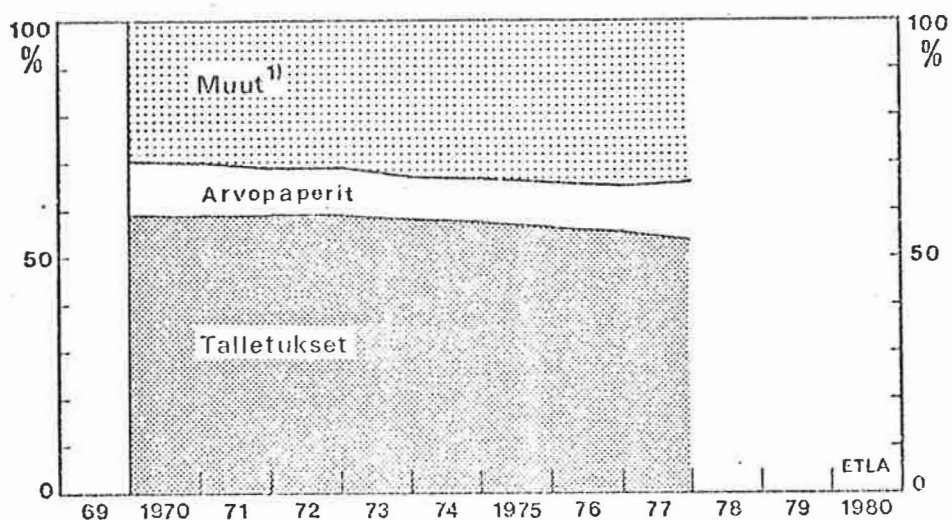
Kotitaloussektorin luottojen osuudet eri luotonantajasektoreilta ovat pysyneet varsin samana tarkasteluajanjaksona. Pankkiluottojen osuus on ollut 67 %, julkisen sektorin luottojen osuus 24 %, vakuutuslaitosten 6 % ja muiden rahoituslaitosten osuus 3 %. Kuviossa 3 esitetyt luottovirrat näyttäisivät siten heijastelleen saman luottorakenteen ylläpitämistä.

Kotitaloussektorin rahoitussaamisten rakenne on niinikään pysynyt varsin muuttumattomana. Talletusten osuus on yli puolet kaikista rahoitussaamisista. Arvopaperien osuus on noin 10-15 prosenttia¹⁾. Muiden saamisten

1) Arvopaperit ovat valtion ja muiden rahoituslaitosten obligaatioita sekä pankkien ja yritysten osakkeita. Kotitaloussektorin omistama yritysten osakepääoma on arvioitu residuaalina vähentämällä rahoitusmarkkinatilaston perusteella saaduista yksityisen sektorin sisäisistä osakeve-loista asunto-osakepääoma ja näin saadusta osakepääomasta puolet yri-tyissektorin itsensä hallussa olevana osakepääomana. Ks. liite I, s.74.

osuus näyttäisi lievästi kasvaneen viime vuosina. Koska kotitaloussektorin saamiset vakuutuslaitoksilta muodostuvat varsin laskennallisista vakuutusrahastoista (vakuutuslaitosten vastuovelka), kotitaloussektorin varsinaisen, "vapaasti käytettävissä olevan" rahoitusomaisuuden pääosa muodostuu talletuksista.

Kuvio 5: Kotitaloussektorin rahoitussaamiset muilta sektoreilta v. 1969-77 . lopussa, %-jakauma

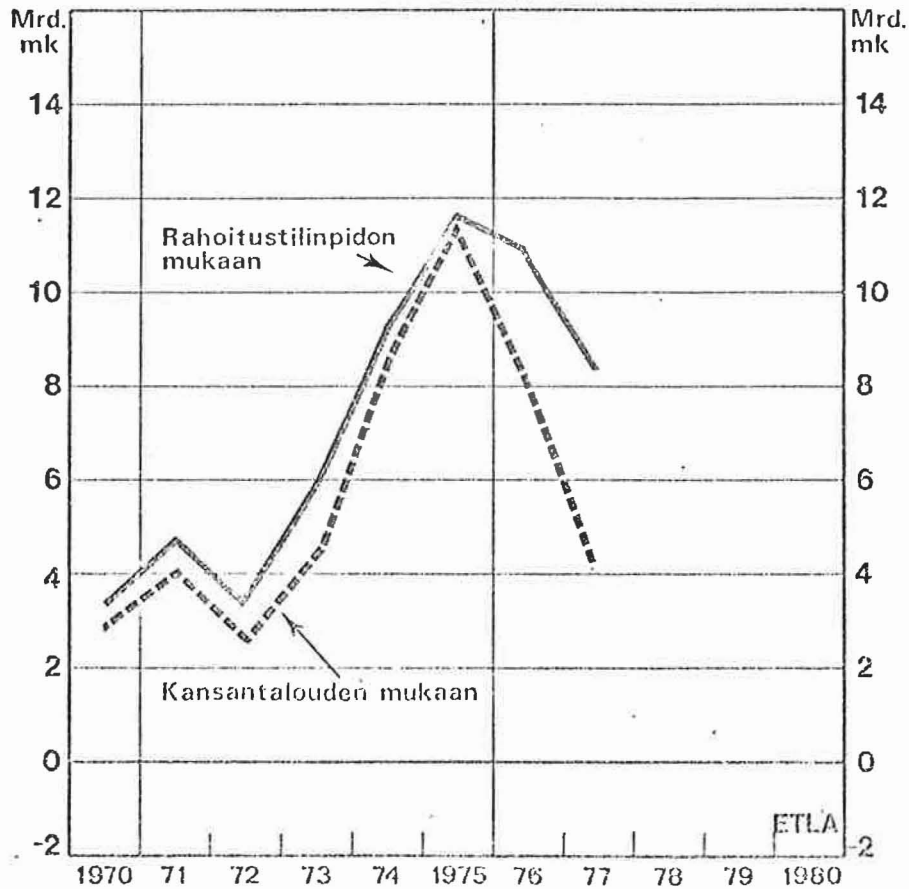
1) käteisraha, saamiset vakuutuslaitoksilta

3.1.2. Yritykset

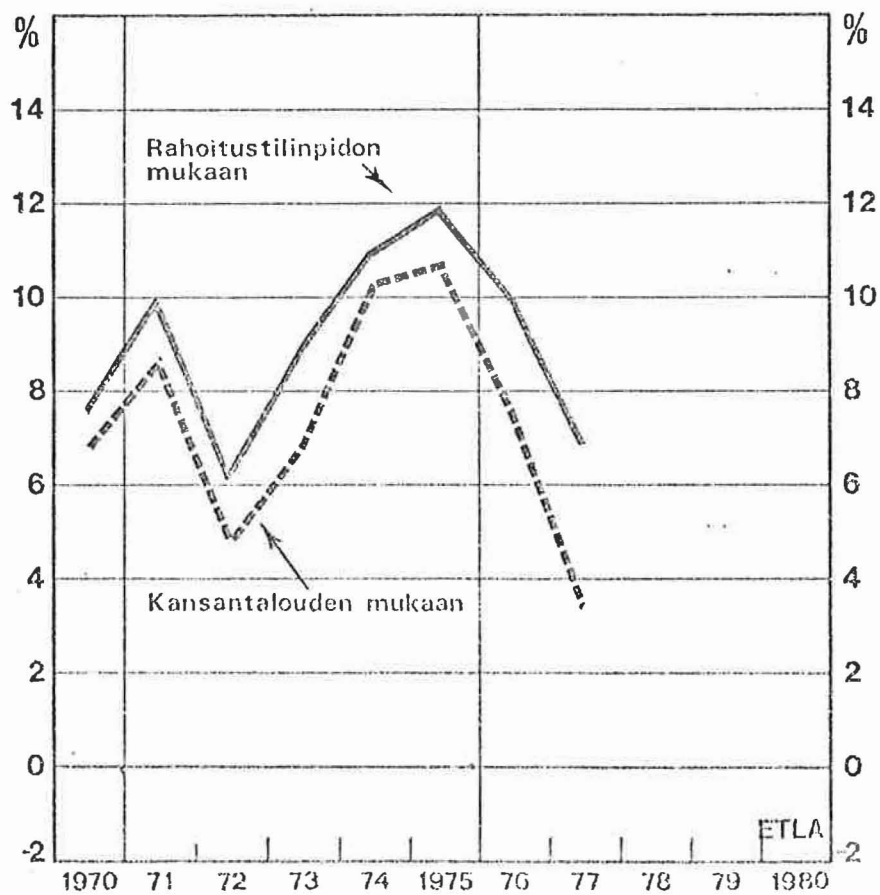
Yritysten pääomanmuodostuksen rahoituksen lähteistä kansantalouden tilinpidon mukaisten yritysten käytettävissä olevan tulon ja poistojen osuus on tarkasteluaikana ollut keskimäärin 45%, osake-, obligaatio- ja debenttuuri-rahoituksen muodostaessa 5% lähteistä. Kotimaisten luottojen lisäyksen osuus on ollut keskimäärin 30% ja ulkomaisten 20%. Vieraan rahoituksen osuus sektorin rahoituksen lähteistä on tarkasteluaikana ollut keskimäärin suunnilleen yhtäsuuri kuin omarahoituksen.

Kuvio 6: Yrityssektorin nettoluotonotto muilta sektoreilta v. 1970-77

a) mrd. mk

b) suhteessa bruttokansantuotteeseen

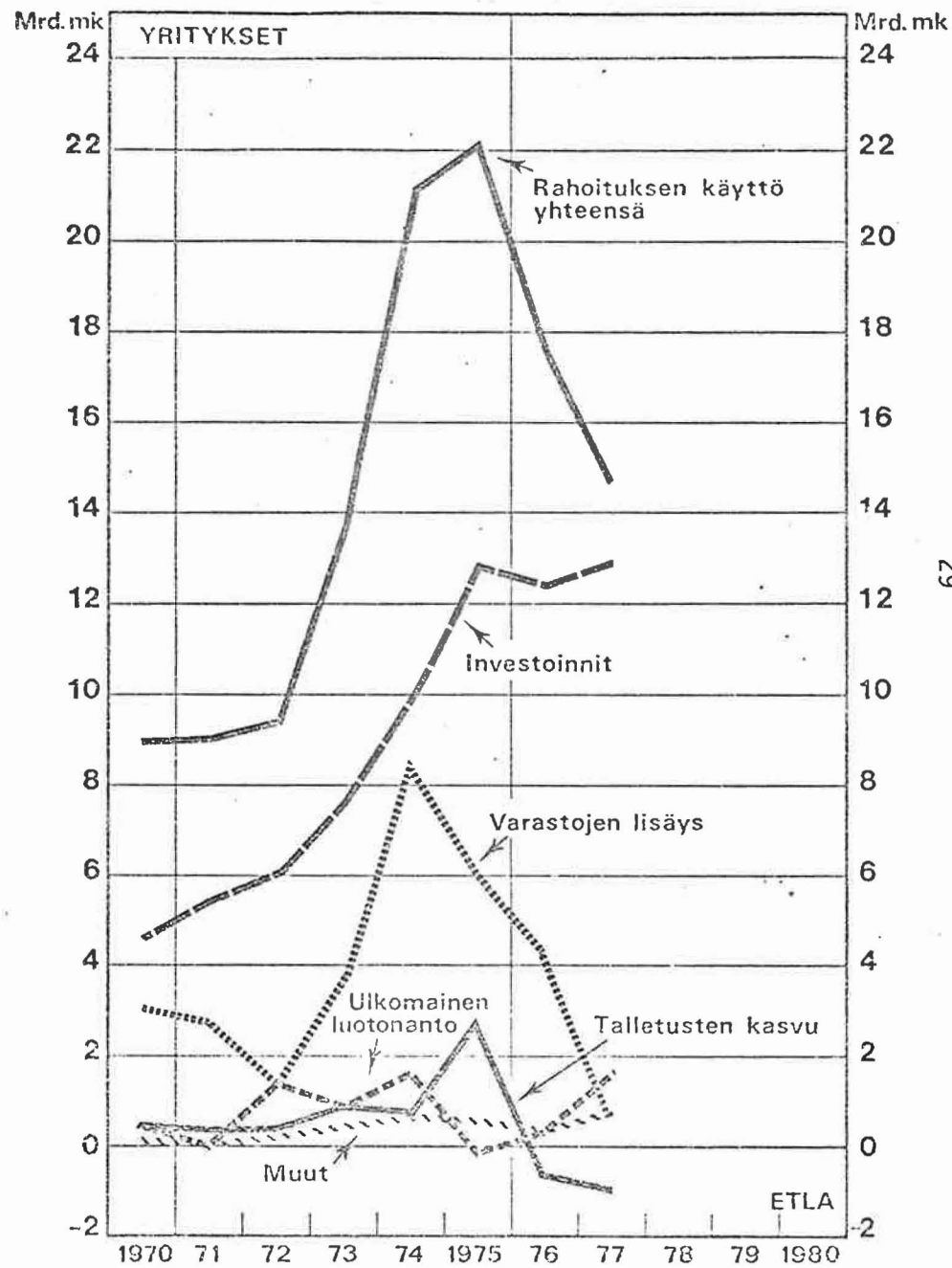
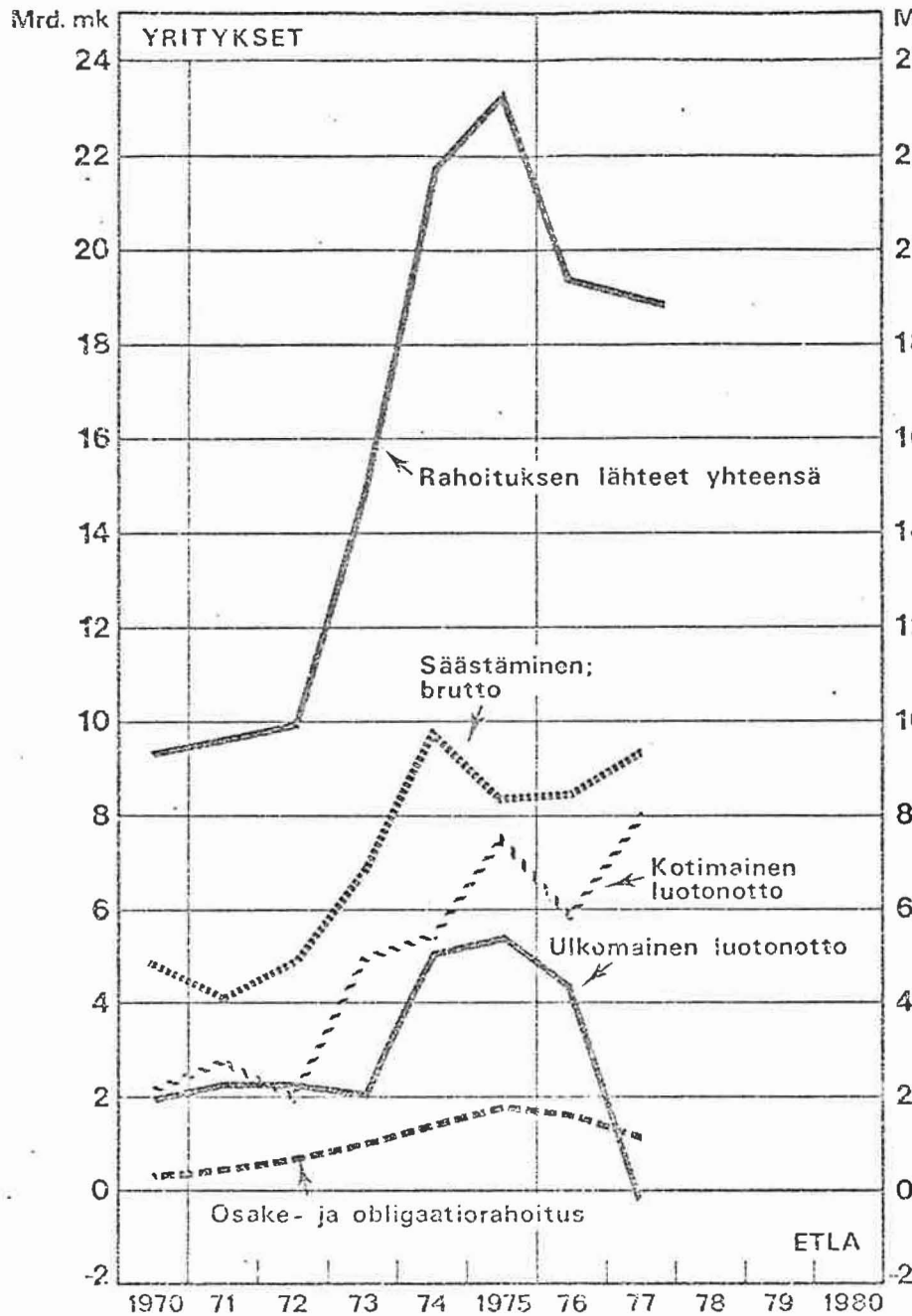
Yritysten rahoituksen käytöstä pääosa on investointeja käyttöomaisuuteen. Niiden osuus oli tarkasteluaikana keskimäärin runsas 85 %. Finanssiomaisuuden hankinta koostuu yritysten käteis- ja valuuttatalletusten ja Suomen Pankkiin kerättyjen erityistalletusten kasvusta sekä ulkomaisten saamisten (vientiluottojen) kasvusta. Muu käyttö (käteisrahan hallussapidon lisäys) on varsin vähäistä. Koko tarkasteluajan yrityssektori on ollut selvästi alijäämäinen. Sektorin nettoluotonotto muilta sektoreilta oli korkeimmillaan v. 1975, jolloin yritysten investointiaste oli poikkeuksellisen korkea. Rahoitustilinpidoon mukaan laskettuna yritysten nettoluotonotto muilta sektoreilta oli tuolloin noin 13 mrd. markkaa, eli lähes 13 % bruttokansantuotteesta.

Kansantalouden tilinpidon mukainen nettoluotonotto jää jonkin verran rahoitustilinpidon lukua alhaisemmaksi. Kotitalous- ja yrityssektorien rahoitusliiketoimien erottamisvaikeudet aiheuttavat kyseisten sektoreiden residuaalit, sillä residuaalit kumoavat suunnilleen toisensa. Kuten edellä todettiin näiden sektoreiden välisiä kauppaluottoja ja -ennakoita ei ole otettu huomioon. Myös kansantalouden tilinpidon mukaisissa säästämisen tai tulojen ja niiden käytön arvioissa voi olla virheellisyyksiä¹⁾.

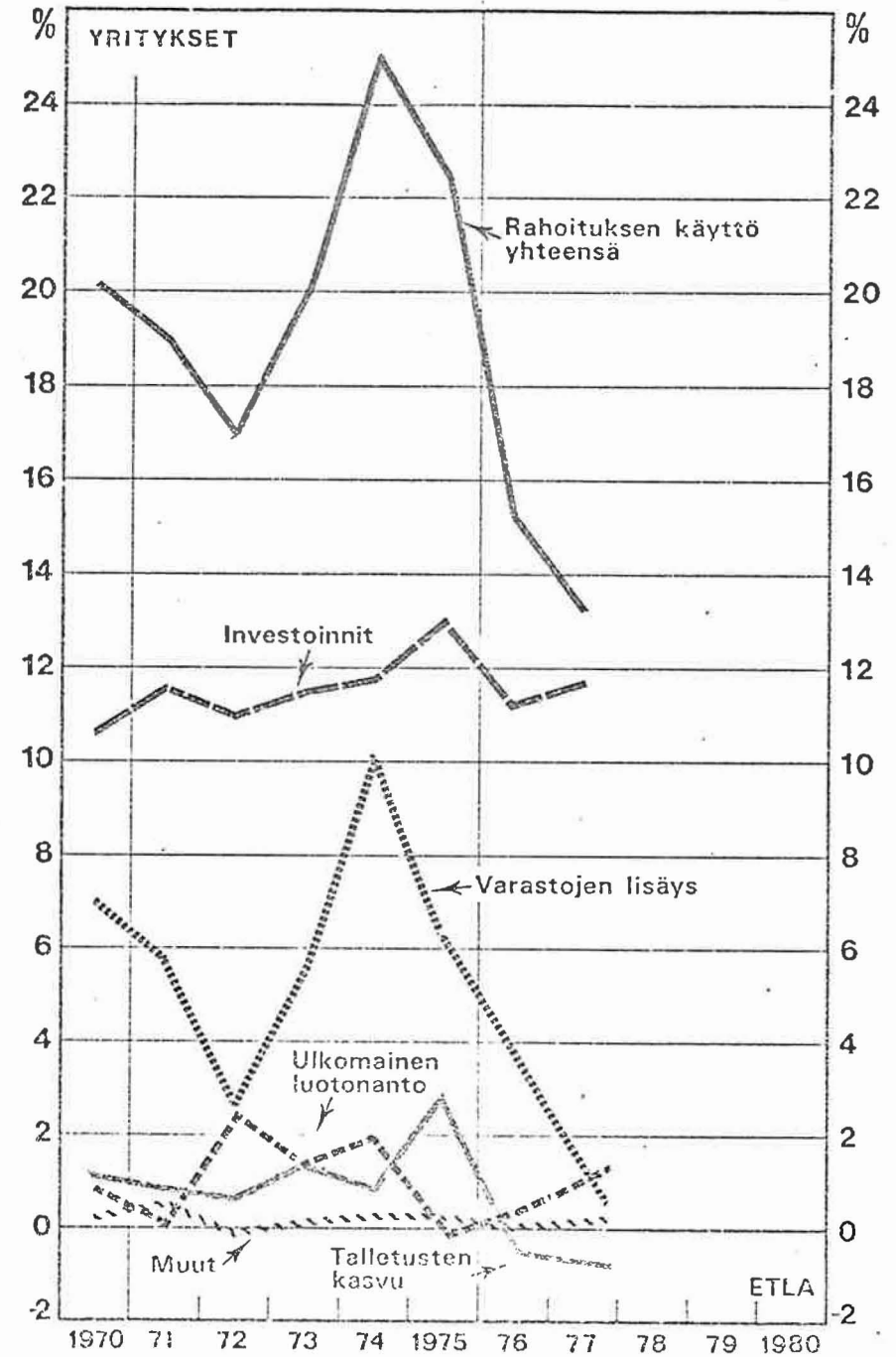
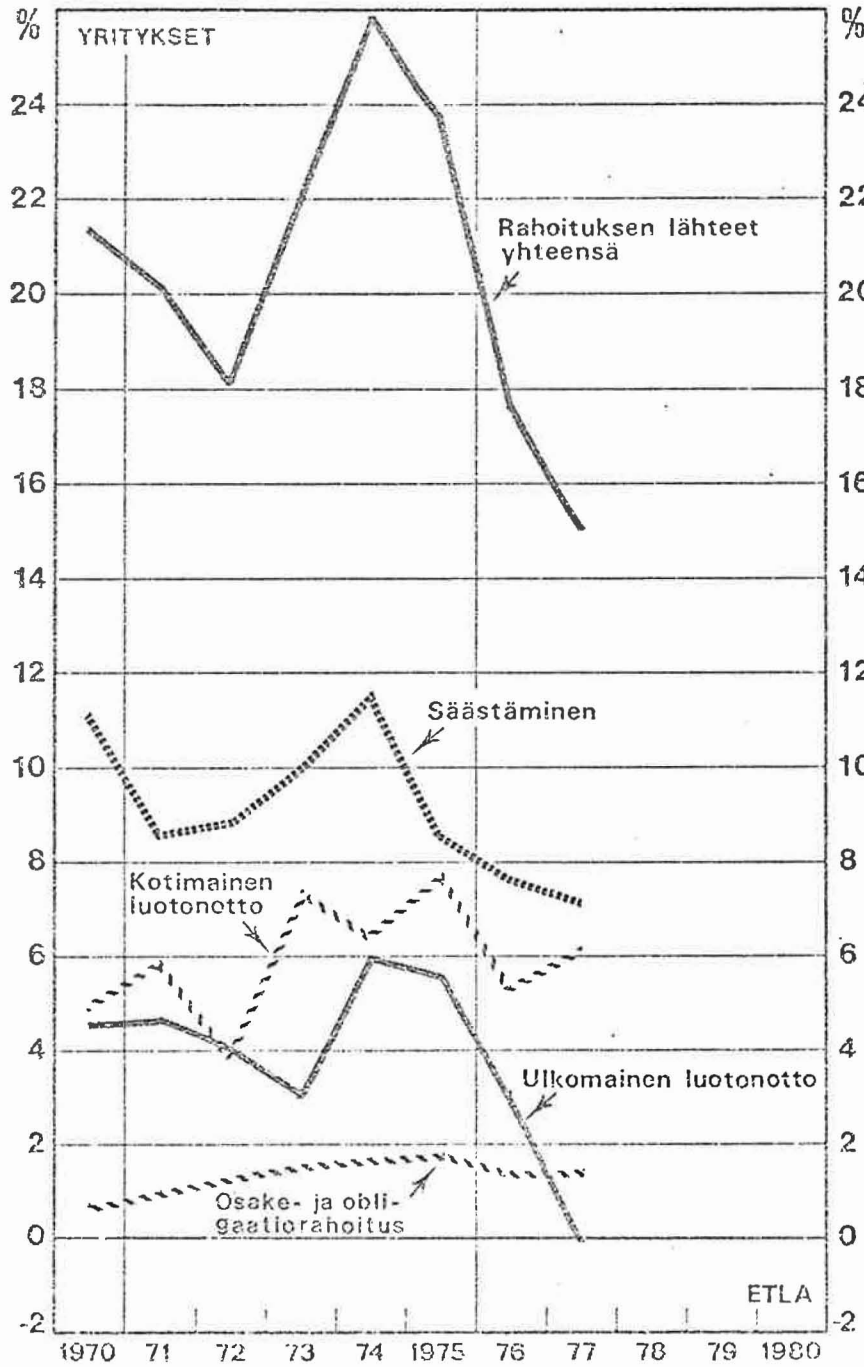
) Yritysten säästäminen esimerkiksi v. 1975 oli Tilastokeskuksen yritystilaston mukaan 1.1 mrd. mk pienempi kuin kansantalouden tilinpidossa. Tosin on huomattava, että kirjausperiaatteet näissä tilastoissa poikkeavat toisistaan.

Kuvio 7: Yrityssektorin rahoituksen lähteet ja käyttö v. 1970-77

a) Mrd. mk

b) suhteessa bruttokansantuotteeseen

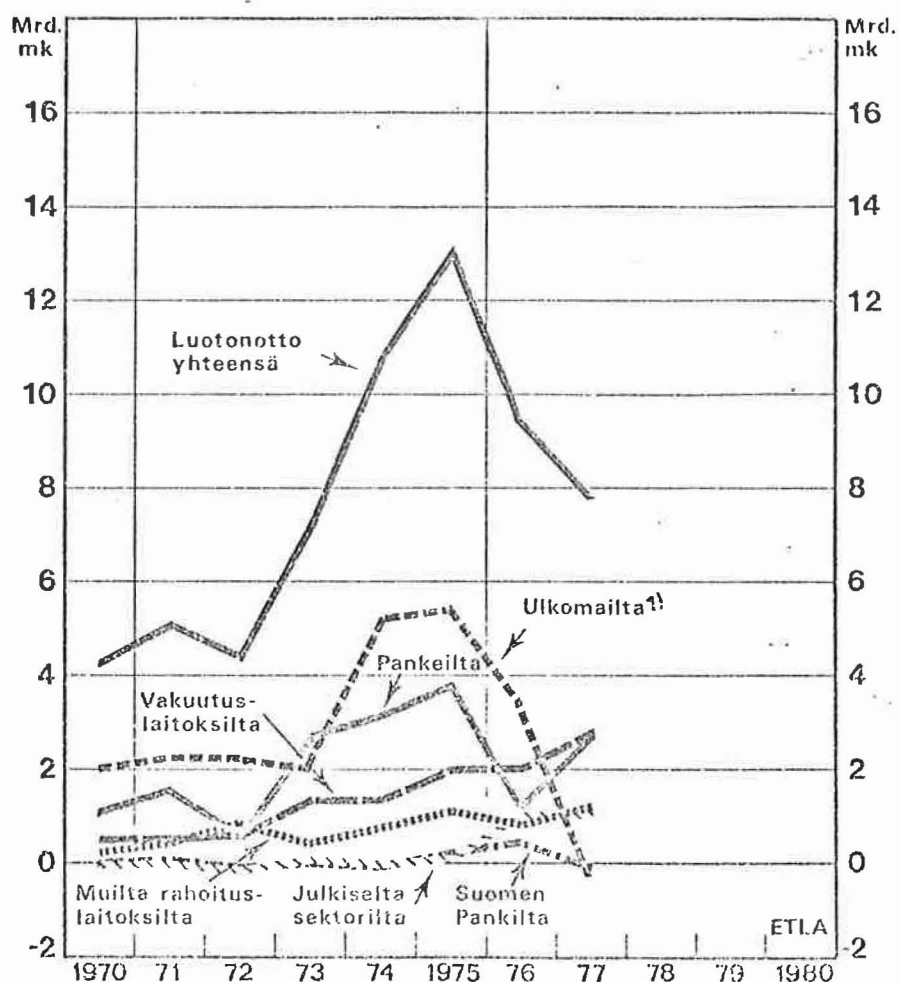
Yrityssektorin pääomanmuodostuksessa ja sen rahoituksessa 1970-luvulla tapahtuneet voimakkaat muutokset näkyvät selvästi kuviossa 7. Nopean taloudellisen kasvun vuosina 1973-74 ja vielä vuonna 1975, jolloin bruttokansantuotteen kasvu pysähtyi, yritysten kiinteät ja varastoinvestoinnit¹⁾ kasvoivat huomattavasti. Vaikka investoinnit taloudellisen kasvun pysähtymisen myötä v. 1976-77 nopeasti supistuivat, investointiaste ei kuitenkaan laskenut investointihuippuja ennen vallinneen tason alapuolelle.

Kuten edellä todettiin vuosina 1974-75 yrityssektorin rahoitusaliäämä nousi erittäin suureksi, vaikka sektorin käytettävissä oleva tulo myös vuotta 1975 lukuunottamatta kasvoi voimakkaasti. Rahoitusaliäämä katettiin luotonotolla erityisesti pankeilta ja ulkomailta (kuvio 8). Muilta sektoreilta otettujen luottojen lisäys on tarkasteluajana pysynyt nimellisesti ennallaan tai jonkin verran kasvanut. Osake- ja obligaatorahoitus kasvoi varsin voimakkaasti aina vuoteen 1975, jonka jälkeen kasvu parina viime vuonna on hidastunut.

Rahoituksen käyttöpuolen eristä talletusten kasvu, joka koostuu yritysten shekki- ja valuuttatilien kasvusta pankeissa sekä yritysten Suomen Pankkiin tekemistä erityistalletuksista, pysyi tarkasteluajan alkuvuodet varsin tasaisena. Jyrkkä nousu vuonna 1975 johtuu tuolloin Suomen Pankkiin kerätyistä tuontitalletuksista. Niiden takaisin maksaminen vuosina 1976-77 ja yritysten laman myötä vaikeutunut likviditeetti näkyvät talletusten kasvun jyrkkänä supistumisena tarkasteluajan kahtena viimeisenä vuotena.

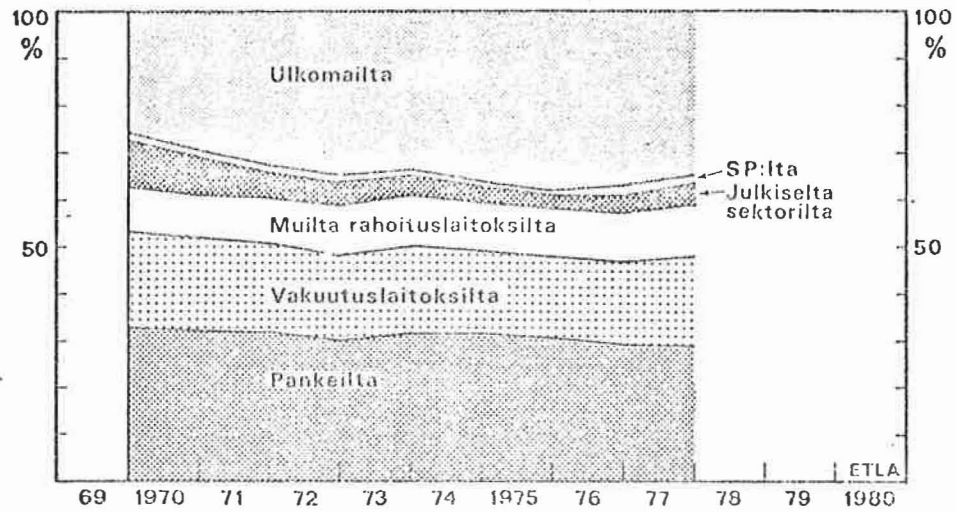
1) Varastoinvestoinnit eli varastojen lisäys on kansantalouden tilinpidon mukainen residuaalierä ja sisältää myös tilastovirheen.

Kuvio 8: Yritysten luotonotto muilta sektoreilta v. 1970-77

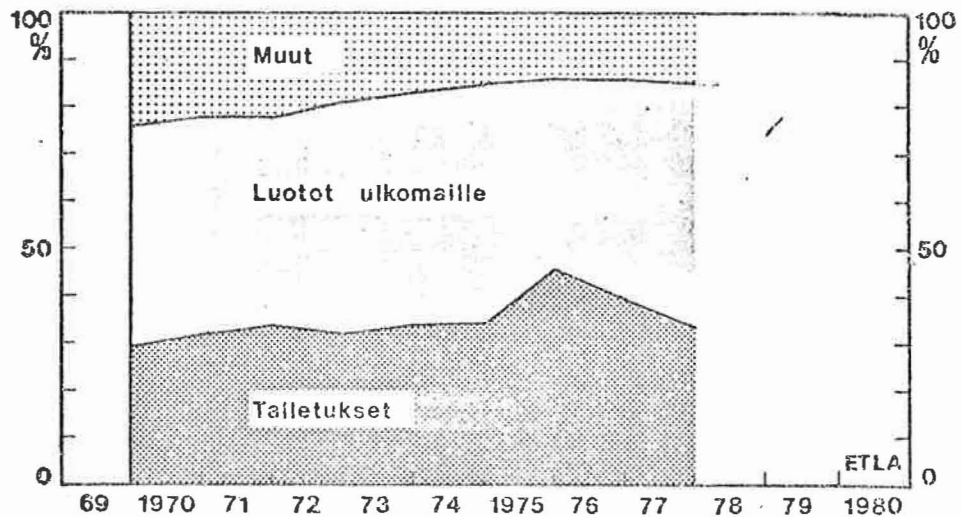

Yritysten luotot julkiselta sektorilta lisääntyivät tarkasteluaajan kahta viimeistä vuotta lukuunottamatta vain vähän. Niiden osuus kaikista yritysten luotoista vähentyi tuona aikana (kuviot 9). Vähentymisen korvasi ulkomaisten luottojen osuuden kasvu, sillä muiden sektoreiden osuudet yritysten luotonantajina pysyivät varsin muuttumattomina. Ulkomaisten luottojen osuus kaikista luotoista oli tarkasteluaikana vuosittain keskimäärin runsas kolmannes. Vuosina 1976-77 tapahtunut kokonaisluotonoton väheneminen näkyi pankki- ja ulkomaisten luottojen vähäisenä lisäyksenä. Luotonoton vähenemisen jyrkyyttä lievensi julkisen sektorin luotonannon lisääntyminen yrityksille valtion investointirahaston kautta.

1) Pitkäaikainen luotonotto ulkomailta on laskettu nettonostoina, luottojen nostot - kuoletuksat, lyhytaikainen luotonotto luottokannan muutoksena ml. lyhytaikaisen pääomataseen "virhetermin" puolikas. Ks. liite I s. 79.

Kuvio 9: Yritysten luotot¹⁾ muilta sektoreilta, %-jakauma v. 1969-77 lopussa

Kuvio 10: Yritysten rahoitussaamiset, %-jakauma v. 1969-77 lopussa

Ulkomaisten saamisten osuus yritysten rahoitussaamisista on tarkastelu-aikana pysynyt varsin vakaana lukuunottamatta vuotta 1975. Talletusten osuus on tasaisen hitaasti noussut ja muiden sijoitusten supistunut.

1) Jakauman pohjana olevat yritysten ulkomaiset luotot ovat vuoden lopun kurssien mukaisia. Lyhytaikaisen pääomataseen virhetermiä ei ole huomioitu.

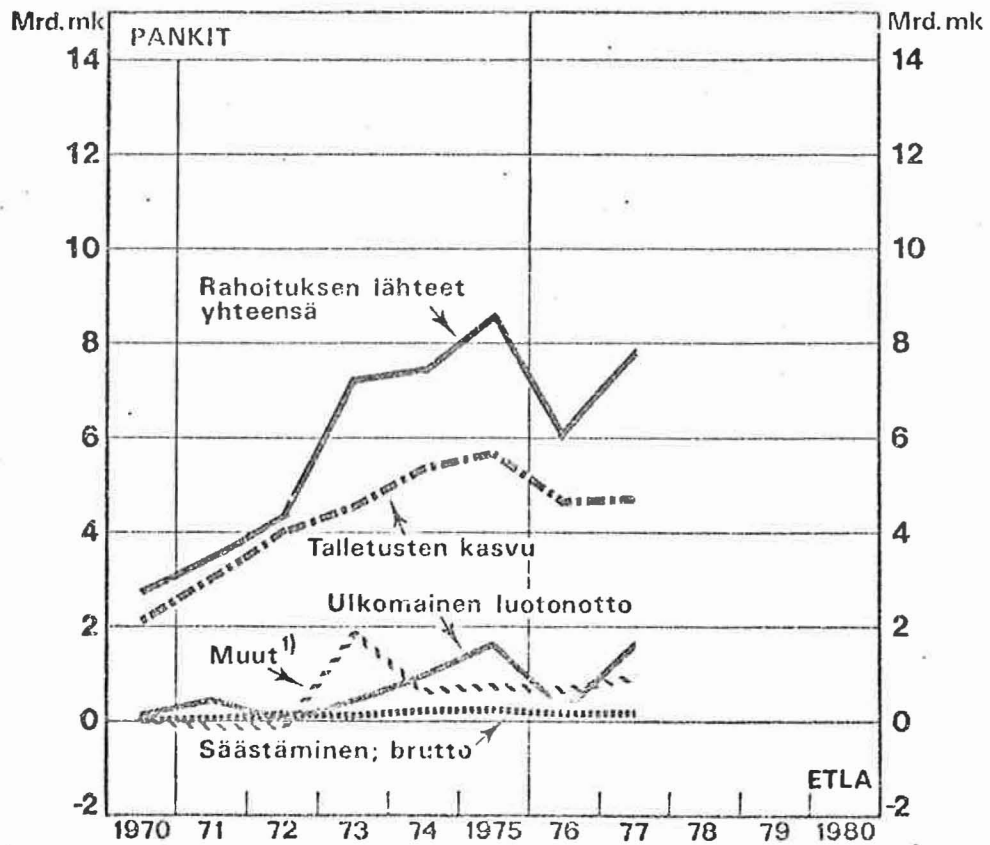
Vuonna 1975 käteistalletusten voimakkaan kasvun vuoksi talletusten osuus tilapäisesti kasvoi lähes 10 %-yksikköä. Erä "muut" on arvio, joka sisältää tässä käteisrahan ja yritysten osuuden vakuutusrahastoista. Arvioista johtuen prosenttilukujen itseisarvoihin on suhtauduttava varauksin.

3.1.3. Pankit

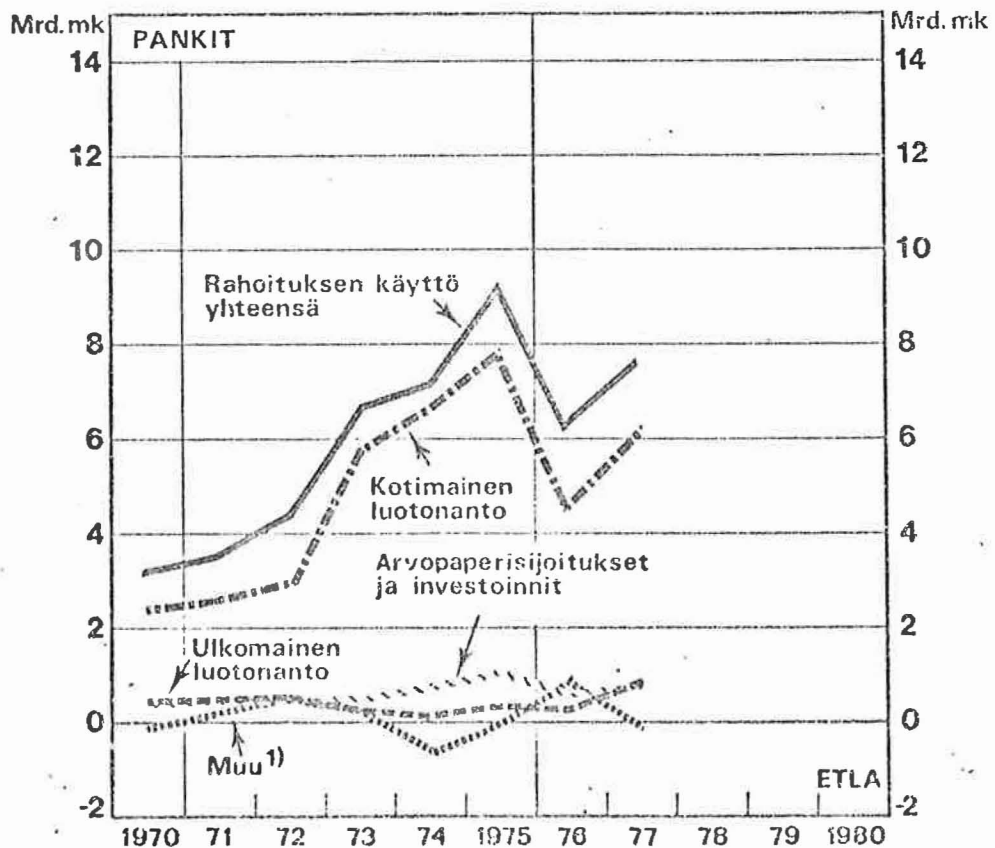
Pankkien osalta rahoitusjäämää ei tässä tarkastella. Liitteenä II olevista tauluista ilmenee, että reaali- ja rahoituspuolelta laskettujen nettoluotonantojen erotus eli residuaali on suhteellisesti varsin suuri useana vuonna. Koska sektorin käytettävissä oleva tulo ja investoinnit suunnilleen vastaavat toisiaan, sektorin rahoitusjäämällä ei ole merkitystä muiden sektoreiden kannalta. Siten pankkien, kuten muidenkin rahoitusta välittävien sektoreiden osalta tärkeämpää on tarkastella rahoitustaseen alapuolen koostumusta.

Kuviossa 11 pankkien bruttosäästäminen ja investoinnit sisältyvät vastaavasti muihin lähteisiin ja käyttöön. Kuvioista näkyy, että rahoituksen käytön puolella talletusten kasvua nopeampaa luotonantoa v. 1973-75 vastaa lähteissä ensin keskuspankkiluottojen jyrkkä kasvaminen ja sittemmin ulkomaisten luottojen lisääntyminen.

Kuvio 11: Pankkisektorin rahoituksen lähteet ja käyttö v. 1970-77

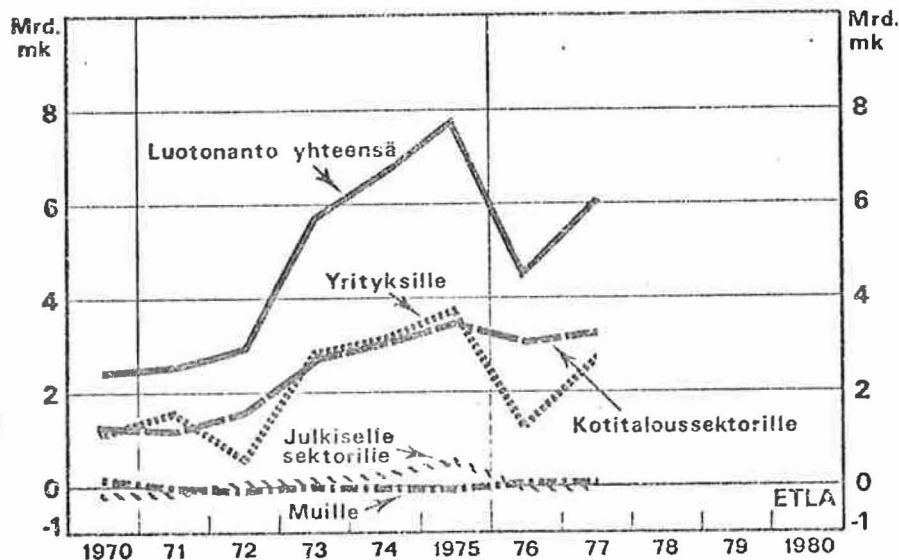

1) Pääosin keskuspankkirahoitus.

1) Pääosin päivätalletukset

Kuvio 12: Pankkien luotonanto muille sektoreille v. 1970-77

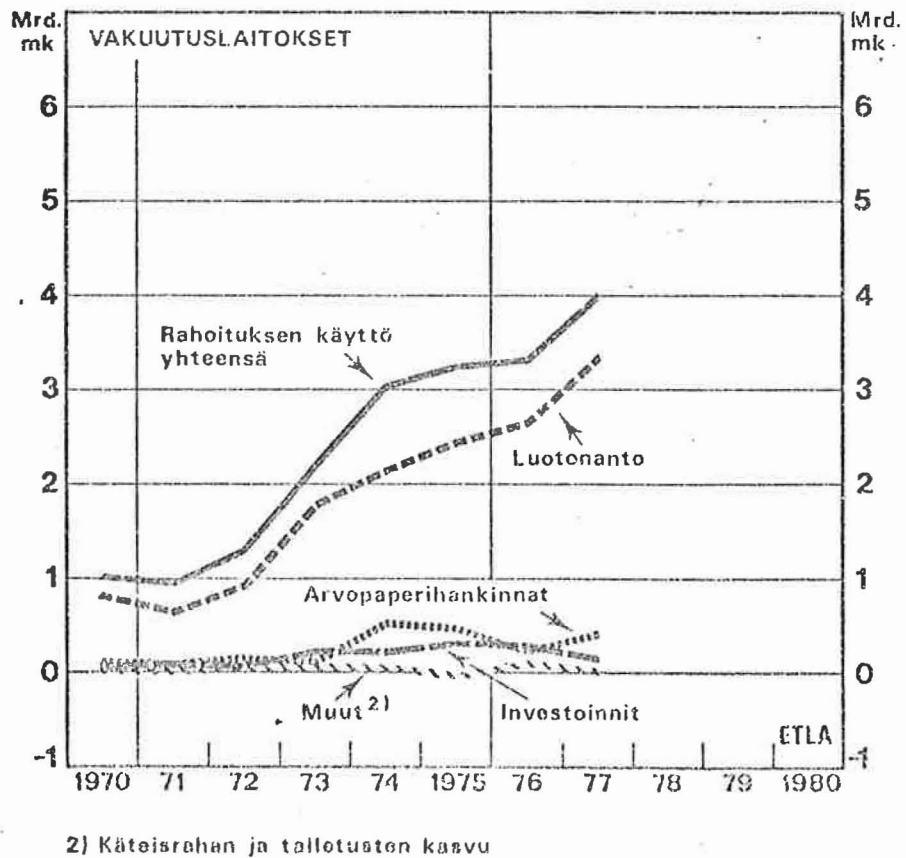
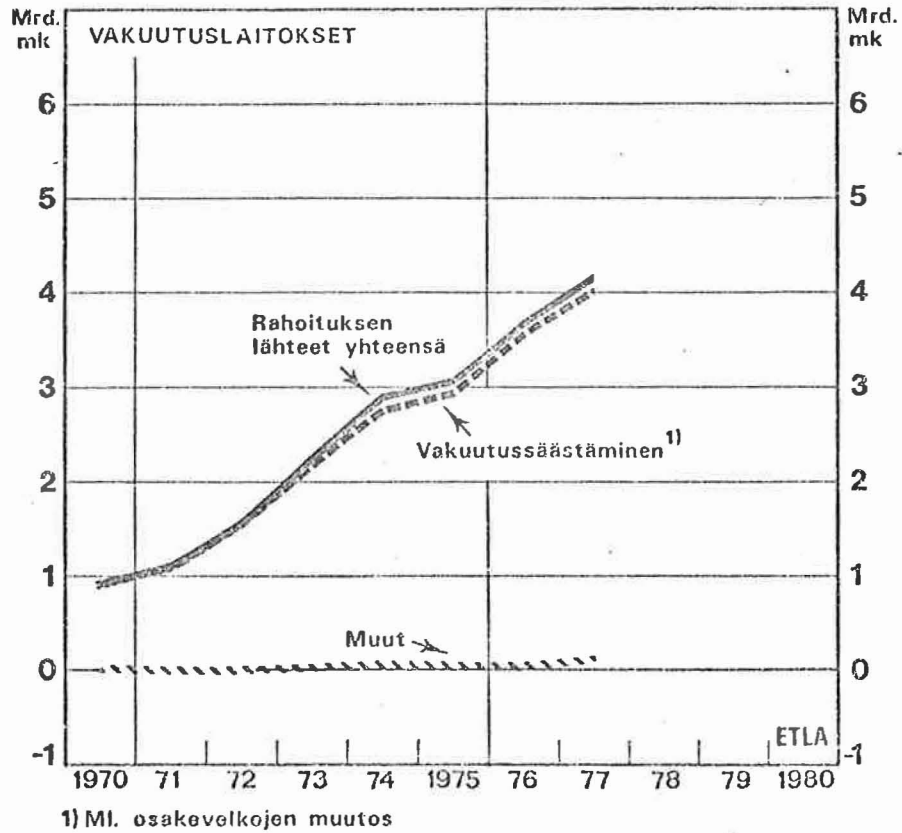
Pankkien luotonannosta suurin osa suuntautuu yrityksille ja kotitaloussektorille. Kuvio 12 ilmenee, että pankkien luotonannon supistuminen v. 1976 tapahtui jyrkimmin yritysten luottojen osalla.

3.1.4. Vakuutuslaitokset

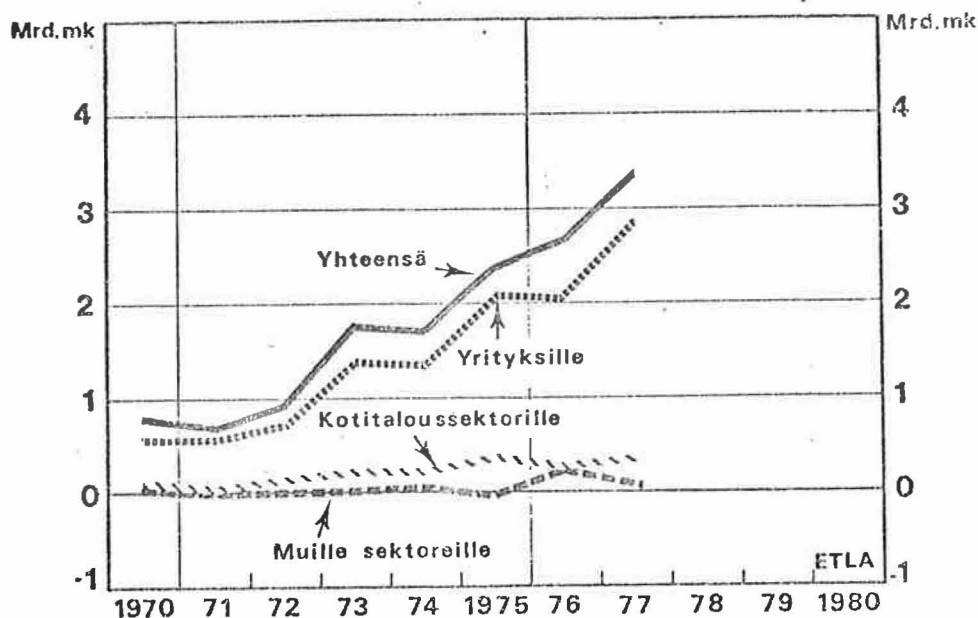
Vakuutuslaitosten rahoituksen lähteet muodostuvat pääasiassa kotitaloussektorin vakuutussäästämisestä, sekä vapaaehtoisten että lakisääteisten henki- ja eläkevakuutusrahastojen ja muiden vakuutusrahastojen (esim. liikennevakuutusrahastot) kasvusta. Tärkein erä rahoituksen käytöstä on luotonanto yrityksille (kuviot 13 ja 14). Lisäksi vakuutuslaitokset luotottavat kotitaloussektoria ja kuntia.

Muusta käytöstä on kuviossa 13 erotettu arvopaperisijoitukset, jotka pääosin ovat sijoituksia valtion obligaatioihin. Sekä vakuutuslaitosten rahoituksen lähteet että käyttöerät ovat tarkasteluaikana kasvaneet varsin tasaisesti.

Kuvio 13: Vakuutuslaitosten rahoituksen lähteet ja käyttö v. 1970-77

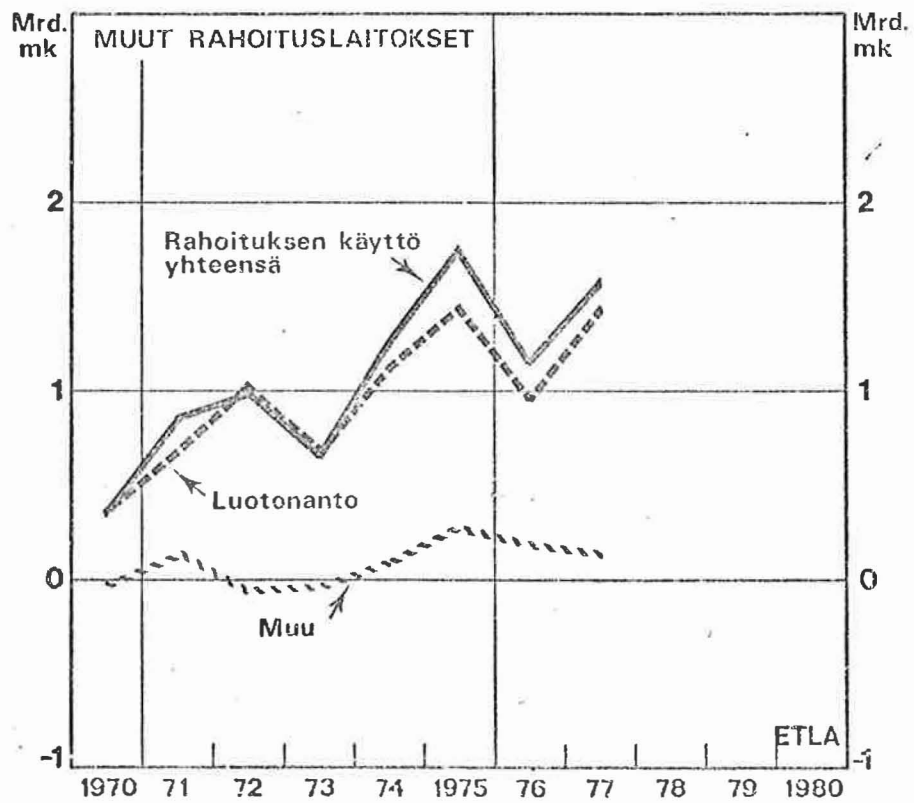
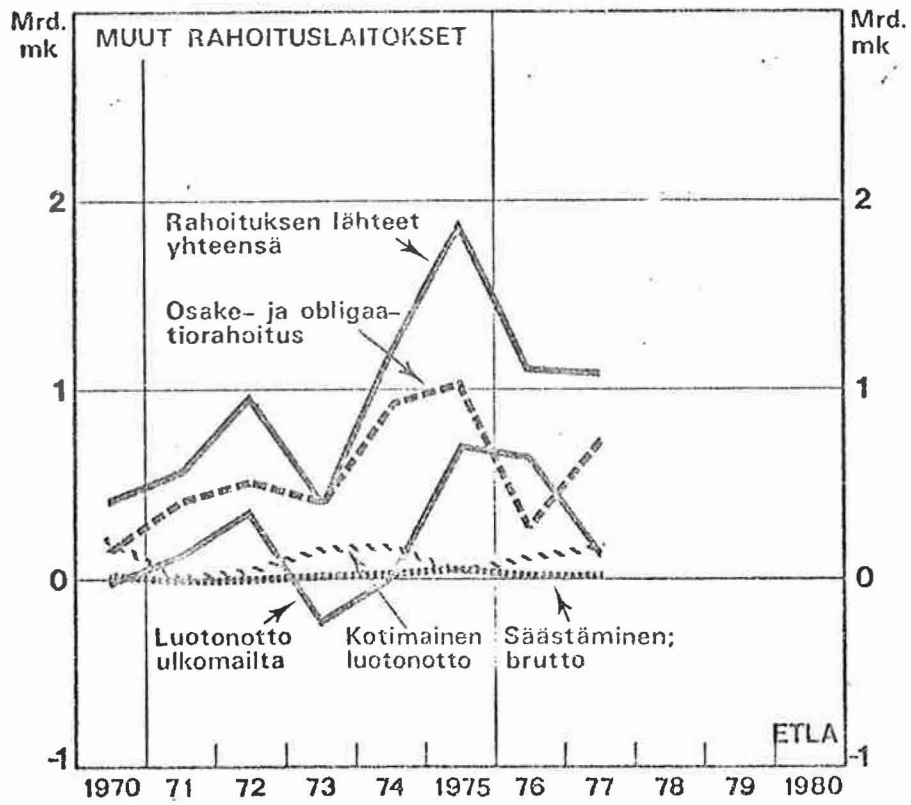
Kuvio 14: Vakuutuslaitosten luotonanto eri sektoreille v. 1970-77

3.1.5. Muut rahoituslaitokset

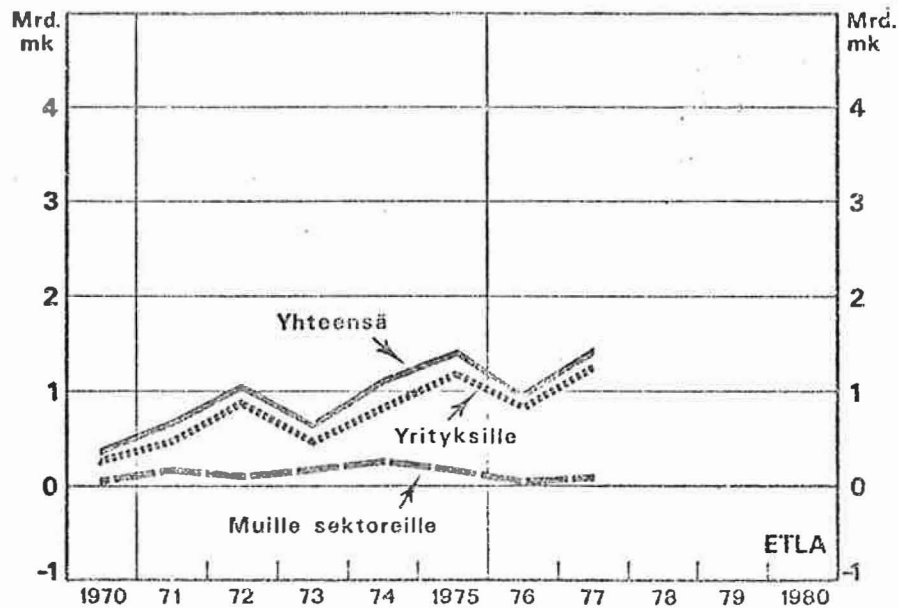
Muut rahoituslaitokset välittävät rahoitusta lähinnä teollisuusyrityksille. Ne hankkivat rahoituslähteensä pääasiassa laskemalla liikkeelle sekä kotimaisia että ulkomaisia obligaatio- ja debentuurilainoja ja osakepääomakorotuksilla. Kotimaisen osake- ja obligaatorahoituksen osuus on tarkasteluajavälinä ollut vuosittain keskimäärin lähes 60 %. Ryhmään kuuluvilla yksityisillä rahoituslaitoksilla obligaatorahoitus on valitseva rahoitusmuoto. Julkiset rahoituslaitokset saavat rahoituksensa osakepääomien korotuksilla ja debentuurilainoilla pääasiassa valtiolta ja obligaatiolainoilla ulkomailta. Suora luotonotto pankeilta ja valtiolta sekä ulkomailta on vain pieni osa lähteistä.

Kuvio 15: Muiden rahoituslaitosten rahoituksen lähteet ja käyttö v. 1970-77

Muiden rahoituslaitosten välittämistä luotoista suurin osa on ulkomaanrahanmääräisiä. Tämä selittää osin rahoituksen lähteiden ja käytön välisen poikkeaman, erityisesti devalvaatiovuonna 1977, sillä kotimaisten ulkomaanrahanmääräisten luottojen lisäyksestä ei tässä ole eliminoitu valuuttakurssien muutoksista aiheutuvaa laskennallista osaa.

Kuvio 16: Muiden rahoituslaitosten luotonanto muille sektoreille v. 1970-77

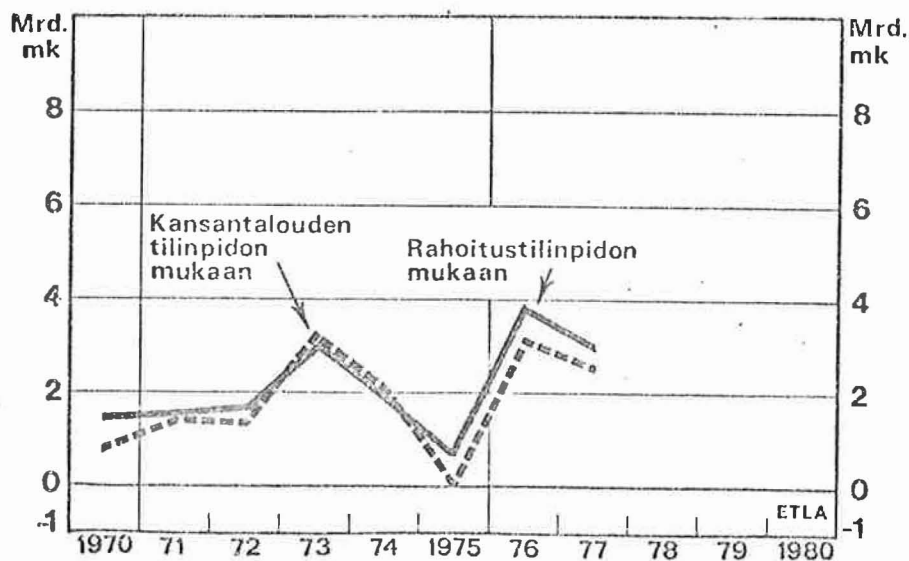

3.1.6. Julkinen sektori

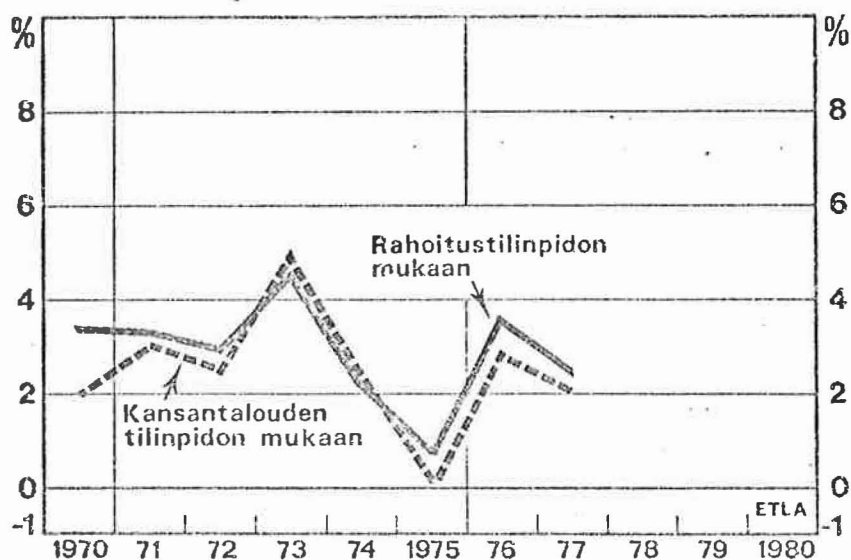
Julkinen sektori on tarkasteluaikana ollut rahoitusylijäämäinen. Sen vuotuisen nettoluotonanto muille sektoreille rahoituspuolelta laskettuna on ollut keskimäärin lähes 3% bruttokansantuotteesta (kuvio 17). Kansantalouden tilinpidon ja rahoitustilinpidon mukaisten rahoitusjäämien poikkeama sisältää siirtyvät erät, joiden osuutta residuaalista ei ole tässä arvioitu.

Kuvio 17: Julkisen sektorin nettoluotonanto muille sektoreille v. 1970-77

a) Mrd. mk

b) suhteessa bruttokansantuotteeseen

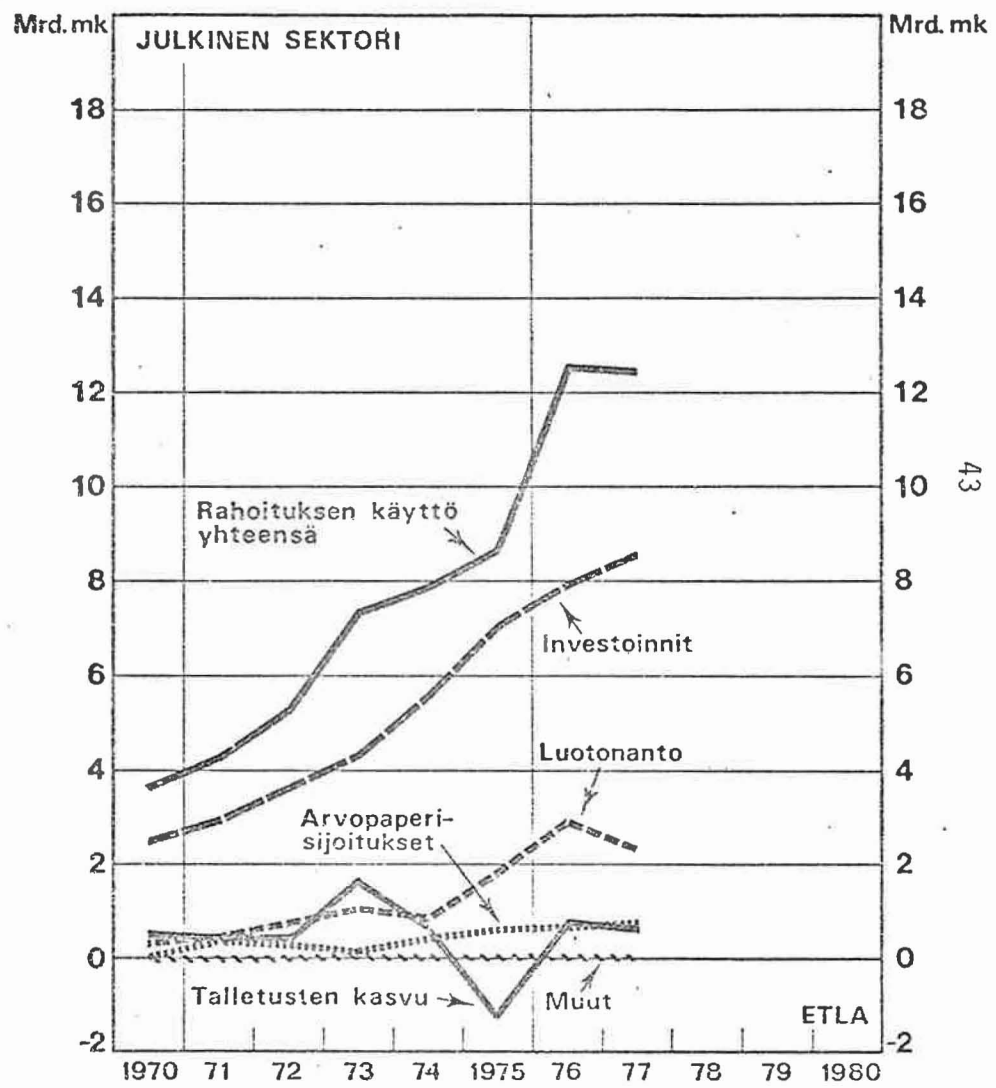
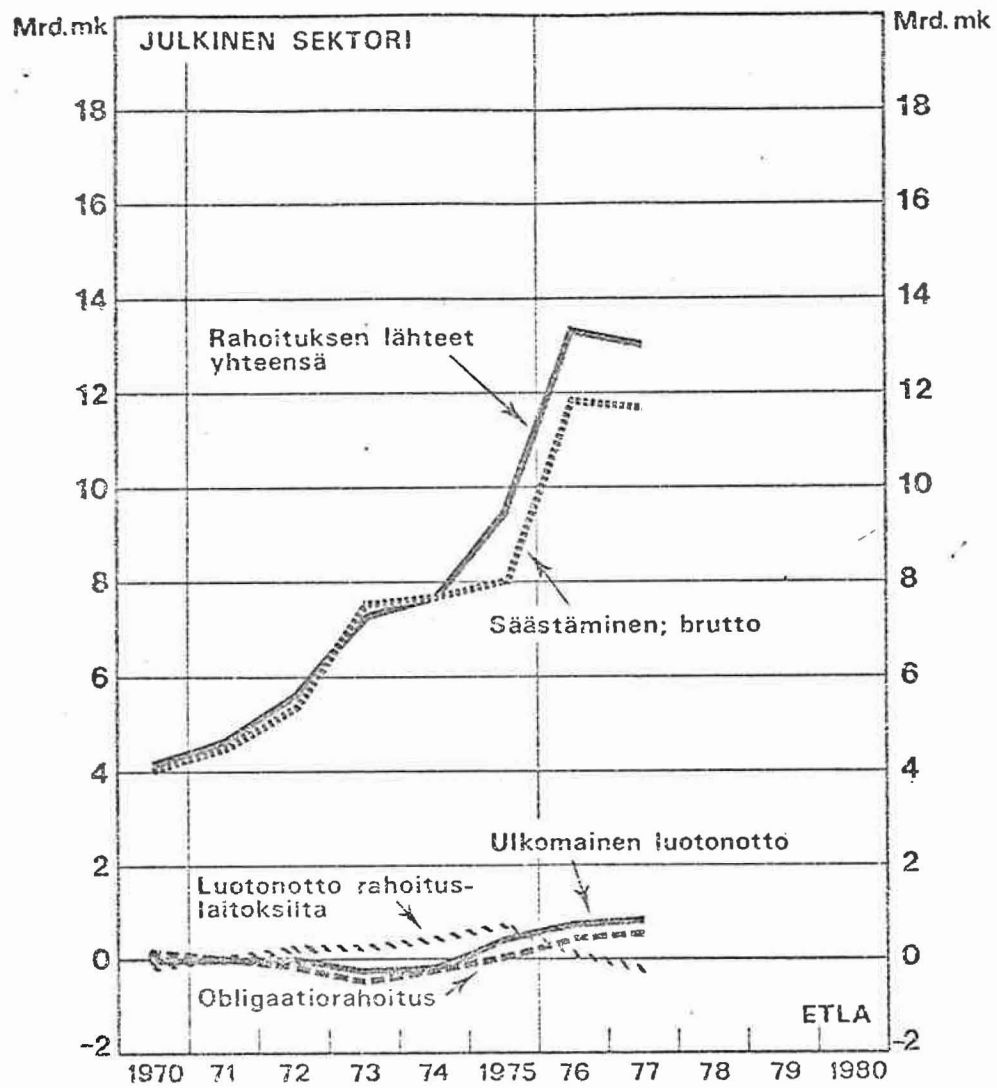
Usein tarkastellaan (valtion kohdalla) pikemminkin kuin julkisen sektorin rahoitusjäämää sen rahoitustarvetta, joka muodostuu sektorin rahoitustaseen yläosan rahoitusali-jäämästä ja alaosan luotonannosta ja muista finanssisijoituksista. Rahoitustarpeen suuruudella ja rahoittamistavalla on merkitystä arvioitaessa talouspolitiikan elvyttäviä tai rajoittavia vaikutuksia kansantaloudessa.

Tarkasteluaajan alkupuolella julkisen sektorin rahoitustarve, joka on katettu luotonotolla rahoituslaitoksilta ja ulkomailta sekä obligaatio-rahautuksella, on ollut varsin vähäinen. Rahoitustarve on noussut tarkasteluaianjakson loppuvuosina, mistä päätellen julkinen sektori (valtio) on tuolloin pyrkinyt harjoittamaan taloutta elvyttävää finanssipolitiikkaa. Valtion ulkomaisen luotonoton lisääntyminen on merkinnyt yhteiskunnan hallussa olevan rahamäärän lisääntymistä. Verotulojen lisäyksen sijasta rahoitusaliäämää on myös katettu laskemalla liikkeelle enemmän obligatioita.

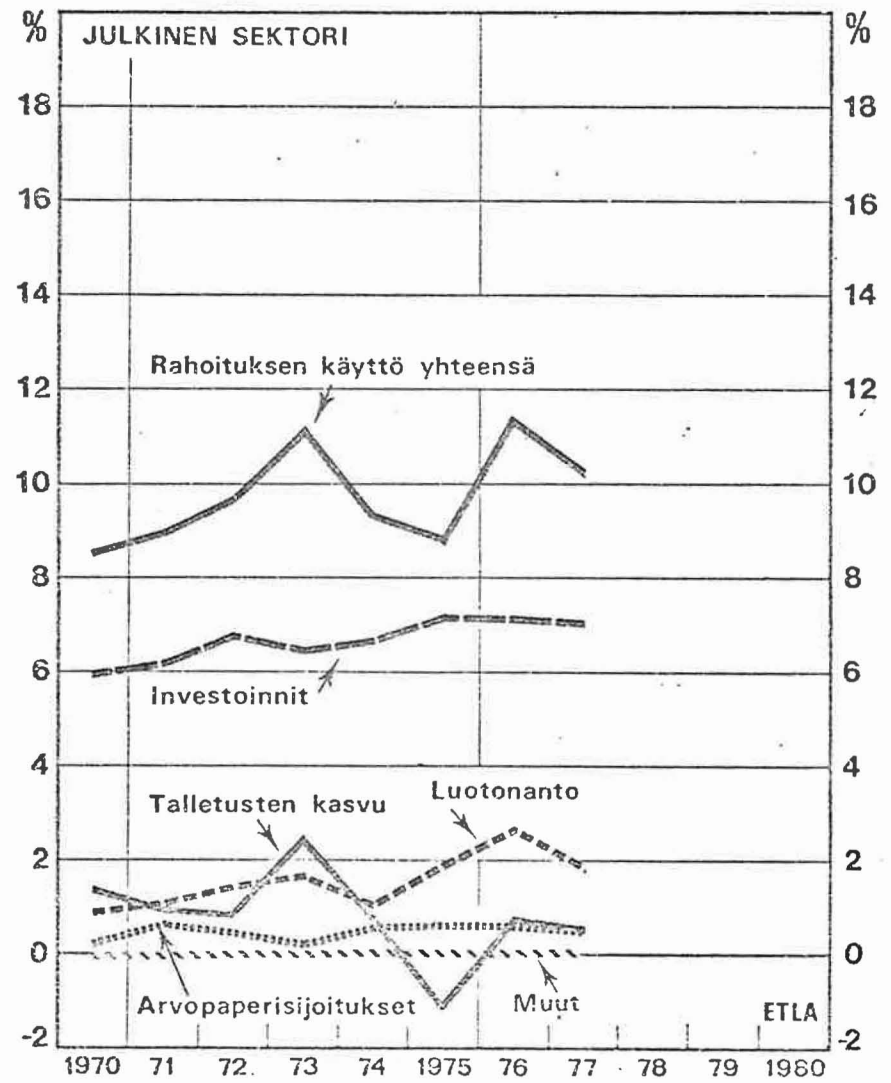
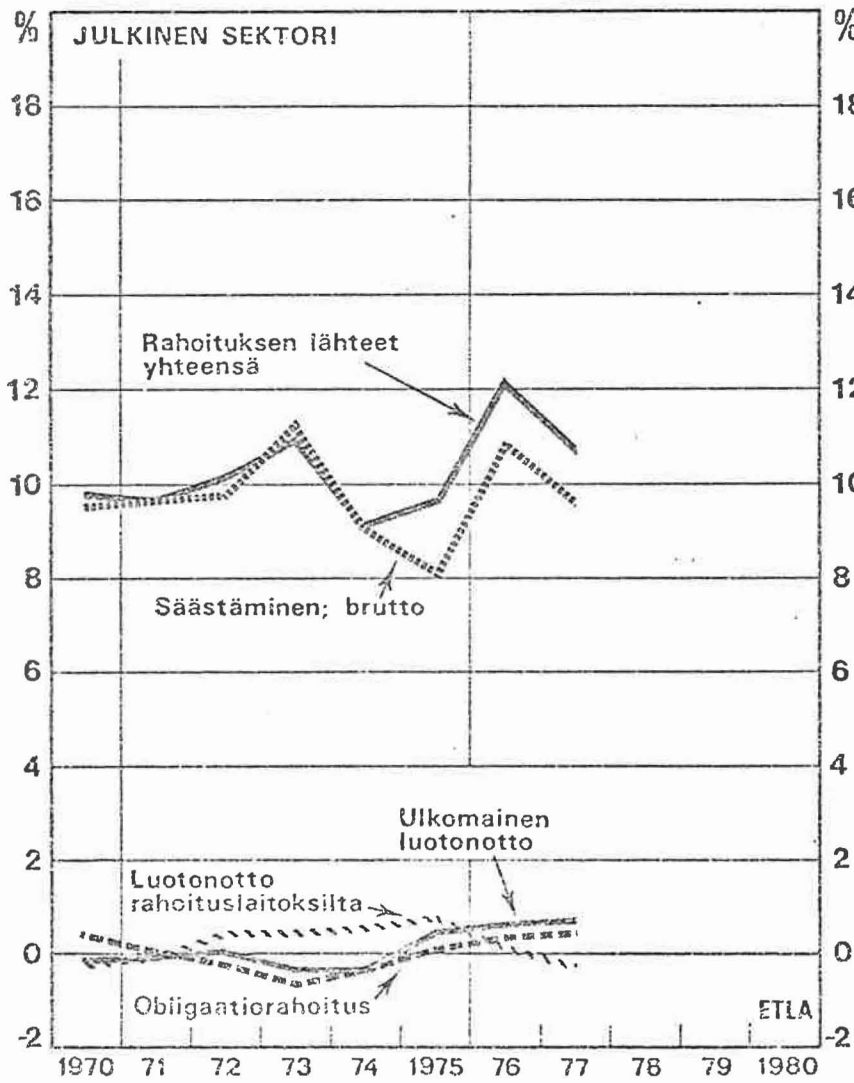
Julkisen sektorin rahoituksen käytöstä julkiset investoinnit muodostavat pääosan. Niiden osuus bruttokansantuotteesta on hitaasti noussut. Arvopaperisijoitukset muodostuvat valtionyhtiöiden ja julkisten rahoituslaitoksien osakepääomien korotuksista ja debentuurimerkinnöistä. Niiden osuus sektorin rahoituksen käytöstä on pysynyt tarkasteluaikana keskimäärin 5 %:na. Julkisen sektorin talletusten kasvu Postipankissa ja Suomen Pankissa sekä luotonanto ovat sen sijaan vaihdelleet ja siten vaikuttaneet rahoitusmarkkinoiden tilaan. Taloudellisen kasvun pysähtymä v. 1975 valtio purki Suomen Pankkiin keräämiään talletuksia ja lisäsi seuraavina vuosina varsin voimakkaasti luotonantoon. Toisaalta valtion talletusten kasvu näinä kahtena vuotena jälleen jonkin verran pienensi yhteiskunnan hallussa olevaa rahamäärää rahoitusmarkkinoita kiristämällä.

Kuvio 18: Julkisen sektorin rahoituksen lähteet ja käyttö v. 1970-77

a) Mrd. mk

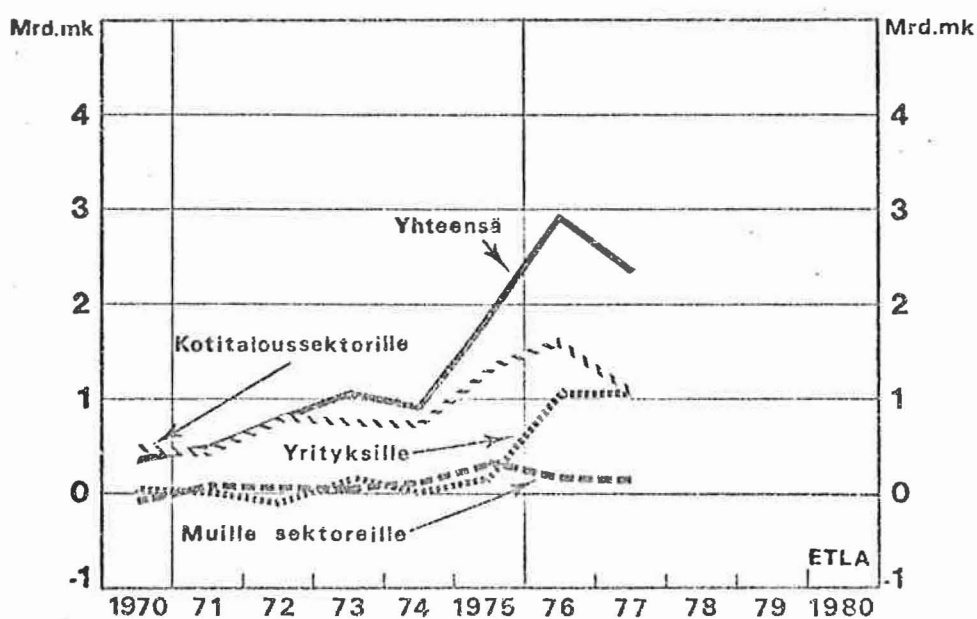

b) suhteessa bruttokansantuotteeseen

Julkisen sektorin luotonannosta kotitaloussektorin osuus on suurin. Kuviossa 19 näkyvä yritysten osuuden nousu tarkasteluajan kahden viimeisen vuoden aikana johtuu valtion investointirahaston perustamisesta. Julkisen sektorin luotonanto muille sektoreille sisältää lähinnä pankeille edelleen välitettäväksi annettujen luottojen lisäyksen. Niiden huomioonottaminen nostaa edelleen pääasiassa kotitaloussektorin luottoosuutta.

Kuvio 19: Julkisen sektorin luotonanto muille sektoreille v. 1970-77

3.1.7. Suomen Pankki

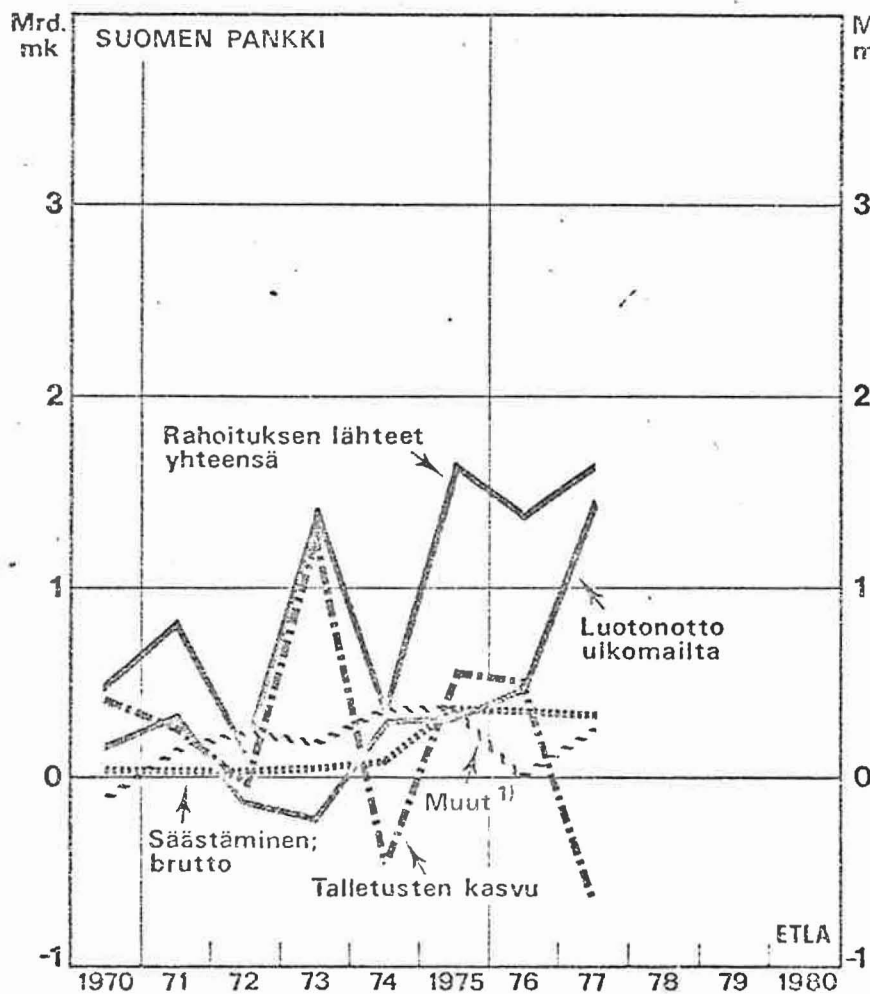
Oheisessa kuviossa on esitetty Suomen Pankin rahoituksen lähteet ja käyttö bruttomääräisinä eikä nettoaseman muutoksina niinkuin tavallisesti. Pankkien ja valtion talletusten sekä pääasiassa yrityksiltä kerättävien eri-

tyistalletusten lisäyksen osuus Suomen Pankin rahoituksen lähteistä oli tarkasteluaikana keskimäärin runsas 30 prosenttia. Talletusten ajoittaisuuden vuoksi erä on voimakkaasti heilahteleva (kuvio 21). Suomen Pankin oma luotonotto ulkomailta oli tarkasteluajan alkupuolella vähäistä. Kansainväliseltä valuuttavarannolta nostetut ns. öljyluotot ja varantoluotot nostivat ulkomaisen luotonoton tarkasteluajan parina viimeisenä vuotena Suomen Pankin tärkeimmäksi rahoituksen lähteeksi. Tällöin talletusten kasvu lähinnä tuontimaksutalletusten takaisin maksamisen vuoksi supistui. Liikkeellä olevan setelistön lisäyksen osuus rahoituksen lähteistä on tarkasteluaikana ollut keskimäärin viidennes.

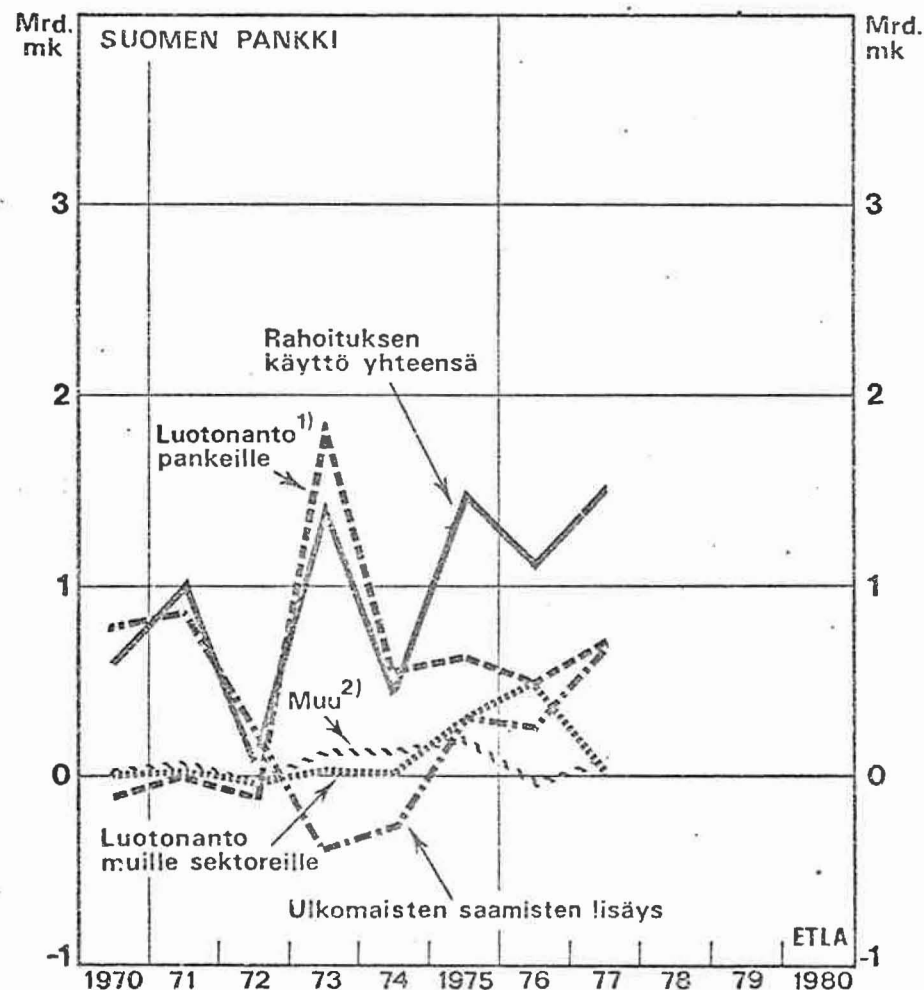
Rahoituksen käyttöeristä tärkein on luotonanto pankeille. Pankkien keskuspankkiluotonotto kasvoi poikkeuksellisen nopeasti vuonna 1973, mikä puolestaan mahdollisti pankkien luotonlaajennuksen niiden talletusten kasvua voimakkaammin (ks. kohta 3.1.3.). Suomen Pankki rahoitti luotonannon paitsi julkisen sektorin talletusten kasvulla myös supistamalla valuuttavarantoaan. Tarkasteluaianjakson loppupuolella taloudellisen kasvun pysähtyessä rahamarkkinat olivat varsin kireät. Pankkien keskuspankkiluotonotto säilyi korkeana ja Suomen Pankki joutui turvautumaan ulkomaisiin valmiusluottoihin valuuttavarannon vahvistamiseksi.

Suomen Pankin luotonanto muille kotimaisille sektoreille ei muodosta kovin merkittävää osaa koko luotonannosta. Vuosina 1975-76 Suomen Pankin suora luotonanto yrityksille nousi normaalia korkeammaksi.

Kuvio 20: Suomen Pankin rahoituksen lähteet ja käyttö v. 1970-77

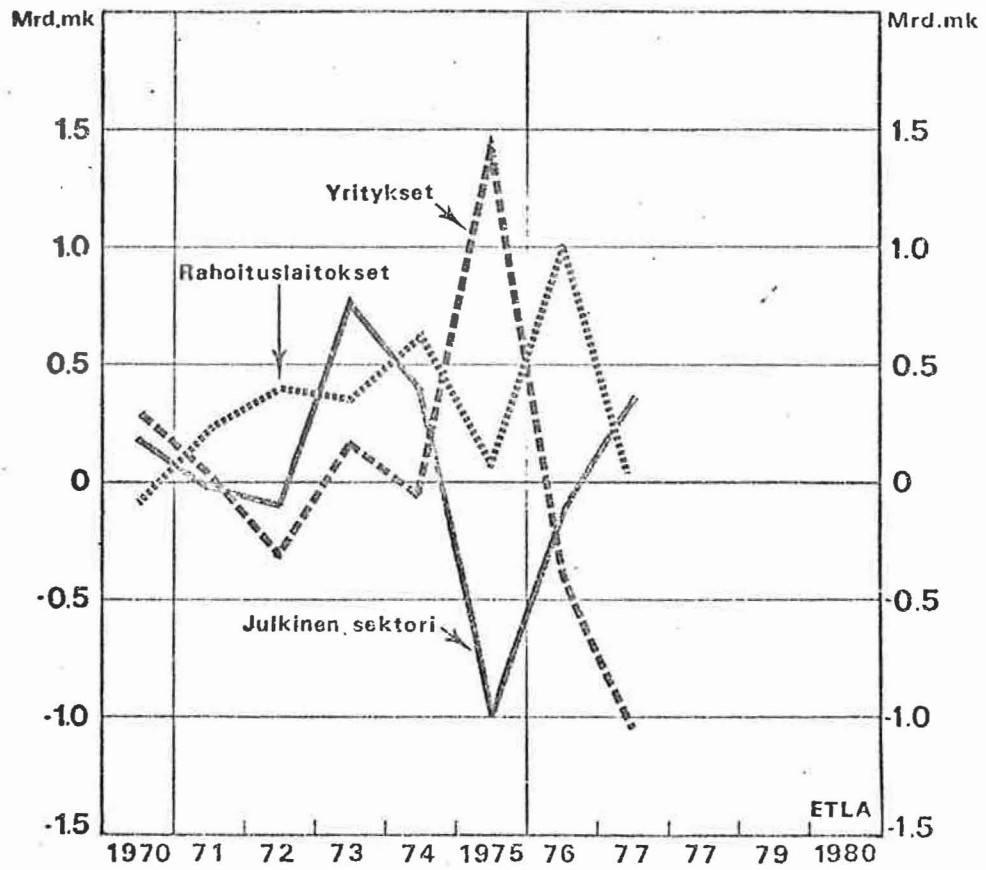
1) Liikkeellä olevan setelistön lisäys.

1) Keskuspankkiluotto ja päiväluotot

2) Investoinnit.

Kuvio 21: Eri sektoreiden talletukset Suomen Pankissa, muutokset v. 1970-77)

1) Valtion Postipankin kautta Suomen Pankkiin tallettamien varojen muutokset sisältyvät rahoituslaitosten talletuksiin.

3.1.8. Ulkomaat

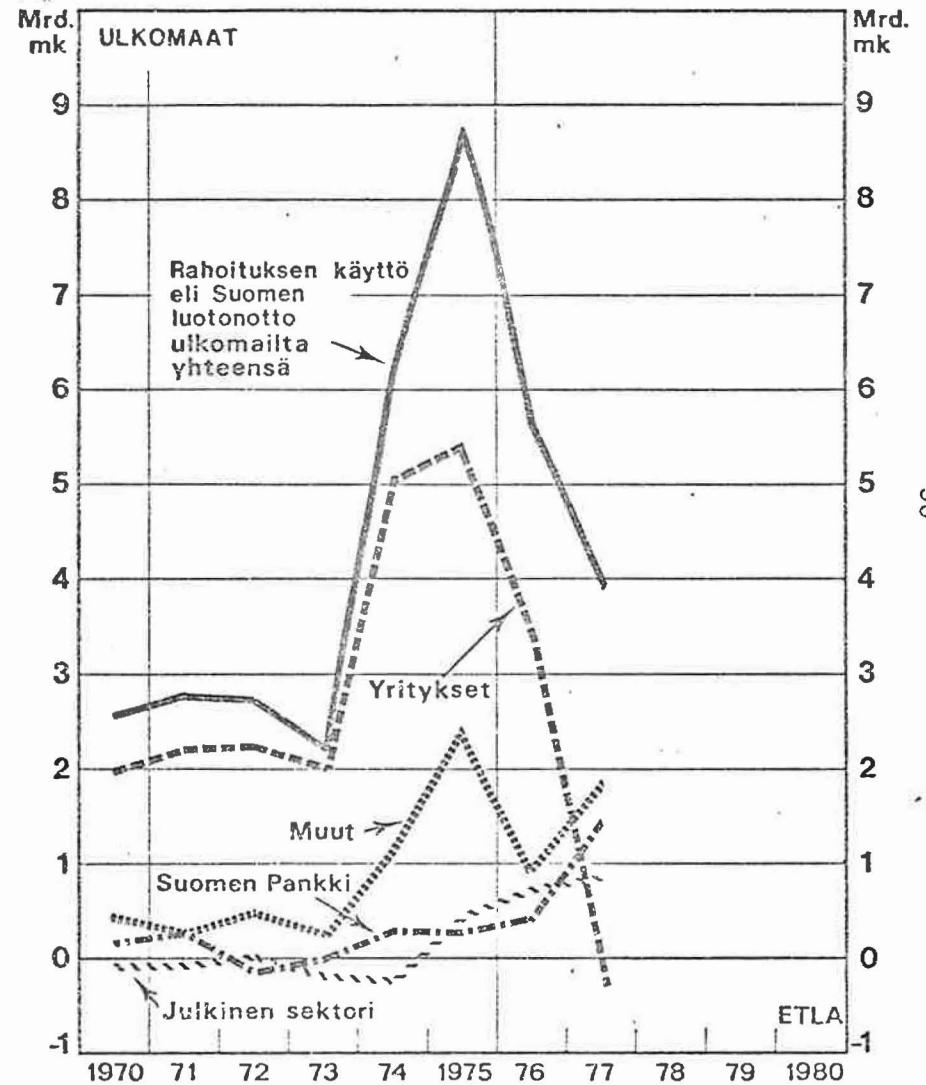
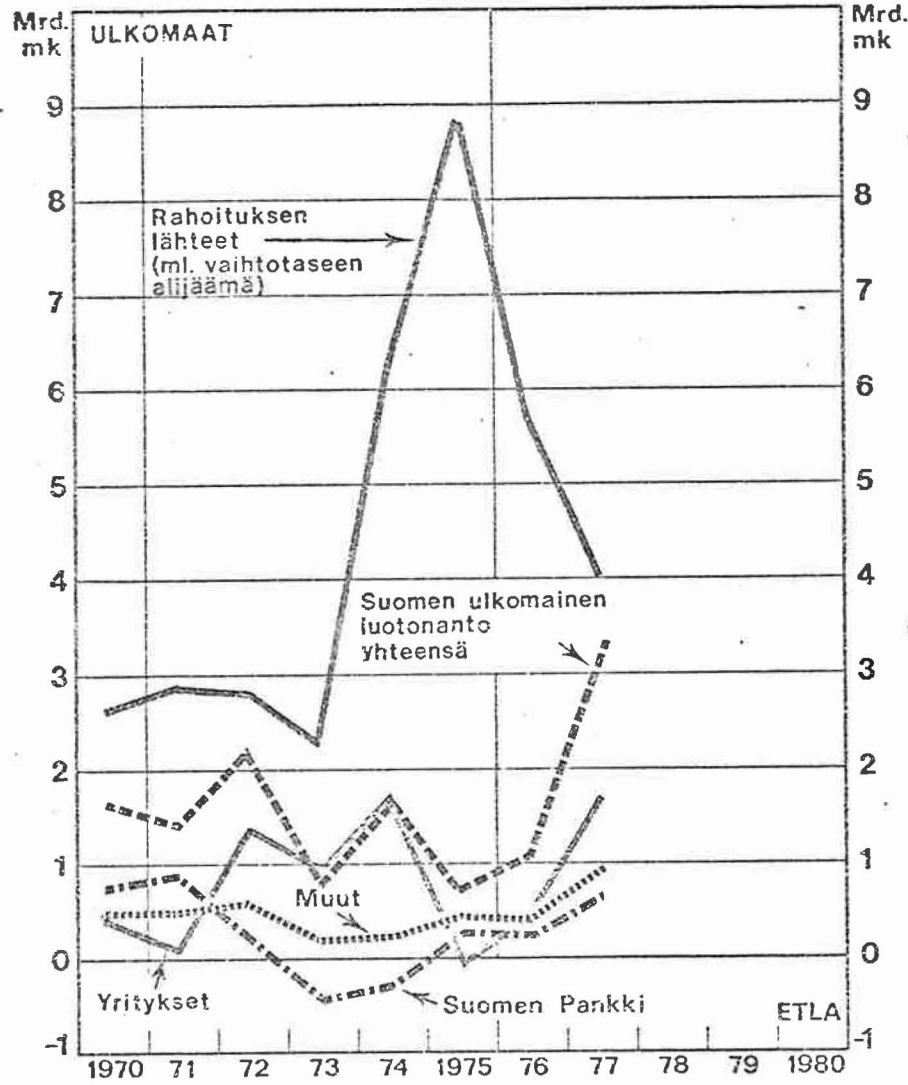
Rahoitustilinpäidossa ulkomaat-sektori on tilinpidon umpeuttava sektori. Kuten edellä on todettu ulkomaat-sektoria tarkastellaan sen omasta näkökulmasta eli Suomen ulkomainen luotonanto on ulkomaiden rahoituksen lähteitä ja Suomen ulkomainen luotonotto rahoituksen käyttöä. Lähteet ja käyttö tasapainottuvat vaihtotaseen kautta.

Kuviossa 22 on esitetty ulkomaat-sektorin rahoituksen lähteet ja käyttö sektoreittain. Vaateittaista jakoa ei tässä selvityksessä ole suoritettu muutoin kuin erottamalla lyhytaikaisen ja pitkäaikaisen pääoman tuonti ja vienti. Ulkomaisten erien sisältöä on esitelty kohdassa 2.3.1. ja liitteessä I.

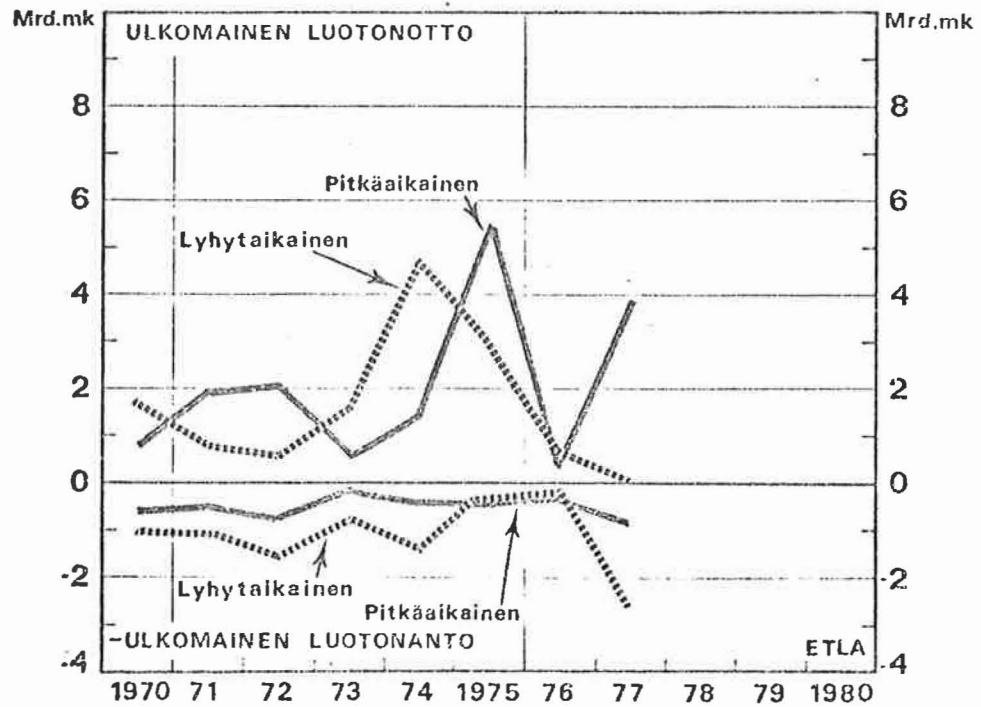
Yritysten ulkomainen luotonanto ja -otto ovat ulkomaat-sektorin sekä lähteiden että käytön tärkeimpiä eräiä. Yrityssektorin ulkomainen luotonotto oli tarkasteluajan viimeistä vuotta lukuunottamatta keskimäärin lähes 70 % kokonaan luotonotosta. Vuosina 1974-76 se oli poikkeuksellisen runsasta (ks. kohta 3.1.2.). Vuonna 1977 yrityssectorin luottojen kuolelut olivat nostoja suurempia ja sektorin saamisen kasvu, joka oli lähes pysähdyksissä v. 1975-76, nopeutui.

Kuviosta 23 näkyy, että Suomen lyhytaikaisen ja pitkäaikaisen luotonoton vaihtelut ovat olleet samansuuruisia ja tarkasteluajan alkuvuosina jossain määrin vastakkaisuuntaisia. Ulkomaisen luotonannon puolelta näkyy, että pitkäaikaiset saamiset ovat kasvaneet lyhytaikaisia saamisia hitaammin ja tasaisemmin.

Kuvio 22: Ulkomaat-sektorin rahoituksen lähteet ja käyttö v. 1970-77

Kuvio 23: Suomen ulkomainen lyhyt- ja pitkäaikainen luotonotto ja -anto v. 1970-77

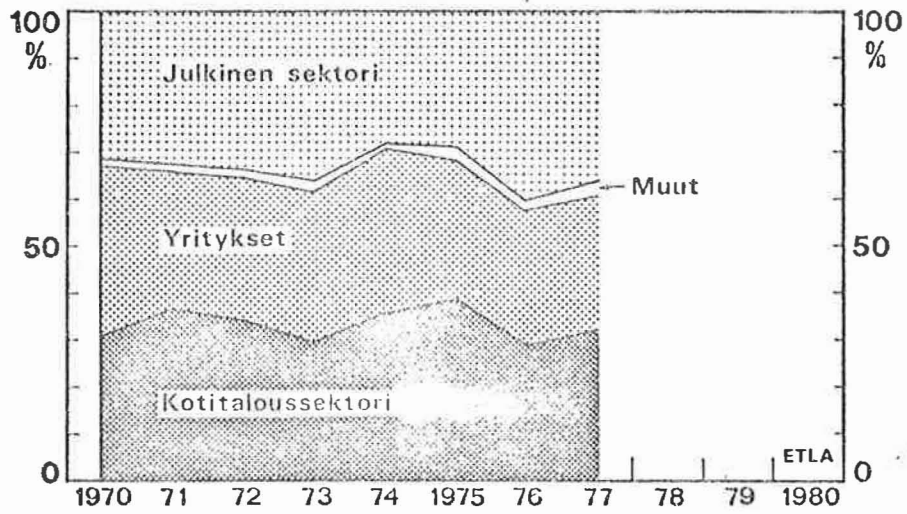
3.2. Yhteenveto sektoreittaisista rahoitustaseista

Edellä on rahoitustilinpidon sektoritaseiden avulla karkeasti tarkasteltu kunkin sektorin rahoituksellisia ominaispiirteitä. Seuraavassa havainnollistetaan eri sektoreiden keskinäistä vertailua.

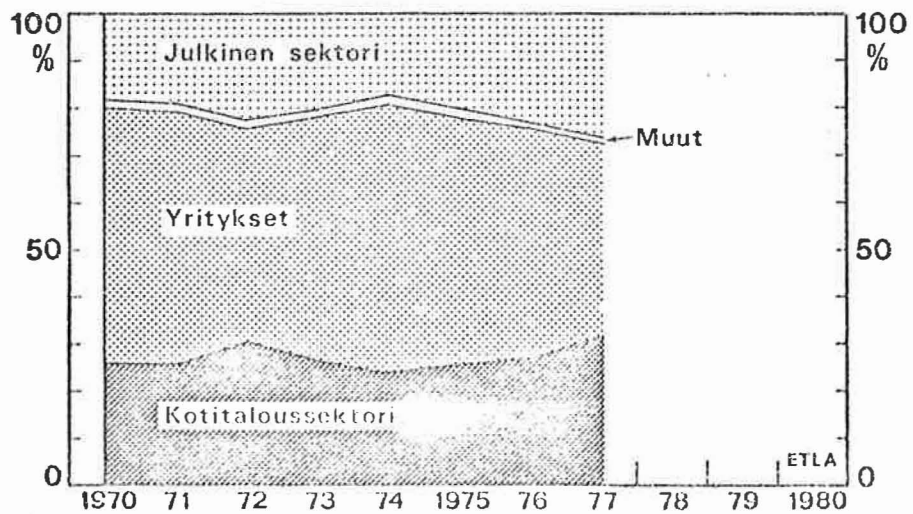
Kansantalouden bruttosäästäminen tarkasteluaikana jakautui suunnilleen tasan kotitaloussektorille, yrityksille ja julkiselle sektorille. Muiden kotimaisten sektoreiden osuus on ollut alle 2 % (kuvio 24). Koko kansantalouden bruttopääomanmuodostuksesta yritysten osuus on ollut noin puolet, kotitaloussektorin hieman alle 30 % ja julkisen sektorin hieman yli 20 %.

Kuvio 24: Bruttosäästäminen ja -pääomanmuodostus sektoreittain v. 1970-77

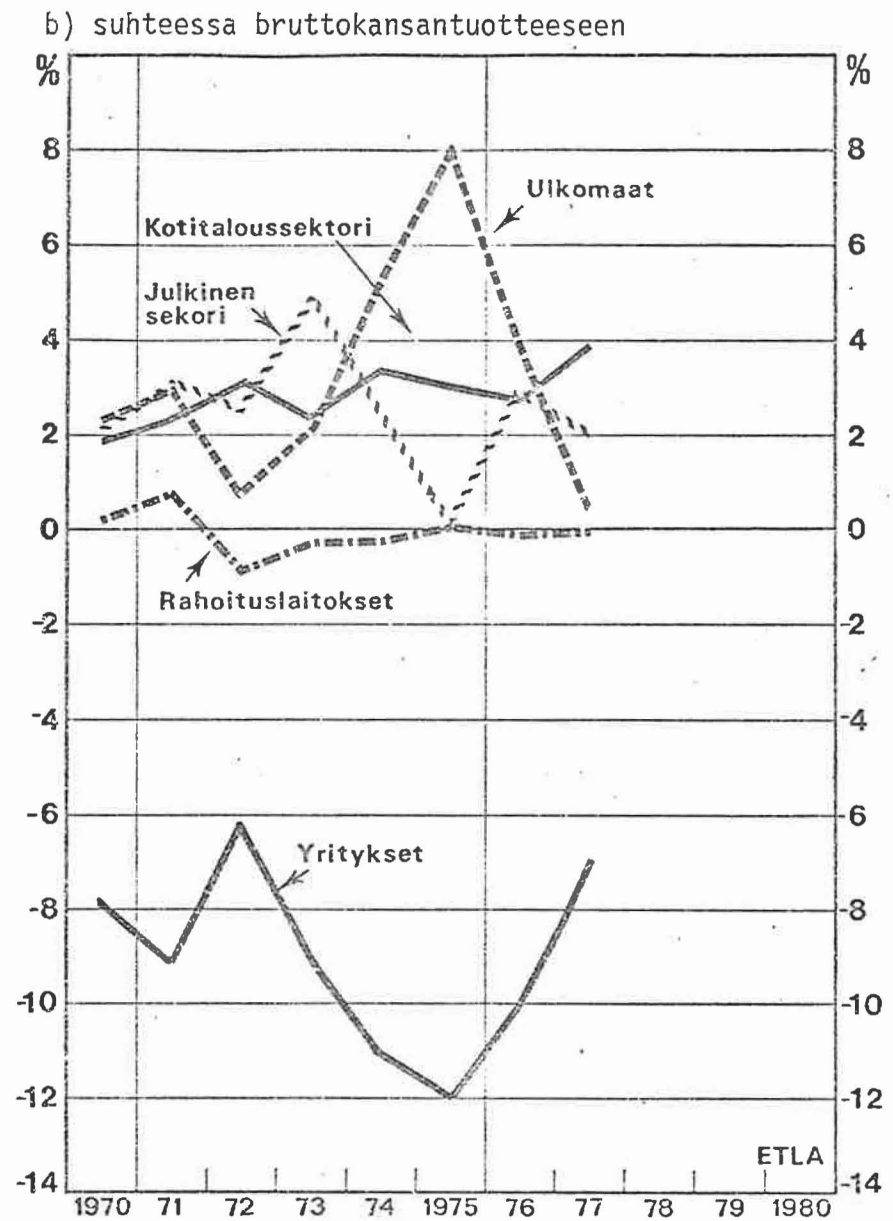
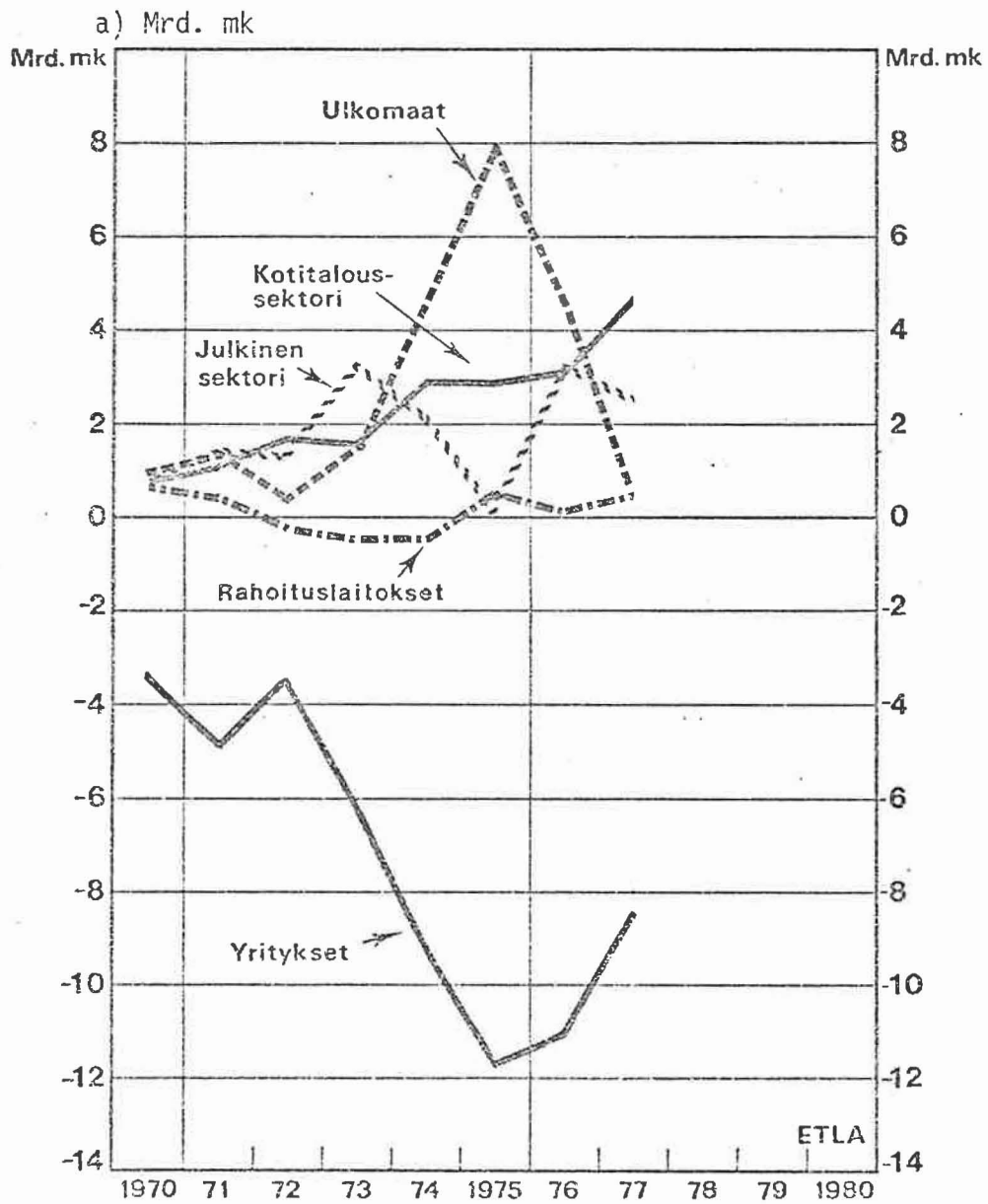
a) säästäminen.

b) investoinnit ja varastojen lisäys

Kuvio 25: Eri sektoreiden nettoluotonanto¹⁾ muille sektoreille v. 1970-77

1) Luvut on laskettu rahoitustiihpidon puolelta

Kotimaisista sektoreista kotitaloussektori ja julkinen sektori ovat tarkasteluaikana rahoittaneet yrityksiä. Selvemmin eri sektoreiden jakautuminen nettoluotonottajiin ja -antajiin käy ilmi kuviosta 25, johon on koottu eri sektoreiden nettoluotonanto (= - nettoluotonotto) muille sektoreille.

Kotitaloussektorin ja julkisen sektorin yhteenlaskettu nettoluotonanto muille sektoreille on tarkasteluaikana pysynyt varsin tasaisena. Näiden sektoreiden rahoitusjäämien vastakkaissuuntaiset vaihtelut heijastanevat osin noudatettua veropolitiikkaa.

Yrityssektorin poikkeuksellisen suuri alijäämä, joka v. 1974-75 kohosi (rahoitustilinpidoon mukaan laskettuna) 12-13 %:in bruttokansantuotteesta, rahoitettiin suurelta osin ulkomaisella pääomantuonnilla, joka korkeimmillaan v. 1975 oli 8 % bruttokansantuotteesta.

4. TIIVISTELMÄ

Tämän selvityksen tarkoituksena on ollut raportoida ETLassa sovellettavan rahoitustilinpidon aineisto vuosilta 1970-77. Suurin ongelma rahoitustilinpidon soveltamisessa meillä on sen muodostamiseen tarvittavien tilastojen riittämättömyys ja erilaiset arvostusperusteet. Tilastoaineiston hankaluudesta johtuvien ongelmien vuoksi rahoitustilinpitoa koskevia empiirisiä tutkimuksia ei juuri ole julkaistu. Myös tämän selvityksen aineisto sisältää useita varauksia. Suurimmat epävarmuudet liittyvät kansantalouden tilinpidon suoriteperusteisten ja rahoitustilastojen kassaperusteisten tietojen arvostamiseen ja yhtensovittamiseen sekä rahoitusvaateiden sektoreittaisen hallussapidon selvittämiseen. Poikkeama kansantalouden tilinpidon ja rahoitustilastojen perusteella laskettujen rahoitusjäämien välillä on suurin kotitalous- ja yrityssektoreissa. Nämä residuaalit sisältävät mm. kauppaluottovirrat, joista ilmeisen tärkeitä ovat metsäkauppoihin liittyvät rahavirrat. Näitä ei ole tässä selvitetty. Rahoitustilinpidon alapuolen lukujen perusteella näyttäisi siltä, että kotitaloussektorin rahoitusjäämä olisi kansantalouden tilinpidossa arvioitu liian pieneksi ja yritysten liian suureksi.

Rahoitustilinpito on tässä selvityksessä esitetty tavallisimmassa muodossaan eri sektorien pääomanmuodostuksen rahoitustilien yhdistelmänä. Tulojen käyttö kulutukseen on nettoutettu pois. Rahoitustilinpidon sisältämää runsasta sekä sektoreittaista että eri rahoituseriä kuvaavaa informaatiota on havainnollistettu tarkastelemalla rahoitustilinpitoa erikseen kunkin sektorin kannalta. Esimerkiksi yrityssektorin rahoituksen lähteiden ja käytön vaihteluista näkyy havainnollisesti sektorin pääomanmuodostuksessa ja sen rahoituksessa 1970-luvulla tapahtuneet voimakkaat muutokset.

Rahoitustilinpito on tässä selvityksessä esitetty rahoitusvirtoja kuvaavana tiliyhdistelmänä. Sen täydentämistä myös varantotiedot sisältäväksi estää toistaiseksi paitsi reaali-pääomakantaa koskevien tietojen puute myös rahoitusvaateiden kantatietojen epävarmuus.

ETLAn suhdannemalliin on liitetty rahoitustilinpitotarkistus, jonka avulla voidaan testata kunkin sektorin ja erän ennusteiden järkevyyttä ja vaikutuksia muihin eriin. Ennustetilanteessa on rahoitustilinpidon yläosassa yrityksiin sisällytetty myös rahoituslaitokset, joiden reaali-liiketoimet ovat varsin vähäisiä¹⁾.

1) Alaosassa tämä on pyritty korjaamaan siten, että yrityssektorille on merkitty " muita velkoja" rahoituslaitoksille näiden arvioitujen rahoitusjäämien verran.

Rahoitustilinpidon yläosa tärkeimmiltä osin määräytyy kyseisestä mallista. Mallista määräytyvät kokonaissästäminen (netto), kokonaispoistot, julkiset ja yksityiset investoinnit, varastojen lisäys sekä vaihtotaseen ylijäämä. Alaosan rahoitussaamisten ja velkojen muutokset määräytyvät toistaiseksi vielä eksogeenisesti. Ennustemenettelyn ensivaiheessa rahoitusmarkkinoiden kehitys arvioidaan vielä varsin karkeaan reaalikehitykseen perustuen rahoitusmuuttujia kuvaavien aikasarjojen tai jo tiedossa olevien rahoituspäätösten avulla.

Reaali- ja rahoituspuolen ennusteiden yhdistäminen rahoitustilinpidossa paljastaa koko ennusteen mahdolliset ristiriitaisuudet. Näiden ristiriitaisuuksien tarkempien selvittelyjen avulla muutetaan sitten joko reaaliennustetta tai rahoitusennustetta tai molempia kunnes iterointien jälkeen päästään "riittävän" ristiriidattomaan ennusteeseen eri sektoreiden rahoitusasemasta. Mikäli esimerkiksi reaalipuolelta näyttäisi, että investointihalukkuutta on enemmän kuin mitä rahoitukselliset resurssit antavat myöten, investointiennuste määräytyy rahoituspuolelta. Päinvastaisessa tapauksessa rahoituspuolta muutetaan. Tätä ennusteiden konsistenssin tarkistamista haittaa edellä mainittujen residuaalien olemassaolo. Niiden arvioiminen ennustetilanteessa on toistaiseksi jouduttu tekemään karkeasti. Jatkotyö edellyttääkin niiden tarkempaa selvittelyä.

Rahoitustilinpidon käyttökelpoisuuden havainnollistamiseksi tarkastellaan toista esimerkkiä¹⁾: Yrityssektori ottaa 500 mmk:n luoton ulkomailta. Miten tähän luotonottoon liittyviä rahoitusvirtoja voidaan tarkastella

1) Rahoitusvirtakytkentöjä koskevia esimerkkejä ks. esim. Korhosen artikkelista "Maksutaseen ja valtiontalouden kytkennät", Rahoitustilinpito analyysivälineenä, Suomen Pankin julkaisuja D:41, Suomen Pankki 1976.

rahoitustilinpidon avulla? Seuraavassa on yksinkertaistettu esitys mahdollisista vaikutuksista: Yritykset antavat käteistalletustensa pankeissa kasvaa tulevia menoja varten saamansa luoton verran. Pankit käyttävät lisääntyneet rahoitusvaransa keskuspankkirahoituksensa vähentämiseen. Keskuspankki kasvattaa puolestaan valuuttavarantoaan tällä rahamäärällä, jolloin kaikki taseet ovat jälleen tasapainossa.

Rahoitusvaateen muutos	Sektori							
	Kotit.	Yrit.	Pankit	Vak.l.	Muut r.l.	Julk. s.	SP	Ulkom.
Ulkomaiset luotot		+ 500						- 500
Talletukset pankeissa		- 500	+ 500					
Luotot SP:lta			- 500				+ 500	
Ulkomaiset saamiset							- 500	+ 500

Tässä yksinkertaistetussa varojen välittymisessä oli 8 tapahtumaa. Todellisuudessa ennustetilanteessa joudutaan harkitsemaan useampia välittymisvaikutuksia. Sen sijaan, että yritykset jättäisivät luoton tileilleen, ne käyttävät osan siitä heti investointeihin, jolloin niiden rahoitusjäämä pienenee, pankit laajentavat luotonantoaan kotitalouksille keskuspankkirahoituksen vähenemisen vuoksi. Nämä puolestaan kuluttavat enemmän jne. Ulkomaisen sektorin tase tasapainottuu vaihtotaseen vajauksen lisääntymisenä. Jotta ennustetilanteessa pystyttäisiin pohtimaan kaikkia näitä välittymismahdollisuuksia, on rahoitustilinpitomatriisi erityisen käyttökelpoinen analyysikehikko, joskin on muistettava, että se ei kerro mitään rahoituksen välittymisen kausaalisuhteista eikä niiden suunnista.

KIRJALLISUUTTA

AIRIKKALA, REINO, Suomen Pankin rahapolitiikan teoreettisista perusteista, Kansantaloudellinen aikakauskirja 1:1978, Kansantaloudellinen yhdistys 1978.

JOHNSON, CHRISTOPHER, Anatomy of UK Finance 1970-75, The Financial Times Ltd., London 1975.

MASON, SANDRA, The Flow of Funds in Britain, Elek Books Ltd., London 1976.

Muistio rahoitustilastojen kehittämistä, muistio 1971:9, Tilastokeskus 1971.

Rahoitustilinpito analyysivälineenä, Suomen Pankin julkaisu D:41, Suomen Pankki 1976.

A System of National Accounts, United Nations, New York 1968, ns. uusi SNA.

United Kingdom Flow of Funds Accounts: 1963-1976, Bank of England, London 1978.

LIITE I

RAHOITUSTILINPIDON AINEISTO VAATEITTAIN

VAADE Rahoitustilinpidon yläosan rahoituserätTARKEMPI MÄÄRITTELY

Säästäminen, netto
Poistot
Kiinteät investoinnit
Varastojen lisäys
Pääomansiirrot sektoriin, netto

SEKTORIJAKO

Sektorijako on muodostettu kansantalouden tilinpidon pohjalta siten, että kansantalouden tilinpidosta saatavista koko yrityssektorin (m. rahoituslaitokset) on erotettu Suomen Pankin, pankkien, vakuutuslaitosten ja muiden rahoituslaitosten reaali liiketoimia kuvaavat luvut Tilastokeskuksessa laaditun rahoitustilinpidon ja suoritettujen arvioiden pohjalta.

Huomattakoon, että julkinen sektori sisältää hallinnollisen sektorin lisäksi julkiset liikelaitokset.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Kansantalouden tilinpito, tilit 3-6; Rahoitustaseet julk. Tilastokeskus.

VAADE KäteisrahaTARKEMPI MÄÄRITTELY

Suomen Pankin liikkeelle laskema setelistö ja kova raha

SEKTORIJAKO

Eri sektoreiden hallussa olevan käteisrahan muutokset v. 1970-75 perustuvat Tilastokeskuksen rahoitustaseisiin. Koko käteisrahan kasvun jakautuminen sektoreittain v. 1976-77 on arvioitu.

TILASTOLAHTEET JA HUOMAUTUKSET

Rahoitusmarkkinatilasto, Rahoitustaseet, julk. Tilastokeskus;
Suomen Pankin taseet, julk. Suomen Pankki.

VAADE KäteistalletuksetTARKEMPI MÄÄRITTELY

Markkamääräiset postisiirto- ja shekkitilit, muut avistalletukset

SEKTORIJAKO

On oletettu, että vakuutuslaitosten ja muiden rahoituslaitosten talletukset ovat kaikki käteistalletuksia samoin kuin valtion ja Kansaneläkelaitoksen talletukset. Kuntien käteistalletukset on saatu kuntien finanssitilastoista. Loppuosa käteistalletuksista on kohdistettu yrityksille.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Kuntien taloustilasto, Pankkien ja kiinnitysluottolaitosten kuukausi- ja neljännesvuositilastot. Rahalaitosten anto- ja ottolainaustilasto, Rahoitusmarkkinatilasto, julk. Tilastokeskus. (Kansaneläkelaitoksen taseet; Vakuutusyhtiötilasto, julk. Sosiaali- ja terveysministeriö).

VAADE Varsinaiset talletuksetTARKEMPI MÄÄRITTELY

Käyttötilit, säästö- ja karttavat talletustilit, määräaikaistalletukset

SEKTORIJAKO

On oletettu, että ainoastaan kotitalouksilla ja kunnilla¹⁾ on varsinaisia talletuksia. Loppuosa yleisön varsinaisista talletuksista on kohdistettu kotitaloussektorille.

TILASTOLAhteet JA HUOMAUTUKSET

Kuntien taloustilasto, Pankkien ja kiinnitysluottolaitosten kuukausi- ja neljännesvuositilastot. Rahalaitosten anto- ja ottolainaustilasto, Rahoitusmarkkinatilasto, julk. Tilastokeskus.

1) Kuntien talletuksiin on laskettu mukaan myös rahastojen erityiskatteet.

VAADE ValuuttatalletuksetTARKEMPI MÄÄRITTELY

Kotimaiset ulkomaanrahanmääräiset käteis- ja aikatalletukset liikepankeissa ja Postipankissa

SEKTORIJAKO

Sektoreita, joilla merkittävästi on valuuttatalletuksia, ovat kotitaloussektori ja yritykset. Arvioitu jakauma 31.12.69 30 %/70 %. Sektoreittaiset rahoitusvirrat muodostettu vastaavien kantojen muutoksista¹⁾ siten, että kotitaloussektorin valuuttatalletusten kasvu on arvioitu prosentuaalisesti samaksi kuin suomalaisten ulkomailla käyttämien menojen kasvu. Loppuosa valuuttatalletusten kasvusta yrityksille.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET Pankkien ja kiinnitysluottolaitosten kuukausitilasto, Pankkitilasto, julk. Tilastokeskus; Maksutase, tilastotiedotus, julk. Suomen Pankki.

Vuotta 1974 edeltävältä ajalta ei ole täsmällisiä tilastoja valuuttatalletuksista. Niitä on approksimoitu pankkitilaston erällä "liikepankkien kotimaiset ulkomaanrahanmääräiset velat", joka pääosin on talletuksia. Valuuttatalletukset Postipankissa olivat tuolloin vähäisiä (alle 5 mmk).

1) Valuuttakurssien muutoksista johtuvaa laskennallista erää rahoitusvirtoihin ei ole eliminoitu.

VAADE Saamiset vakuutuslaitoksiltaTARKEMPI MÄÄRITTELY

Vapaaehtoiset ja lakisääteiset vakuutusrahastot (vakuutuslaitosten vastuvelka) ja osakesaamiset vakuutuslaitoksilta

SEKTORIJAKO

Vakuutusrahastojen kasvusta 1. ns. vakuutussäästämistä suurin osa on kotitaloussektorin saamia vakuutuslaitoksilta. Kotitaloussektorille on merkitty vapaaehtoisten henki- ja eläkevakuutusrahastojen sekä lakisääteisten sosiaaliturvarahastojen kasvu ja pääosa muiden rahastojen (esim. liikennevakuutusrahastojen) kasvusta. Viime mainituista rahastoista noin neljännes on arvioitu yrityssektorin osuudeksi. Osakesaamisten sektorijako perustuu rahoitusmarkkinatilastoon. Vakuutuslaitosten osakevelat muille sektoreille ovat varsin vähäisiä, v. 1977 lopussa < 100 mmk.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Rahoitusmarkkinatilasto, Rahoitustaseet, julk. Tilastokeskus; Vakuutusyhtiötilasto, julk. Sosiaali- ja terveysministeriö.

VAADE Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperitTARKEMPI MÄÄRITTELY

Pankkien ja muiden rahoituslaitosten¹⁾ kotimaiset osakkeet, obligaatiot ja debentuurit.

SEKTORIJAKO

Sektoreittaiset rahoitusvirrat on muodostettu rahoitusmarkkinatilaston pohjalta olettaen, että yksityisen sektorin hallussa olevat arvopaperit ovat kotitaloussektorilla. Rahoitusmarkkinatilaston sarjoja on jatkettu muiden lähteissä mainittujen tilastojen avulla.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Joukkovelkakirjatilasto, Luottokantatilasto, Pankkien kuukausi- ja neljännesvuositilastot, Rahoitusmarkkinatilasto, julk. Tilastokeskus; Suomen obligaatiokirja, Suomen Pankin taseet, julk. Suomen Pankki; Hallituksen kertomukset valtiovarain hoidosta ja tilasta, Valtion tulo- ja menoarvioesitykset.

1) Vakuutuslaitosten arvopaperit sisältyvät vaateeseen "saamiset vakuutuslaitoksilta".

VAADE Julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit

TARKEMPI MÄÄRITTELY

Valtion ja kuntien liikkeelle laskemat joukkovelkakirjalainat (yleisö-obligaatiot, muut obligaatiot ja debentuurit).

SEKTORIJAKO

Sektoreittaiset rahoitusvirrat on muodostettu rahoitusmarkkinatilaston pohjalta olettaen, että yksityisen sektorin hallussa olevat arvopaperit ovat kotitaloussektorilla. Rahoitusmarkkinatilaston sarjoja on jatkettu muiden lähteissä mainittujen tilastojen avulla.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Joukkovelkakirjatilasto, Luottokantatilasto, Rahoitusmarkkinatilasto, julk. Tilastokeskus; Suomen obligaatiokirja, Suomen Pankin taseet, julk. Suomen Pankki.

VAADE Talletukset Suomen Pankissa

TARKEMPI MÄÄRITTELY

Shekkitilit ja päivätaletukset sekä erityistalletukset; joista tärkeimpiä suhdannerahastotalletukset, tuontitalletukset, tuontimaksutalletukset, pääomantuontitalletukset. Ml. liikkeessä olevat talletustodistukset.

SEKTORIJAKO

Sektoreittaiset rahoitusvirrat muodostettu lähteissä mainittujen tilastojen perusteella vastaavien kantojen muutoksista.

Tuontitalletukset, jotka Suomen Pankin taseessa sisältyvät velkoihin julkiselle sektorille, on rahoitusmarkkinatilastossa ja myös tässä sisällytetty suoraan yritysten talletuksiin. Talletustodistuksien oletetaan olevan valtion hallussa.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Rahoitusmarkkinatilasto, julk. Tilastokeskus; Suomen Pankin taseet, julk. Suomen Pankki.

VAADE Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset

TARKEMPI MAÄRITTELY

Tuontiennakot, vientisaamiset, talletukset ulkomailla, valuutta-
varanto

SEKTORIJAHO

Rahoitusvirrat laskettu kantojen muutoksina¹⁾. Sektoreittainen jako perustuu lähteisiin siten, että "yksityiset kauppa-
luotot ja muut" ovat yrityssektorin saamia, "muut valuutanpitäjät" ovat pankkeja.
Ks. huom. 2).

TILASTOLAHEET JA HUOMAUTUKSET Artikkele "Suomen ulkomaiset velat ja
saatavat", Unitas, vuoden ensimmäiset numerot v. 1970-79, julk. Suomen
Yhdyspankki; Maksutase, Tilastotiedotus, julk. Suomen Pankki.

- 1) Valuuttakurssien muutoksista johtuvaa laskennallista erää rahoitus-
virtoihin ei ole eliminoitu.
- 2) Lyhytaikaisen pääoman taseeseen sisältyvät tunnistamattomat ja vir-
heelliset erät on huomioitu tasan yrityssektorin lyhytaikaisissa
saamisissa ja veloissa.

VAADE Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset

TARKEMPI MÄÄRITTELY

Rahoituslainat, vientisaamiset, suorat sijoitukset ulkomaisiin tytäryrityksiin, kehitysluotot, jäsenosuudet kansainvälisissä rahoituslaitoksissa

SEKTORIJAKO

Rahoitusvirrat nettonostojen s.o. nostot-kuoletukset, jolloin valuuttakurssien muutosten vaikutus on karkeasti eliminoitu. Sektorijako perustuu lähteeseen.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Artikkeli "Suomen ulkomaiset velat ja saatavat", Unitas, vuoden ensimmäiset numerot v. 1970-79, julk. Suomen Yhdyspankki.

VAADE Luotot pankeiltaTARKEMPI MÄÄRITTELY

Shekki- ja postisiirtotililuotot, vekselit, suorat velkakirjalainat, valtion varoista välitetyt lainat¹⁾, muut. Ml. ulkomaanrahanmääräiset luotot, ei joukkovelkakirjalainoja.

SEKTORIJAKO

Sektoreiden väliset rahoitusvirrat on laskettu luottokantojen muutoksina²⁾ lähteissä mainittujen tilastojen perusteella. Jako kotitalous- ja yrityssektorin välillä on suoritettu siten, että kotitaloussektoriin on palkansaaja- ja elinkeinonharjoittajakotitalouksien sekä yksityisten voitto tavoittelemattomien yhteisöjen lisäksi sisällytetty "asuntojen omistus", toimialat 834 + 835 + 836 + 837 + 838 luottokantatilastossa. Mikäli elinkeinonharjoittajakotitalouksien luottoja ei ole saatu tilastosta suoraan, on käytetty maatalouden saamia luottoja.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Luottokanta- ja Rahoitusmarkkinatiliastot, (Pankkien ja kiinnitysluottolaitosten kuukausi- ja neljännesvuositilastot); julk. Tilastokeskus.

- 1) Ilman INRAn luottoja, pääasiassa yrityksille, jotka käytetyissä tilastoissa on sisällytetty Postipankin luottokantaan.
- 2) Kantojen muutoksena on laskettu ulkomaanrahanmääräinen rahoitusvirta sisältää valuuttakurssien muutoksista johtuvan laskennallisen osan.

VAADE Luotot vakuutuslaitoksilta

TARKEMPI MÄÄRITTELY

Vakuutuslaitosten ja sosiaaliturvarahastojen (pl. Kansaneläkelaitos), vekselit, suorat velkakirjalainat, muut¹⁾. Ml. ulkomaanrahanmääräiset luotot¹⁾, ei joukkovelkakirjalainoja.

SEKTORIJAKO

Ks. luotot pankeilta.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Luottokanta- ja Rahoitusmarkkinatilastot; julk. Tilastokeskus.
Kansaneläkelaitoksen taseet, julk.

1) Kanta 31.12.77 < 100 mmk.

VAADE Luotot muilta rahoituslaitoksiltaTARKEMPI MÄÄRITTELY

Vekselit¹⁾, suorat velkakirjalainat, valtion varoista välitetyt lainat¹⁾, muut. Ml. ulkomaanrahanmääräiset luotot, ei joukkovelkakirjalainoja.

SEKTORIJAKO

Pääosin kuten luotot pankeilta.

Luottokaupan rahoituslaitosten yrityksille antamat luotot on luottokantatilastosta poiketen katsottu suoraan kotitaloussektorin luotoiksi, koska kaupan antamia luottoja ei tässä selvityksessä ole erotettu omaksi vaateksi.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Luottokanta- ja Rahoitusmarkkinatilastot, julk. Tilastokeskus (Pankkien ja kiinnitysluottolaitosten kuukausi- ja neljännesvuositilastot, julk. Tilastokeskus; suurimpien erityisluottolaitosten taseet).

1) Kanta 31.12.77 < 100 mmk.

VAADE Kotitaloussektorin asunto-osakkeet

TARKEMPI MÄÄRITTELY

Asunto-osakeyhtiöiden osakepääoma

SEKTORIJAKO

Suurin osa asunto-osakeyhtiöiden osakepääomasta on kotitaloussektorin itsensä hallussa. Muiden sektoreiden asunto-osakesaamiset kotitaloussektorilta on arvioitu vakuutuslaitosten ja julkisen sektorin hallussa olevan osakepääoman perusteella. Yrityssektorin ja pankkien työsuhde-asuntojen (asunto-osakkeiden) hankinnat on jätetty huomioonottamatta.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Kuntien talous-tilasto, Osakeyhtiötilasto v. 1972-73, julk. Tilastokeskus; Hallituksen kertomukset valtiovarain hoidosta ja tilasta; Vakuutusyhtiötilasto, julk. Sosiaali- ja terveysministeriö; Kauppalehden julkaisemat tiedot uudesta osakepääomasta; Tilastokeskuksen rahoitus-tilastotoimistossa laadittu julkaisematon selvitys osakepääomasta.

VAADE Yritysten kotimaiset arvopaperitTARKEMPI MÄÄRITTELY

Yritysten kotimaiset osakkeet, obligaatiot, debentuurit ja muut joukkovelkakirjat

SEKTORIJAKO Sektoreiden väliset rahoitusvirrat on laskettu eri sektoreiden hallussa olevien yritysten osakkeiden ja joukkovelkakirjojen (lähinnä obligaatiot) kannan muutoksina.

Sektorijako osakkeiden kohdalla on saatu siten, että koko yritysten osakepääomasta on vähennetty pankkien, vakuutuslaitosten, muiden rahoituslaitosten, julkisen sektorin ja Suomen Pankin hallussa olevat osakkeet rahoitusmarkkinatilaston mukaisesti. Jäljelläolevasta osakepääomasta on vähennetty puolet yrityssektorin omina osakkeina ja loppuosa on merkitty kotitaloussektorille.

Vuodelle 1977 sarjaa on jatkettu arvioimalla osakepääoman korotus kaupparekisteristä saatujen tietojen avulla ja vähentämällä siitä rahoituslaitosten kotimaiset osakeannit (ks. rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit). Sektorijako on arvioitu samoin kuin edellä käyttämällä hyväksi eri sektoreihin kuuluvien tärkeimpien yksiköiden tilastoja ja taseita.

Sektorijako yritysten obligaatioiden ja muiden joukkovelkakirjalainojen osalta on konstruoitu käyttäen hyväksi rahoitusmarkkina- ja luottokanta-tilastoja. Yritysten koko joukkovelkakirjalainakannasta on vähennetty pankkien, vakuutuslaitosten, muiden rahoituslaitosten, julkisen sektorin ja Suomen Pankin hallussa olevat yritysten joukkovelkakirjat rahoitusmarkkinatilaston mukaan ja loppuosa merkitty kotitaloussektorille. Vuotta 1977 koskien jako on suoritettu siten, että luottokantatilaston pohjalta saatava muiden sektoreiden, kotitaloussektoria lukuunottamatta, hallussa olevat joukkovelkakirjat on vähennetty obligaatiokirjan tai joukkovelkakirjatilaston ilmoittamasta yritysten koko liikkeellä olevasta joukkovelkakirjakannasta. Loppuosa on jälleen oletettu olevan kotitaloussektorin hallussa.

TILASTOLAhteet ja huomautukset Joukkovelkakirja-, Luottokanta- ja Rahoitusmarkkinatilastot, julk. Tilastokeskus; Suomen obligaatiokirja, julk. Suomen Pankki; Hallituksen kertomukset valtiovarainhoidosta ja tilasta; Kauppalehdessä julkaistavat tiedot uudesta osakepääomasta.

Osake- ja obligatio (ml. muut joukkovelkakirjat) rahoitukseen kirjataan rahoitustilinpäädossa vain todelliset rahoitusvirrat. Tämä merkitsee että osakepääoman korotuksissa ainoastaan maksullinen osa tulisi ottaa huomioon ja arvioidaessa jonkin sektorin arvopaperien hankintaa tiettyinä periodina tulisi sektorin hallussa oleva arvopaperisalkku periodin alussa ja lopussa olla arvostettu siihen hintaan, mikä arvopapereista on hankittaessa maksettu. Näitä tekijöitä on nykyisten tilastojen pohjalta lähes mahdotonta ottaa huomioon.

VAADE Luotot julkiselta sektoriltaTARKEMPI MÄÄRITTELY

Valtion¹⁾, kuntien ja kuntainliittojen, Kansaneläkelaitoksen suorat velkakirjalainat ja valtion varoista välitetyt lainat²⁾. Ml. ulkomaanrahanmääräiset luotot, ei joukkovelkakirjalainoja.

SEKTORIJAKO

Ks. luotot pankeilta.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Luottokanta- ja Rahoitusmarkkinatilastot, Kuntien talous- ja kuntainliittojen taloustilastot, julk. Tilastokeskus; Investointirahaston ja Kansaneläkelaitoksen vuosikertomukset.

1) Ml. INRA.

2) Sisältyvät sekä valtion että rahoituslaitosten, pääasiassa pankit, luotonantoon. Koska INRAn luotonanto on viimeksimainituista vähennetty kaksoislaskennasta johtuva virhe siltä osin eliminoitu.

VAADE Luotot Suomen Pankilta

TARKEMPI MÄÄRITTELY

Shekkitililuotot, vekselit, suorat velkakirjalainat, päiväluotot, muut.

SEKTORIJAKO

Sektoreiden väliset rahoitusvirrat on laskettu luottokantojen muutoksina¹⁾ lähteissä mainittujen tilastojen perusteella.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Luottokanta- ja Rahoitusmarkkinatilastot, julk. Tilastokeskus ; Suomen Pankin taseet, julk. Suomen Pankki.

VAADE Ulkomaiset lyhytaikaiset velatTARKEMPI MÄÄRITTELY

Vientiennakot, tuontiluotot, ulkomaiset talletukset pankeissa ja Suomen Pankissa.

SEKTORIJAKO

Rahoitusvirrat laskettu kantojen muutoksina¹⁾. Sektoreittainen jako perustuu lähteisiin siten, että "yksityiset kauppaluotot ja muut" ovat yrityssektorin velkoja, "muut valuutanpitäjät" ovat pankkeja. Ks. huom. 2).

TILASTOLAHEET JA HUOMAUTUKSET Artikkele "Suomen ulkomaiset velat ja saatavat", Unitas, vuoden ensimmäiset numerot v. 1970-79, julk. Suomen Yhdyspankki; Maksutase, Tilastotiedotus, julk. Suomen Pankki.

- 1) Valuuttakurssien muutoksista johtuvaa laskennallista erää rahoitusvirtoihin ei ole eliminoitu.
- 2) Lyhytaikaisen pääoman taseeseen sisältyvät tunnistamattomat ja virheelliset erät on huomioitu tasan yrityssektorin lyhytaikaisissa saamisissa ja veloissa.

VAADE Ulkomaiset pitkäaikaiset velat

TARKEMPI MÄÄRITTELY

Rahoituslainat, vientiluotot, suorat sijoitukset suomalaisiin yrityksiin, obligaatiovelat, luotot valtioilta ja kansainvälisiltä järjestöiltä.

SEKTORIJAKO

Rahoitusvirrat nettonostoja s.o. nostot-kuoletukset, jolloin valuuttakurssien muutosten vaikutus on karkeasti eliminoitu. Sektorijako perustuu lähteisiin.

TILASTOLÄHTEET JA HUOMAUTUKSET

Artikkeli "Suomen ulkomaiset velat ja saatavat", Unitas, vuoden ensimmäiset numerot v. 1970-79, julk. Suomen Yhdyspankki; Suomen Pankin valuuttapoliittinen osasto.

LIITE II

RAHOITUSTILINPIDON TAULUT V. 1970-77

RAHOITUSTILINPITO V. 1970, mmk

Rahoituserät	Kotital.	Yrit.	Pankit	Vak.lait.	Muut rah.lait.	Julk. sekt.	SP	Ulkomaat	Yht.
Säästäminen, netto	3103	1966	53	9	28	3656	32	-	8847
+ Poistot	1030	2908	51	9	10	506	11	-	4525
Bruttosäästäminen	4133	4874	104	18	38	4162	43	-	13372
- Kiinteät investoinnit	-3780	-4644	-155	-40	-19	-2613	-11	-	-11262
- Varastojen-lisäys		-3113						-	-3113
Rahoitusjäämä	353	-2883	-51	-22	19	1549	32	1003	0
+ Pääomansiirrot sektoriin, netto	52	3				-55		0	0
(1) Netto luotonanto	405	-2880	-51	-22	19	1494	32	1003	0
Rahoitusväteiden muutokset:									
Käteisraha	-60	-27	20	1	0	5	61		0
Käteistalletukset		-84	87	-49	46	0			0
Varsinaiset talletukset	-1711		1985			-274			0
Valuuttatalletukset	-6	-145	151						0
Saamiset vakuutuslaitoksilta	-846	-112	0	958	0				0
Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit	42		-177	-30	169	-39	35		0
Julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit	-122		-49	-64	2	225	8		0
Talletukset Suomen Pankissa		-301	73		0	-191	419		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset		163	-510				-680	1027	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset		-559				-8		567	0
Muut saamiset									
Luotot pankeilta	1273	1196	-2537	-9	217	-140			0
Luotot vakuutuslaitoksilta	152	629	14	-830	1	34			0
Luotot muilta rahoituslaitoksilta	17	311	2		-380	50			0
Kotitalouksien asunto-osakkeet	30			-20		-10			0
Yritysten kotimaiset arvopaperit	-70	306	-61	-23	1	-99	-54		0
Luotot julkiselta sektorilta	480	37	44	9	2	-376	-196		0
Luotot Suomen Pankilta		20	-107	0	6	-9	90		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset velat		1130	450				180	-1760	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset velat		867	15		-1	-44		-837	0
Muut velat									
(2) Rahoituksen tähteet (pi. bruttosäästäminen)	1994	4659	2841	968	444	314	793	1594	13607
(3) Rahoituksen käyttö (pi. bruttopääomamuodostus)	-2815	-1228	-3441	-1025	-381	-1190	-930	-2597	-13607
(4)={2}+(3) Netto luotonotto	-821	3431	-600	-57	63	-876	-137	-1003	0
(1)+(4) Residuaali	-416	551	-651	-79	82	618	-105	0	0

Rahoituksen lähteitä (+) ovat saamisten väheneminen ja velkojen lisäys.
Rahoituksen käyttöä (-) ovat saamisten lisäys ja velkojen väheneminen.

RAHOITUSTILINPITO V. 1971, mmk

Rahoituserät	Kotital.	Yrit.	Pankit	Vak.lait.	Muut rah.lait.	Julk.sekt.	SP	Ulkomaat	Yht.
Säästäminen, netto	4180	1341	63	11	22	4093	52	-	9762
+ Poistot	1145	2795	56	10	1	549	13	-	4569
Bruttosäästäminen	5325	4136	119	21	23	4642	65	-	14331
- Kiinteät investoinnit	-4155	-5507	-229	-111	-5	-2957	-13	-	-12977
- Varastojen lisäys		-2775						-	-2775
Rahoitusjäämä	1170	-4146	-110	-90	18	1685	52	1421	0
+ Pääomansiirrot sektoriin, netto	79	2				-81		0	0
(1) Nettoluotonanto	1249	-4144	-110	-90	18	1604	52	1421	0
Rahoitusvaateiden muutokset:									
Käteisraha	-82	-64	-14	-2	0	5	157		0
Käteistalletukset		-253	898	-64	-150	-431			0
Varsinaiset talletukset	-1898		2093			-195			0
Valuuttatalletukset	-17	-106	123						0
Saamiset vakuutuslaitoksilta	-968	-209	0	1177	0				0
Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit	-73		-155	-28	426	-94	-76		0
Julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit	9		-32	-31	0	32	22		0
Talletukset Suomen Pankissa		-54	-243		-1	20	278		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset		338	-470				-870	1002	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset		-395				-17		412	0
Muut saamiset									
Luotot pankeilta	1170	1564	-2635	0	3	-102			0
Luotot vakuutuslaitoksilta	59	605	-8	-691	20	15			0
Luotot muilta rahoituslaitoksilta	73	538	2	1	-711	97			0
Kotitalouksien asunto-osakkeet	44			-27		-17			0
Yritysten kotimaiset arvopaperit	-109	465	-55	-35	-3	-244	-19		0
Luotot julkiselta sektorilta	439	23	46	1	-1	-508			0
Luotot Suomen Pankilta		69	26		-13	-12	-70		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset velat		377	160				320	-857	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset velat		1862	15		133	-32		-1978	0
Muut velat									
(2) Rahoituksen lähteet (p.l. bruttosäästäminen)	1794	5841	3363	1179	582	169	777	1414	15119
(3) Rahoituksen käyttö (p.l. bruttopääomamuodostus)	-3147	-1081	-3612	-878	-879	-1652	-1035	-2835	-15119
(4)=(2)+(3) Nettoluotonotto	-1353	4760	-249	301	-297	-1483	-258	-1421	0
(1)+(4) Residuaali	-104	616	-359	211	-279	121	-206	0	0

Rahoituksen lähteitä (+) ovat saamisten väheneminen ja velkojen lisäys.
Rahoituksen käyttöä (-) ovat saamisten lisäys ja velkojen väheneminen.

RAHOITUSTILINPITO V. 1972, mmk

Rahoituserät	Kotital.	Yrit.	Pankit	Vak.lait.	Muut rah.lait.	Julk. sekt.	SP	Ulkomaat	Yht.
Säästäminen, netto	4241	1782	78	18	21	4722	38	-	10900
+ Poistot	1273	3084	72	19	2	656	8	-	5114
Bruttosäästäminen	5514	4866	150	37	23	5378	46	-	16014
- Kiinteät investoinnit	-5053	-6068	-164	-100	-3	-3706	-8	-	-15102
- Varastojen lisäys		-1481							-1481
Rahoitusjäämä	461	-2683	-14	-63	20	1672	38	569	0
+ Pääomansiirrot sektoriin, netto	91	10				-12		-89	0
(1) Nettoluotonanto	552	-2673	-14	-63	20	1660	38	480	0
Rahoitusvaateiden muutokset:									
Käteisraha	-113	26	-149	-13	0	-18	267		0
Käteistalletukset		-730	1260	-76	58	-512			0
Varsinaiset talletukset	-2807		2857			-50			0
Valuuttatalletukset	-37	56	-19						0
Saamiset vakuutuslaitoksilta	-1509	-71	0	1580	0				0
Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit	-247		-167	-27	529	-119	31		0
Julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit	152		49	-57	0	-121	-23		0
Talletukset Suomen Pankissa		306	-380		1	91	-18		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset		-712	-550				-250	1512	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset		-660				-39		699	0
Muut saamiset									
Luotot pankeilta	2099	697	-2954	-11	20	149			0
Luotot vakuutuslaitoksilta	179	723	3	-951	27	19			0
Luotot muilta rahoituslaitoksilta	46	891	2	3	-1053	111			0
Kotitalouksien asunto-osakkeet	68		0	-38		-30			0
Yritysten kotimaiset arvopaperit	-335	717	-169	-83	-2	-141	13		0
Luotot julkiselta sektorilta	815	-58	62	2	1	-822			0
Luotot Suomen Pankilta		-36	-91		-	12	115		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset velat		548	130				-120	-558	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset velat		1710	15		370	38		-2133	0
Muut velat									
(2) Rahoituksen lähtö (pl. bruttosäästäminen)	3359	5674	4378	1585	1006	420	426	2211	19059
(3) Rahoituksen käyttö (pl. bruttopääomamuodostus)	-5048	-2267	-4479	-1256	-1055	-1852	-411	-2691	-19059
(4)-(2)+(3) Nettoluovutus	-1689	3407	-101	329	-49	-1432	15	-480	0
(1)+(4) Residuaali	-1137	734	-115	266	-29	228	53	0	0

Rahoituksen lähtö (+) ovat saamisten vähennys ja velkojen lisäys.
Rahoituksen käyttö (-) ovat saamisten lisäys ja velkojen vähennys.

RAHOITUSTILINPITO V. 1973, mmk

Rahoituserät	Kotital.	Yrit.	Pankit	Vak.lait.	Muut rah.lait.	Julk. sekt.	SP	Ulkomat	Yht.
Säästäminen, netto	4619	2837	86	32	34	6819	59	-	14486
+ Poistot	1513	3922	103	21	5	733	14	-	6311
Bruttosäästäminen	6132	6759	189	53	39	7552	73	-	20797
- Kiinteät investoinnit	-6065	-7641	-208	-220	-9	-4367	-14	-	18524
- Varastojen lisäys		-3753							-3753
Rahoitusjäämä	67	-4635	-19	-167	30	3185	59	1480	0
+ Pääomansiirrot sektoriin, netto	106	22				-128		0	0
(1) Nettoluotonanto	173	-4613	-19	-167	30	3057	59	1480	0
Rahoitusvaateiden muutokset:									
Käteisraha	-223	-5	31	-16	0	-22	203		0
Käteistalletukset		-591	1570	-123	+31	-887			0
Varsinaiset talletukset	-2850		2856			-6			0
Valuuttatalletukset	-37	-177	214						0
Saamiset vakuutuslaitoksilta	-2097	-127	0	2224	0				0
Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit	-165		-164	-16	415	-65	-5		0
Julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit	319		111	-29	-1	-397	-3		0
Talletukset Suomen Pankissa		-181	-360		-3	-786	1330		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset		-865	-180				380	665	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset		-54				-46		100	0
Muut saamiset									
Luotot pankeilta	2710	2768	-5786	-5	140	173			0
Luotot vakuutuslaitoksilta	262	1418	8	-1802	8	106			0
Luotot muilta rahoituslaitoksilta	112	530	0	0	-704	62			0
Kotitalouksien asunto-osakkeet	10		0	-75		-35			0
Yritysten kotimaiset arvopaperit	-598	1010	-142	-19	8	-116	-143		0
Luotot julkiselta sektorilta	822	192	82	-1	22	-1117			0
Luotot Suomen Pankilta	5	45	1859		-	1	-1905		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset velat		1115	490				30	-1635	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset velat		958	31		-205	-174		-610	0
Muut velat									
(2) Rahoituksen lähteet (pl. bruttosäästäminen)	4335	8321	7252	2240	624	342	1943	765	25822
(3) Rahoituksen käyttö (pl. bruttopääomamuodostus)	-5970	-2285	-6632	-2070	-913	-3651	-2056	-2245	-25822
(4)=(2)+(3) Nettoluotonotto	-1635	6036	620	-170	-289	-3309	-115	-1480	0
(1)+(4) Residuaali	-1462	1423	601	3	-259	-252	-54	0	0

Rahoituksen lähteitä (+) ovat saamisten väheneminen ja velkojen lisäys.
Rahoituksen käyttöä (-) ovat saamisten lisäys ja velkojen väheneminen.

RAHOITUSTILINPITO V. 1974, mmk

Rahoituserät	Kotital.	Yrit.	Pankit	Väk.lait.	Muut rah.lait.	Julk.sekt.	SP	Ulkomaat	Yht.
Säästäminen, netto	8001	4334	210	29	37	6733	92	-	19436
+ Poistot	1939	5427	100	25	5	946	19	-	8461
Bruttosäästäminen	9940	9761	310	54	42	7679	111	-	27897
- Kiinteät investoinnit	-7814	-9962	-249	-253	-15	-5633	-19	-	-23945
- Varastojen lisäys		-8514							-8514
Rahoitusjäämä	2126	-8715	61	-199	27	2046	92	4562	0
+ Pääomansiirrot sektoriin, netto	87	14				-101		0	0
(1) Nettoluotonanto	2213	-8701	61	-199	27	1945	92	4562	0
Rahoitusvaateiden muutokset:									
Käteisraha	-108	-139	-35	-40	0	-42	364		0
Käteistalletukset		-707	1326	-86	-71	-462			0
Varsinaiset talletukset	-4021		3962			59			
Valuuttatalletukset	-7	-128	135						0
Saamiset vakuutuslaitoksilta	-2669	-109	-11	2789	0				0
Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit	-228		-428	-52	944	-145	-91		0
Julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit	226		88	-70	3	-227	-20		0
Talletukset Suomen Pankissa		47	654		-29	-274	-398		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset		-1350	-200				250	1300	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset		-306				-58		364	0
Muut saamiset									
Luotot pankeilta	3082	3221	-6722	42	41	336			0
Luotot vakuutuslaitoksilta	236	1367	17	-1736	114	2			0
Luotot muilta rahoituslaitoksilta	151	845	1	4	-1161	160			0
Kotitalouksien asunto-osakkeet	184			-112		-72			0
Yritysten kotimaiset arvopaperit	-531	1424	-257	-307	-2	-319	-8		0
Luotot julkiselta sektorilta	765	35	115	0	25	-940			0
Luotot Suomen Pankilta		35	577		7	-8	-611		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset velat		3441	1010				310	-4761	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset velat		1612	30		30	-207		-1465	0
Muut velat									
(2) Rahoituksen lähteet (pl. bruttosäästäminen)	4644	12027	7915	2835	1164	557	924	1664	31730
(3) Rahoituksen käyttö (pl. bruttopääomanmuodostus)	-7564	-2739	-7653	-2403	-1263	-2754	-1128	-6226	-31730
(4)=(2)+(3) Nettoluotonotto	-2920	9288	262	432	-99	-2197	-204	-4562	0
(1)+(4) Residuaali	-707	587	323	233	-72	-252	-112	0	0

Rahoituksen lähteitä (+) ovat saamiesten väheneminen ja velkojen lisäys.
Rahoituksen käyttöä (-) ovat saamiesten lisäys ja velkojen väheneminen.

RAHOITUSTILINPITO V. 1975, mmk

Rahoituserät	Kotital.	Yrit.	Pankit	Vak.lait.	Muut pan.lait.	Julk. sekt.	SP	Ulkomaat	Yht.
Säästäminen, netto	8621	3053	178	54	85	6856	351	-	19198
+ Poistot	2342	5369	131	48	2	1207	32	-	9131
Bruttosäästäminen	10963	8422	309	102	87	8063	383	-	28329
- Kiinteät investoinnit	-9418	-12839	-441	-351	0	-7081	-32	-	-30162
- Varastojen lisäys		-6140						-	-6140
Rahoitusjäämä	1545	-10557	-132	-249	87	982	351	7973	0
+ Pääomansirrot sektoriin, netto	122	106				-228		0	0
(1) Nettoluotonanto	1667	-10451	-132	-249	87	754	351	7973	0
Rahoitusvaateiden muutokset:									
Käteisraha	-223	-121	-30	19	-1	-25	381		0
Käteistalletukset		-1409	1066	-4	-138	485			0
Varsinaiset talletukset	-4310		4682			-372			0
Valuuttatalletukset	-55	58	-3						0
Saamiset vakuutuslaitoksilta	-2774	-174	0	2948	0				0
Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit	-455		-233	-33	1042	-155	-166		0
Julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit	-187		42	-4	1	147	1		0
Talletukset Suomen Pankissa		-1478	76		-158	991	569		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset		378	-380				-320	322	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset		-310	-6			-80		396	0
Muut saamiset									
Luotot pankeilta	3493	3825	-7874	15	-53	594			0
Luotot vakuutuslaitoksilta	411	2070	4	-2482	-80	77			0
Luotot muilta rahoituslaitoksilta	159	1227	-3	-2	-1462	81			0
Kotitalouksien asunto-osakkeet	183			-92		-91			0
Yritysten kotimaiset arvopaperit	-508	1758	-444	-359	-11	-428	-8		0
Luotot julkiselta sektorilta	1347	204	181	7	188	-1927			0
Luotot Suomen Pankilta		310	642		1	5	-958		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset velat		1459	1690				0	-3149	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset velat		3980	44		712	491	315	-5542	0
Muut velat									
(2) Rahoituksen lähteet (pl. bruttosäästäminen)	5593	15268	8427	2989	1944	2871	1266	718	39076
(3) Rahoituksen käyttö (pl. bruttopääomamuodostus)	-8512	-3492	-8973	-2976	-1903	-3078	-1452	-8691	-39076
(4)=(2)+(3) Nettoluotonotto	-2919	11776	-546	13	41	-207	-186	-7973	0
(1)+(4) Residuaali	1252	1325	-678	-236	128	547	165	0	0

Rahoituksen lähteitä (+) ovat saamisten väheneminen ja velkojen lisäys.
Rahoituksen käyttöä (-) ovat saamisten lisäys ja velkojen väheneminen.

RAHOITUSTILINPITO V. 1976, mmk

Rahoituserät	Kotital.	Yrit.	Pankit	Vak.lait.	Muut rah.lait.	Julk. sekt.	SP	Ulkomaat	Yht.
Säästäminen, netto	6147	2592	178	57	29	10589	350	--	19942
+ Poistot	2628	5823	144	58	4	1359	26	--	10042
Bruttosäästäminen	8775	8415	322	115	33	11948	376	--	29984
- Kiinteät investoinnit	-9365	-12267	-280	-300	-7	-7912	-26	--	-30157
- Varastojen lisäys		-4334						--	-4334
Rahoitusjäämä	-590	-8186	42	-185	26	4036	350	4507	0
+ Pääomansiirrot sektoriin, netto	92	29				-121		0	0
(1) Nettoluotonanto	-498	-8157	42	-185	26	3915	350	4507	0
Rahoitusväiteiden muutokset:									
Käteisraha	-11	-11	4	-9	1	-12	38		0
Käteistalletukset		340	684	-127	-36	-861			0
Versinaiset talletukset	-3746		3828			-82			0
Valuuttatalletukset	-38	-157	195						0
Saamiset vakuutuslaitoksilta	-3472	-111	2	3581	0				0
Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit	30		-230	27	293	-146	26		0
Julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit	-491		61	-67	0	489	3		0
Talletukset Suomen Pankissa		393	-869		-158	106	528		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset		-114	-300				-270	684	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset		-309	-8			-107		424	0
Muut saamiset									
Luotot pankeilta	3143	1344	-4588	1	106	-6			0
Luotot vakuutuslaitoksilta	286	2105	78	-2669	-28	228			0
Luotot muilta rahoituslaitoksilta	79	901	5	1	-971	-15			0
Kotitalouksien asuntolainat	217			-100		-117			0
Yritysten kotimaiset arvopaperit	-790	1589	-214	-106	-8	-482	+11		0
Luotot julkiselta sektorilta	1661	1115	129	3	55	-2963			0
Luotot Suomen Pankilta		492	506		1	19	-1018		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset velat		807	290				-50	-1047	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset velat		2585	51		653	755	514	-4568	0
Muut velat									
(2) Rahoituksen lähteet (pl. bruttosäästäminen)	5416	11671	5833	3613	1109	1607	1125	1108	31482
(3) Rahoituksen käyttö (pl. bruttopääomamuutos)	-8548	-702	-6209	-3078	-1201	-4791	-1338	-5615	-31482
(4)=(2)-(3) Nettoluotonotto	-3132	10969	-376	535	-92	-3184	-213	-4507	0
(1)+(4) Residuumi	-3630	2812	-334	350	-66	731	137	0	0

Rahoituksen lähteitä (+) ovat saamisten väheneminen ja velkojen lisäys.
Rahoituksen käyttöä (-) ovat saamisten lisäys ja velkojen väheneminen.

RAHOITUSTILINPITO V. 1977, mmk

Rahoituseröt	Kotital.	Yrit.	Pankit	Vak.lait.	Muut rah.lait.	Julk. sekt.	SP	Ulkomaat	Yht.
Säästäminen, netto	7559	2709	240	63	40	10022	340	-	20973
+ Poistot	2950	6509	150	54	5	1752	68	-	11488
Bruttosäästäminen	10509	9218	390	117	45	11774	408	-	32461
- Kiinteät investoinnit	-10513	-12684	-400	-150	-3	-8586	-68	-	-32404
- Varastojen lisäys		-698						-	-698
Rahoitusjäämä	-4	-4164	-10	-33	42	3188	340	641	0
+ Pääomansiirrot sektoriin, netto	120	27				-147		0	0
(1) Nettoluotonanto	116	-4137	-10	-33	42	3041	340	641	0
Rahoitusvaateiden muutokset.									
Käteisraha	-115	-115	-40	0	0	-10	280		0
Käteistalletukset		324	-418	-50	-50	194			0
Versinaiset talletukset	-4136		4664			-528			0
Valuuttatalletukset	-46	-471	517						0
Saamiset vakuutuslaitoksilta	-3847	-200	0	4047	0				0
Rahoituslaitosten kotimaiset arvopaperit	-314		-245	-9	742	-151	-23		0
Julkisen sektorin kotimaiset arvopaperit	-521		-31	-80	0	629	+3		0
Talletukset Suomen Pankissa		1039	+40		-92	-368	-619		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset saamiset		-1160	-680				-680	2520	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset saamiset		-534	-171			-100		805	0
Muut saamiset									
Luotot pankeilta	3293	2776	-6039	3	58	-41			0
Luotot vakuutuslaitoksilta	408	2874	173	-3376	96	-175			0
Luotot muilta rahoituslaitoksilta	133	1291	-1	0	-1448	25			0
Kotitalouksien asunto-osakkeet	217			-87		-130			0
Yritysten kotimaiset arvopaperit	-847	1729	-105	-258	-14	-479	-26		0
Luotot julkiselta sektorilta	1082	1109	151	0	21	-2363	0		0
Luotot Suomen Pankilta		0	723		2	7	-732		0
Ulkomaiset lyhytaikaiset velat		-1651	1500				220	-69	0
Ulkomaiset pitkäaikaiset velat		1396	232		145	882	1242	-3897	0
Muut velat									
(2) Rahoituksen lähteet (pl. bruttosäästäminen)	5133	12538	8000	4050	1064	1737	1745	3325	37592
(3) Rahoituksen käyttö (pl. bruttopääomanmuodostus)	-9826	-4131	-7780	-3860	-1604	-4345	-2080	-3966	-37592
(4)=(2)+(3) Nettoluotonotto	-4693	8407	220	190	-540	-2608	-335	-641	0
(1)+(4) Residuaali	-4577	4270	210	157	-498	433	5	0	0

Rahoituksen lähteillä (+) ovat saamisten väheneminen ja velkojen lisäys.
Rahoituksen käyttöä (-) ovat saamisten lisäys ja velkojen väheneminen.